



ԳԼԱՐՎՈԼԸ

ԱԶԻԶ ՊԵՐՆԱՐՏՈՍԸՆ

ԹԵՐՃԵՄԵԻ ԱԶՎԱԼԸ

معارق عمومیہ نظارت جلیہ سنک ۱۸ شباط ۳۱۱ و ۱۲ نیسان
۳۱۰ تاریخ و ۶۴ نومولی رخصتنامه سیله طبع و نشر اولمشدر
مصارفی آمرقان مسیونر شرکتی طرفندن تسویه اولنهرق طبع اولمشدر



Ի ՍԹԱՆՊՈԼ

ՄԱԹՊԱՆ Ի Գ. ՊԱՂՏԱՏԻՆԱՆ

Սուլթան Համամ Բասթար Նո 14.

1894

2 004



490-42

(537.)

ԳԼԱՐՎՕԼԸ

ԱԶԻԶ ՊԵՐՆԱՐՏՈՍԸՆ

ԹԵՐՃԵՄԵԻ ԱՆՎԱԼԸ

معارف عمومیہ نظارت جلیلہ سنک ۱۸ شوال ۱۳۱۱ و ۱۲ تیسان ۳۱۰
تاریخی و ۶۴ نومرولی رخصتنامه سیله نشر اولتشد
مصارفی آمریقان مسیونر شرکتی طرفندن تسویه اولنهرق طبع اولتشد



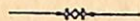
ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
ՏՊԱԳՐ. Գ. ՊԱՂՏԱՏԼԵԱՆ
Սուրբաթի Հարկաւ ճաստի, քիւ 14

1894

Գ Լ Ա Ր Վ Օ Լ Ը

ԱԶԻԶ ՊԵՐՆԱՐՏՈՍԸՆ

ԹԵՐՃԷՄԷ Ի ԱՇՎԱԼԸ



Մին էլ գատիմ հալը հազրրա տէք քելիտէ ի մէսիհէտէ ֆէվզ էլ 'աաէ տէրէճէտէ թէ' սիրաթ ը խայրիյէ սահիպլէրի արա սըրա գուհուր էթմիչլէր տիր: Պուշլարտան պիրիսինին էվսաֆընըն վէ հաշա- տըղը վազթըն պիր թասվիրինի պու քիթապ- ճըգտա չըզմագ իսթէրիզ: էլ ան տիգգաթըմըղը ճէլպ էտէճէք զաթըն էվրօփատա պրագտըղը թէ' - սիրաթ քէնտի 'էօմրիւյէ մահտուտ օլմատըգտան պաշգա' հէր նէրէտէ ատէմլէր զէքեալէթ վէ հիք- մէթ ի 'ալիյէ վէ ֆէզա' իլի զաթիյէյէ իթիպարէտէր- լէր իսէ, հէր նէրէտէ ինսան քէմալ ը քէսրի նէֆալէ վէ զայրէթլէ մէրտանէ վէ ֆէտաքեարանէ պիւթիւն 'էօմրիւնիւ հէմ ճինսլէրինին ուղընա թախսիս էթ- տիյինտէն տօլայը իսմի հիւրմէթ վէ մուհապպէթլէ



38737-67

զիքը օլունուր իսէ օրատա , պու զաթըն իամի տախի
զիքը օլունուր :

'Ազիզ Պէրնարտոսըն էվսաֆ վէ ա'մալընը անկ-
լամագ իչիւն , հիչ տէյիլ իսէ իիթիսար վէճհլէ , եաչա-
տըրը վազթտա իչինտէ տօղտըրը վէ թէ'սի-
րաթ ը խայրիյէ պրագտըրը քիլիսէնին հալինին պիւր
թասվիլինի էօնիւմիւզէ կէթիլմէյէ չալըչմամըզ
կէրէք տիր :

Պու քիթապճըրըն պիլիննի պապընտա օն վէ օն
պիլիննի 'աարլարտա վազը' ումուր ը բուհանիյէ վէ
քիլիսէվիյէտէն պահա էտէրիզ : (Պէրնարտոսըն
վէլատէթի օն պիլիննի 'ասըն սօն գըսմընտա իտի :)

Իքիննի պապտա Պէրնարտոսըն էվսաֆ ը զաթի-
յէսինտէն պահա օլունուր :

Իւչիւննիւ պապտա անըն մանասթըր հազըրը-
ղընտան վէ վա'իզլիք մէ'մուրիյէթինտէն պահա օլու-
նուր :

Վէ տէօրտիւննիւ պապտա Պէրնարտոսը 'իլմի իլահի
մու'ալլիմի սըֆէթիյէ իրա'է էտէճէյիզ :

ՊԻՐԻՆՃԻ ՊԱՊ

ՊԵՐՆԱՐՏՈՍԸՆ ՎԷԼԱՏԵԹԻՆՏԵՆ ԷՎՎԷԼ ԻԳԻ ԵՒԻՁ ՍԷՆԷ
ՄԻԻՏՏԵԹԻ ԶԱՐԳԸՆՏԱ ԷՎՐՕՓԱՏԱ ՎԱԳԸ' ԳԵԼԻՍԷ Ի

ՄԷՍԻՀԻՑԵՆԻՆ ՀԱԼԸ ՊԵՑԱՆԸՆՏԱ ՏԸՐ

Ծնընճը 'ասը վէ օն պիլիննի 'ասըն իւք
նըսֆը պիւթիւն էվրօփատա զիյատէսիյէ զու-
մէթ վէ տէհչէթ վէ գօրգու էյյամը իտի : 'Ազիմ
Րօմա իմիէրաթօրըրը ինգըրազ պուլտըղընտան
ի'թիպարէն ումուր ը քիլիսէվիյէ իլէ ումուր ը միլէ-
լին կիլիֆթար օլտըրը 'ումումի խարապիյէթ հա-
լինտէն պիւր տէրէճէ սէլամէթ վէ նիզամը ի'ատէ
էթմէք պապընտա պիւր մըգտար մուվաֆֆազըյէթլէ
չալըչա պիլէճէք անճագ պիւր զաթ զուհուր էթմիչ
օլուպ' օլ զաթ պէօյիւք Կարողոս իտի : Անըն իճրա ի
հիւքիւմէթ էթտիյի միւտտէթի սէքիզիննի 'ասըն
սօնրալարընտան , եա'նի թարիլի ի միլատըն 771 տէն
տօղուզընճը 'ասըն էվա'իլինէ , եա'նի թ. մ. 814
իւնէ գատար տէվամ էթտի . լաքին պու պէօյիւք
զաթըն պիւր միւսթա'իտ մու'ալլինի եա'նի Ալգու-
ինտէն պաչգա միւնասիպ պիւր մու'ալլինի օլմատըզ-
տան մա'տա , միւսթա'իտ վէ օլ վազթըն միւչքիլա-
թընը հալլ էթմէյէ միւզթէտիր խալէֆի պուլունմատը :
Անըն պէօյիւք մէմալիքի իլէ հիւքիւմէթի անճագ
եաչատըրը վազթտա պէօյիւք իտի , վէ անըն վէֆա-
թընտան սօնկրա ումուր ը միլէլ վէ խուսուսա ու-

մուր ը քրիստէվիյէ էվվէլքի խարապիյէթ հալինէ երև թութտու :

Տօգուզընճը 'ասըն սօնընտան օն պիրինճի 'ասըն օրթասընա գատար քրիստէնին հալը օլ գատար գարանլըզ վէ հաթթա մախուֆ տէրէճէտէ գարանլըզ իտի քի , անը իզա՝ էթմէք զըմնընտա, միւրաճա'աթ էտէճէյիմիզ միւվէրրիսլէրին փրօթէսթանթ օլմայըպ պիլ 'աքս քրիստէ ի Րօմալիյէյէ մէնսուպ օլտըզլարընը իսթարա մէճպուր օլուրըզ : Պէօյիւք Կարուոսըն իսմի օլ վազթ անճագ պէօյիւք պիր է'ա օլուպ' պաշգա պիր շէյ տէյիլ իտի : Օլ վազթըն գուլմէթի, գօրգուսը , իզթիրապը վէ 'ումումի նիգամսըզընը արասընտա պիւթիւն էվրօփայը իսթիլա էտէն հապանի ատէմլէր վէ հայտուտ պէօյիւքլէրի 'ալէյինէ պիր նէվ' սէտտ օլմագ իւզըն էվրօփանըն տէրէպէյլիյի գուհուր էթտի . հալ պուքի հէր տէրէպէյինին գալ'ասը երինէ նիգամսըզընը պիր տէրէճէ մուլթագամ վէ մա'լիւմ պիր մէրքէզի իտի : Շէօյյէ քի քրիստէյէ մէս'ուլ օլմայան տէրէպէյի իլէ թէ'ալլուգաթընտան մա'տա հիչ պիր քրիստէնին հուգուզընա ըր'այէթ օլունմազ իտի : Պու նէվ' հիւքիւմէթ հազգընտա տէյէ պիլէճէյիմիպին էյիսի անճագ պու տըր քի 'ատէմի հիւքիւմէթտէն եա'նի սալթ նիգամսըզընտան էյի իտի . ֆագաթ չիմտիքի իշիմիզին ումուրը սիյասիյէ իլէ տօղրուտան 'ալագասը պուլունմատըզընտան, անճագ ումուրը քրիստէվիյէյէ տիրի վէ պազի թէ'սիրաթը օլտըզը եէրտէ անլէրի սատէճէ զիքը էտէր կէչերիզ :

Օնընճը 'ասրտա էվրօփալըլարըն հայաթ ը ախլազիյէսի նէ տէրէճէ թէտէննի էթտիյինի անկլամագ

հալը հազըրտա միւշքիլ պիր շէյ տիր : Հայաթ ը մէշքիւրէնին պա'իս ի մէմնուսիյէթ օլան թէք պիր խասսիյէթի պու իտի քի , էօյիւ վէ ուլուշըզ պիր հալտէ օլմայըպ տիրիքսիզ վէ բա'նաթսըզ տիրիլիյի պուլունուր իտի : «Տիրի քէօփէք էօյիւ արսլանտան էյի տիր» տարպը մէսէլի ֆէհլասընճա հայաթ մէվթտէն էվլա տըր :

Օլ վազթըն քէրիհ վէ մախուֆ թարիխի էվրօփանըն չիմտիքի լիսանլարընըն պիրինտէ տէյիլ , անճագ Լաթինճէտէ պուլունտըզըն էսէֆ էտիլէճէք շէյ տէյիլ տիր : Օլ թարիլիյէրի օգուտըգճա գատիմի փուլթիէրէսթիք բուհը էվրօփա իւզէրինէ գօնմուշ , թէմէքքիւն էթմիշ վէ հայաթ ը բուհանիյէնին մէնպա'նըր զէհիլլէթմիշ օլտըզը կէօրիւնիւյօր : Իւնսիյէթի ի նսանիյէնին հալասը եալընըզ էֆքեսար ը պաթըլէ իլէ տօլմուշ տէյիլ , իլլա հէր նէվ' մուգիրթ թէ'սիրաթլէ թէ'աֆֆիւն էթմէքտէ իտի : Պու խուսուտ տախի խրիսթիյանլըզըն մէրքէզի օլան Րօմատա խուսուտի վէճիլէ նազարը տիգգաթ ճէլպ էթմիշ իտի : Հաթթա գատիմի Տիբեթիոս վէ Կալիկուլա կիպի իմփէրաթօրլարըն վազթլարընտա միւշանէտէ օլունան քէօթիլիւքլէր մէյտան պուլուր իտի : Օլ վազթըն նիգամսըզընը հիւքիւմէթ ի Փափապիյէնին թէտէննիսինէ, վէ հիւքիւմէթ ի մէշպուրէնին թէտէննիսի 'ումումէն ճարի օլան նիգամսըզընա պա'իս օլտու : Փափալարըն ինթիխապը չօգ տէֆա ճինայէթլէր , վէ գաթլէր իւզէրինէ մէպնի իտի : Թ. Մ. 904 իւնտէ իւշիւնճիւ Սերգիոս թարաֆընտան Փափա քիւրսիւսիւնիւն զապթ էտիլմէսինտէն էվվէլ' օն իւշ սէնէ գարֆընտա տօգուզ

փափալար իճրա ի մէ՛ մուրիյէթ էթմիչլէր իտի : Պոռնարտան պիրիսինէ օլ տէրէճէ պուղղ ու 'ա-
տալէթ օլունմուշ իտի քի , վէֆաթընտան սօնկրա
անըն ետիյլէ թախսիս օլունան քիլիսէ խատէմէսի
պէ թէքրար րէսմէն թախսիս օլունմաղա մէճպուր
օլտըլար : Անըն խալէֆի իքի տէֆ'ա մէ՛ մու-
րիյէթինտէն 'աղլ օլունտըգտան սօնկրա Փափա
քիւրսիսինէ ճիւղուս էթտիրիլտի վէ օն պէշ կիւն
սօնկրա վէֆաթ էթտի : Տօգուզընճը Պէնէտիքտոս
Փափա օն իքի եաչընտա օլարաղ 1033 տէ Փափա-
նըն քիւրսիսինէ օթուրտու : Օլ վազթըն տէրէճէ ի
մէքրուհաթընը թաֆսիլաթլէ անկլամաղ իսթէյէն
օլ վազթըն թարիսինէ միւրաճա'աթ էյլէսին : Քի-
լիսէնին մէրքէզլինտէ պու գատար իֆրաթ տէրէ-
ճէսինտէ մէքրուհաթ մէյտան պուլտու իսէ պիթ
թապի'ի հէր թարաֆտա քիլիսէնին թէ՛ սիրաթը
թէտէննի էթմէքտէ վէ էհալինին ահվալ ք ախլաղի-
յէսի կիթթիքճէ պէտթէր օլմագտա իտի : Բօմա
չէհրի օլ զէմանլարտա հավի օլտըղը մէքրուհաթ
հասէպլիլէ պաչգա հէր շէյտէն զիյատէ շէօհրէթեաղ
օլտու : 'Ումուճա Փա՛ իտէլի օլաճաղ իչլէրէ թէ-
չէպպիւս օլունմաղ իտի : Բօմա շէհրի սէնայի'ի նէ-
ֆիսէ իչիւն չօգ շէօհրէթլի իտի իսէ տէ , օլ զէման
օ տա՛ իրէտէ հիշ պիր իշ կէօրիւմէզ իտի : Չէման ք
գատիմտէն պէրու հէր քէսէ մուճիպ ի հայրէթ օլան
էսէրլէր զալիմանէ թախրիպ օլունտու : Ատէմլէրին
պիր պէօլիւք զըամը տիկէրլէրի սօյմաղլէ կէչինիպ ,
ճատտէլէր իւղէրլինտէ հայտուտլար սէրպէսթ կէզէր-
լէր իտի : 'Իլմ' պիր նէվ' միւնէճճիմլիք եա էֆ-
սունճըրդ 'ատտ օլունուր իտի : Ղայր ի մէյրու՛

մու՛ամէլաթ 'իպատէթ ի 'ալէնիյէտէ տախի մէյտան
պուլուր իտի : Փութփէրէսթլիյէ միւթէ'ալլըգ էֆ-
քեար ք պաթլէ թէքրար զուհուր էթտի : Պէօլիւք
Կարուսըն վէֆաթընը միւթէ'աղզըպ իքի եիւզ սէնէ
զարֆընտա փափապար վէ րաֆիպլէր վէ 'ավամը
նաս արասընտա վուգու՛ պուլան ճէհալէթի, զուլ-
մէթի , նիզամըղլըղը , վէ սաչքի տիյանէթին խա-
րապլիյէթինի թա'րիֆ էթմէք լազըմ՛ կէլսէ միւ-
պալաղալը սէօղլէր գուլլանմաղ միւմքին տէյիլ տիր :
Գարըչըգ հալ , մէքրուհաթ , մէ՛յուսիյէթ վէ մէվթ
հէր եէրտէ միւշանէտէ օլունուր իտի : Իւնսիյէթ ի
ինսանիյէ քիւլլիյէն զէվալ պուլմուշ կէօրիւհաթի :
Ախլաղ ք համիտէ , վէ սէնայի'ի նէֆիսէ , 'ուլում՛
վէ տիյանէթին պիրլիքտէ քիւլլիյէն խարապլիյէթէ
եիւզ թուլմըշ օլտըղը աշիքեար օլտու . վէ պու
իւմիտսիզ վազթտա պիւթիւն էվրօփա իւղէրինէ
տիւնեանըն ախըրընըն եաղաշմասը գօրգուսը կէլիպ ,
սէմատէ վէ զէմինտէ կէօրիւլէն 'աճա՛ իպաթըն
նազլիյէթլէրի հէր քէսին գուլաղընը տօլտուրուջօր
իտի : Վազա՛ա պիրա շիւպհէ պու նազլիյէթլէ-
րին չօղը պի էսաս վէ խալալ նէվ'ինտէն իտի :
էվրօփալլար չըլտըրմըշ կիպի կէօրիւնիւջօրլար
իտի :

Եինէ պու գատար տէհէթ վէ գօրգու վէ մէք-
րուհաթ 'ասընտա պիլէ գուլմէթտէ լէմ'ան էտէն
արա սըրա եղտըղլար պուլունուր իտի : "Քիւրէ ի
արղըն էն զիյատէ գարանըգ եէրինտէ պիր մրգտար
մուհապպէթ պուլունուր" : Վալիտէրին մուհապ-
պէթի մունգաթի՛ օլմատը . մա՛սու՛ չօճուղալըն
լէթաֆէթ վէ էմիյէթլէրի եինէ տէվամ էտէր իտի :

Շուրաւտա պուրաւտա չէֆգաթ վէ միւրիւվվէթ վէ չօճուգլարըն մէսէրրէթ վէ կիւլիւշիւ մէյտան պուլուր իտի : Կիւնէշին տօղմասարնտա վէ պաթմասընտա կէօրիւլէն րէնկիարէնք կէօք եիւզիւ ատէմլէրի միւֆէրրա՝ գըլար իտի : Թապիթաթ ք մատտիյէ, հայվանաթ վէ նէպաթաթ եինէ ինսան ճինսինէ էտէ կէլտիքլէրի խըամէթլէրի տիբիդ էթմէզլէր իտի : Գիլիսէ վէ խանէ հէր նէ գաւտար միւլէվվէս գըլընտըլար իսէ տէ, եինէ հօգ օլմատը, վէ հիւսիյաթ ք ինսանիյէ էօլմէմիշ իտի :

Էյիյէ տօղրու թէպէտտիւլաթ օն պիրինճի 'ասւրըն նըսֆընտա պաշլայըպ աղըր աղըր գուվվէթլէշմէքտէ իտի : Փարլայըն սէօգիւնէ կէօրէ, « Սա'աթլարըմըդ սա'աթ պաշընտա վուրուրլար, լաքին 'ասըն իպթիտասընտա եախօտ օրթասընտա պէնի ատէմ արասընտա վոլգու' պուլան թէպէտտիւլաթ ք մուհիմէյի խապէր վէրմէք իւզրէ քեա'ինաթըն չալար պիր սա'աթը հօգ տըր » : Օն պիրինճի 'ասւրըն սօն գըսմը պիր տէրէճէ թէրադգը կէօսթէրի իսէ պիլէ եինէ կէչմիշ օլան եիւզ էլլի սէնէնին ճէհալէթ վէ զուլմէթ վէ մէքրուհաթընը ունութտուրմազ իտի : Փապաթ պու գաւտար վազթտան պէրու հիւքիւմէթ սիւրէն մուզիլըր գուվվէթ վէ թէ'սիւրաթտան պիր մըգտար գուրթուլուշը միւշահէտէ էտիյօրըդ : Հիշ տէյիլ իսէ չօգ ատէմլէր պու գաւտար վազթտան պէրու հիւքիւմէթ սիւրմիւշ օլան մէքրուհաթտան իքրա՝ էտէրլէր, վէ տահա էյի պիր հալէ նա'իլ օլմազա պիր արգու վէ իշթիյազ պուլուրուր իտի : Պէրնարտոս կիպի պիր ատէմ օն պիրինճի 'ասըն սօն գըսմընտա պիւսպիւթիւն հալը-

նըզ վէ րէֆիգսիզ վէ թալէպէսիզ պուլուրնազ իտի : Անըն թէվէլլիւտ էթտիյի էյյամտա ինսանըն 'ազլը եէնիտէն ույանմազտա իտի : Շէրը խայրըն եէրինէ գօնուլմայըպ ատէմլէր շէրտէն իճթինապ էթմէյի պիլիլլէր իտի : Տօգուզուհնը Պէնէտիքտոս կիպի Փափալարըն էֆ'ալ ք զայր ի լայըգէսի արթըգ թէհամմիւլ էտիլէմէյէճէք տէրէճէտէ էվրօփա իրիսթիյանլարընը օսանտըրմըշլար իտի :

Շիմտի Պէրնարտոսըն թէրճէմէ ի անվալընա կէլմէզտէն էվվէլ քէնտի թէվէլլիւտինտէն ալթը սէնէ մուգատտէմ եա'նի 1085 տէ Սալէրնօ շէհրինտէ վէֆաթ էտէն պիր գաթըն էվաաֆ վէ ամալընը մուխթասարճա դիքը էթմէմիզ լազըմ տըր, հօգսա Պէրնարտոսըն ամալ վէ թէ'սիւրաթընը անկլամազա միւզթէտիր օլամայըզ : Օլ զաթ Թօքքանիյալը Հիլտէպրանտ օլուպ՝ 1073 տէն 1085 էտէք եէտինճի Կրէկօրիօս 'իւնվանըլա Փափա օլտու վէ քիլիսէ ի մէսիհէյէնին թէվարիսինտէ գիքրէ շայան զէվաթըն պիրինճիլէրինտէն իտի :

Պու զաթ ք մէշհուր քէնտի վազթընտա քիլիսէ ի մէսիհէյէնին մուճիպ ի էսէֆ օլան հալընը վէ իրթիյաճաթընը պաշգա հէր քէստէն դիյատէ աշիքեար կէօրիւպ՝ պու հալ վէ իրթիյաճաթ քէնտիսինէ սօն տէրէճէ թէ'սիւր էտէր իտի : Հէրնէ գաւտար իթթիլազ էթտիյի մէպտէ'լէրին պիրիսի եա'նի իտարէ ի քիլիսէվիյէնին ումուր ք սիյասիյէ իւզէրինէ տախի թէսարրուֆ էթմէսի իտտի'աը 800 սէնէնին թէճրիպէսիյէ զայր ի միւսթահսէն օլտըղը իսպաթ օլուրտու իսէ տէ, անըն ախլազ ք զաթիյէսինի, վէ քէնտի գանըշընճա Ալ-

լահ թարափընտան քէնտիսինէ հէվալէ օլունան խըտմէթին իֆասընտա կէօսթէրտիլի սատէլիլի վէ միւշքիլաթ էօնիւնտէ ասլա եօլընը շալըրմազ օլան սէպաթընը մէտն էթմէմէք միւմքին տէ- յիլ տիր :

Հիլտէպրանտ Փափա օլմազտան սէնէլէրճէ մու- գատտէմ եանի թ. Մ. 1049 տան իթիպարէն իս- լահաթ ք ախլազ վէ տիյանէթ վէ հաթթա պիւ- թիւն իւնսիյէթ ի ինսանիյէնին թէճտիտի սօն տէ- րէճէտէ մուգթազի օլտըղընը աշիքեարէ կէօրտիւ : Օլ 'ասըրն ատէմլէրի քէօր քէօրիւնէ պուսու արա- տըլար իսէ տէ , Հիլտէպրանտ իսլահաթ ք քիլիսէ իւզէրինէ վէ խուսուսի վէճիլէ Ռօմատա իզամէթ էթմէյէ պաշլատըրը թարիխտէն (1049 տան) քէնտի ֆիքրինտէ ուսուլ ք իսլահաթ իւզէրինէ տէրինճէ տիւշիւնմէյէ վէ թէրթիպլէր իրտաա էթմէյէ պաշ- լատը : Պու կիպի պիր ատէմ հէման օլ վազթտա զուհուր էթմէսէ իտի, Ռօմա քիլիսէսի քէնտի մէք- ըուհաթը վէ զա'աֆը վաարթասըլլէ քիւլլիյէն զէ- վալ պուլաճազը գօրգուսը մուհալ տէյիլ իտի :

Քիլիսէնին իսլահաթը իշիւն Ալլահ թարափըն- տան քէնտիսինէ պէօյիւք պիր խըտմէթ իհալէ օ- լունմաար գանըը Հիլտէպրանտը սայքի եալընըզ օլարազ տիւնեայա գարըը տուրմաղա գուլիլէթլէն- տիրտի : Անը թանըրպաշիտիա թա'սին էտէնէլը անըն հազգընտա շու աթիլիւզլիքը շէհատէթի վէրտիլէր : «Տիյանէթքեար, 'ալիմ, սահիպ ի հիքմէթ, 'ատալէթ- փէրլէր, իզթիրապտա էհլ ի սէպաթ, մուվաֆֆա- գիյէթտէ միւթէտիլ, էհլ ի 'իֆֆէթ, հալիմ, չօ- ճուզըղընտան պէրու զապթ վէ քէսը ի նէֆա էթ-

միշ , միւսաֆիրփէրլէր պիր զաթ տըր : " Պու ինքեար օլունմազ պիր շէյ տիր քի Հիլտէպրանտ եանի եէտինճի կրէկօրիօս Փափա քէնտի գանըլընճա Մու- գատտէր ի իլահիյէ թէ'ալլուգ էտէն նէթիճէլէր իշիւն պիւթիւն 'էօմրիւնտէ չալըմըշ, էլէմ չէքմիշ վէ ասլա մէնաֆի'ի զաթիյէսինէ տանըլմայարազ վէ հիշ պիր շէյտէն չէքինմէքսիլին միւճահէտէ էյլէմիշ տիր Պու տախի ինքեար օլունմազ վէ օլունմամը տըր քի պա'զը խուսուսլարտա քէնտի վազթընտա սօն տէ- րէճէ մուգթազի օլան իսլահաթ ք ախլազ վէ թէճ- տիտ ի 'իպատէթ իշիւն զայէթ չօգ մուվաֆֆազըլլէթլէ չալըմըշ տըր, վէ շիմտիյէ գատար էվրօփանըն մէտէ- նիյէթի վէ էվրօփալըլարըն ախլազ ք մէմուտէճէ թէրազգիլէր խուսուսընտա անա միննէթտար տըր- լար Բէնտի մէրամընըն իճրասընա տէվամ վէ իսրարը վէ մալիք օլտըրը հիքմէթ վէ մա'րիֆէթի տախի հիւքմտալըլարըն միւսթէշարլարը վէ սէրտալըլարը արասընտա նատիր պուլունուր իտիլ Փափա թա'սին օլունտըգտան սօնլրա քէնտիսինի 'ատալէթ ի իլա- հիյէնին եէր եիւզիւնտէ օլան սահիպ ի սէլահիյէթ մէ'մուրու մազամընտա թութտու վէ պու խըտմէ- թինին սուրէթ ի իֆասը իշիւն ինսան թարափընտան տէյիլ անճազ Ալլահ թարափընտան մէս'ուլ թութու- լաճազընը ապաուսուլթմազ իտի, վէ անըն էֆքեարընճա օն իքի սէնէ գատար րէ'խի պուլունտըղը քիլիսէ' պիր հիւքիւմէթ ի միւսթազիլէ օլուպ' էվգաթը 'ասըլար վէ արազիսի պիւթիւն տիւնեա օլարազ, անըն խըտմէթի քեաֆֆէ ի պէնի ատէմի հիմայէ վէ թա'լիմ էթմէքլէ անլէրի պիլլէշտիրմէքտէն 'ի- պարէթ իտի Պու խըտմէթ վէ մէ'մուրիյէթ ի մու-

գատտէսէյէ ինթիխապ վէ թախսիս օլունտըղը կիպի
անըն իֆասընա 'ան սամիմիւլ գալպ պիւթիւն գուվ-
վէթինի վէ 'էօմրիւնիւ վազֆ էյլէմիշ տիրո Քէն-
տիսինի Սլլահա վէ քիւրէի արգտա վազը' Անըն քի-
լիսէսինին ուզուրընա թագաթիմ էյլէտի:

Հիլտէպըանտ տահա գըրգ հաշընտա օլմատըղը
հալտէ թուլ եպիսկոպոսը Պրուհո իլէ Բօմայա
կիտիպ' Պրուհո սօգուղընը Լեւոն 'իւնվանըլլէ
փափա թա'եին օլունտըղը կիպի, Հիլտէպըանտը
հէման օլ սէնէտէ Բօմա չէհրինին հիսարը խարի-
ճինտէ պուլունան Փալլօս րէսուլ մանասթը-
րընա նազըր թա'եին էթտի: Պու մանասթըր
օլ զէման իչէրիսինտէ միւսա'ատէ էտիւմիշ քօ-
թիւլիւքլէր վէ էթրաֆընտա պուլունան զալլիմ պէյ-
զատէլէրին զատընտան սօլայը խարապլլէթէ եիւզ
թուլթմուշ իտի: Հիլտէպըանտ նազըր թա'եին օլուն-
տըղը կիպի մանասթըր թէ'տիպ վէ թէրպլլէսինի սօն
տէրէճէ սըզըվէ չիտտէթլի օլարագ ի'ատէ էթտի: անըն
իրատընը արթըրտը վէ էմվալ վէ էմլաքընը գուրթարտը:
Պէօյլէճէ քէնտիսինին սօնկրատան փափա քիւրսի-
սինտէն զայէթ պէրրագ պիր թարգլլէ կէօսթէրտիյի
ֆէվզէլ'ատէ թանղիմ վէ իտարէ վէ ամիրանէ իճրա ի
հիւքիւմէթ իգթիտարը մա'լիւմ օլտու: Բահիպլէր
իսթէր իսթէմէզ անըն միւմանա'աթ գապուլ էթմէզ
իւրատէթինէ միւնգատ օլտուլար վէ ատէմլէրին էֆ-
քեարընը պիլմէք խուսուսընտա անտէ խարիգ իւլ
'ատէ պիր գուվլէթ վէ մա'րիֆէթ կէօրտիւլէր:

Հիլտէպըանտ եէտինճի Կրէկօրիօս 'իւնվանըլլէ
1073 տէ փափա թա'եին օլունտըղընտա եիրմի
տէօրթ սէնէտէն պէրու թէֆէքքիւր էթմիշ օլտը-

ղը իսլահաթ թէտպիրլէրինի գուվլէտէն ֆի'լլէ գօ-
մաղա պաշլատը: Պիրինճի մէպտէսի իտարէի քիլիսէ-
վիյէյի հիւքիւմէթ ի սիյասիյէտէն թախլիս իլէ միւս-
թագիլ գըլմագտան 'իպարէթ իտի: Պուհուհն իլէ պէ-
րապէր քիլիսէյի տախիլէն իսլահ էթմէյէ վէ հէր
նէվ' մէքրուհաթտան թախլիս էթմէյէ զայրէթ էթտի:
Պու մէրամ իլէ մէմնէտ ի բուհանիյի ագչէ իլէ սա-
թուհն ալմագըղը քիւլլիլէն մէմնու' գըլտը: վէ քի-
լիսէ խատէմէսինի 'իֆֆէթլէ, վէ պիր վէճհ իլէ
չէհվաթ ը նէֆասնիյէյէ եիւզ վէրմէքսիղին, եաշաթ-
մագ գըմնընտա անլէրի նիքեհա էթտիրմէտիքտէն
պաշգա, իգտիվաճ հալլինէ կիրմիշ օլանլարը պիլլէ
էհլ ու 'այալլարընը թէրք էթմէյէ մէճպուր էթտի:
Անըն մէրամը քիլիսէյի միւթթէհիտ, վէ միւսթագիլ
վէ թահիր գըլմագտան 'իպարէթ իտի: Պու մագսէտի
իճրա էթտիյի սըրատա նէ տէրէ պէյլէրի, նէ գրալ-
լար, նէ բահիպլէր իլէ քիլիսէ խատէմէլէրինին
պէօյիւքլէրի անը մէրամընտան զէրրէ գատար շա-
շըրտամատըլար: Պէօյլէ պիր իշի տէր'էօհտէ էթմէսի
պիլա չիւպիէ էմսալսըզ տէրէճէտէ 'աղիմ պիր մաու-
լահաթ իտի: Մէմալիք ֆէթհ էթմէյի տէր'էօհտէ էթ-
մէքտէն փէք գիյատէ միւշքիլ իտի: Հաթթա պէօ-
յիւք Կարողոսըն տէր'էօհտէ էթտիյի իլլէրտէն 'աղիմ
իտի: Պիլա չիւպիէ հիւ տէյիլ իսէ պիր խուսուս-
տա տէր 'էօհտէ էթտիյի իլ զայր ի մէշրու' իտի:
եա'նի ումուրը քիլիսէվիլլէ վէ բուհանիյէ իւզէրինէ
թէսարբուֆ էթմէքլէ պէրապէր ումուրը միլլիյէ
վէ սիյասիյէ իւզէրինէ տախի թէսարբուֆ էթմէք
իտտի'ատը մուհալ վէ մուզիրը իտի: Ֆագաթ փէք
իսթիմալ տըր քի օլ վագթտա էվրօփանըն էհալի-

սի սալիֆ իւզ զիւր մէքրուհաթա կիրիֆթար 10-
տըզարը սըրատա, վէ ատէմէրին էֆքեարը վէ
րուհլարը ուշուշուգ հալտէ պուլուհադը վէ
ճէհալէթ վէ զուլմէթ սալքի պիւթիւն էվրօփայը
գափլամըջ օլտըդը վադթտա, անհադ Կրէկօրիօսըն
իթթիխադ էթտիյի մէպտէ՝լէր վէ ֆի՛լիէ գօմադա
չալըշտըդը խտթիալար տարպէսի ինսանլարը ուշան-
տըրմադա վէ տիւշիւնտիւրմէյէ վէսիլէ օլա պիլտի:
Կրէկօրիօսըն տիւշմէյէրի անըն իյիւն «Ղայէթ հա-
րիս ի շան տըր» տէտիլէր: Ֆազաթ Կրէկօրիօսըն
մէբամը քիլիսէյի քէնտի պուլտըդը կիպի էվրօփատա
միւսթ ադիլ գըլմադ տէյիլ խտի. պիլ 'աքս իսլան օլուհ-
մըշ քիլիսէյի միւսթագիլ գըլմադ մէբամըշտա խտի:
Հադիգի միւս՝ միստէն մաթթուպ օլուհան իմրտը
'էօմը հագգընտա քէնտի իթթիխադ էթմիշ օլ-
տըդը մէպտէ՝լէր աթի իւզ զիւր մէքրուպ-
լարընտան ալընան իսթիխադաթտան աշիքեար
տըր: Գօնթէս Պէաթրիշա իլէ անըն քէրիմէսի Մա-
թիլտայա հադտըդը մէքթուպտա շէօյլէ տէմիշ տիր
«Ալլահա օլան մուհապպէթիմիգտէն նաշի գօնշըմը-
գա մուհապպէթ կէօսթէրմէյի, պախթուդ վէ միւզ-
թարիպ օլանլարա մու'ալէնէթ էթմէյի, ըէսմի
տու'ալար իլէ օրուհլար վէ սա՛լիլ խայր 'ամէլլէրէ
թէրճիւն էտէրիմ. զիրա Փալլօս ըէսուլ իլէ պէրա-
պէր մուհապպէթի ֆէզա՛լիլ մէսիհիյէնիւն քեաֆֆէ-
սինէ ֆա՛լիլ թութտըմ»: Ինկիլթէրալը փրէնսէս
Մաթթիլտա քէնտիսինէ նէ իսթէր իսէ հէտիյէ օլա-
րադ վէրմէյէ արդու պէյան էթտիյինտէ, Կրէկօրիօս
ճէվապէն շէօյլէ հադմըշ տըր. «Թարաֆընըդտան
պանա հանկը ալթուհ հա միւճէվէրաթ հա զիզըյ-

մէթ շէյլէր 'արդ օլուհա պիլիլ քի 'իֆֆէթլէ իմ-
րար էտիլէն 'էօմը իլէ պէրապէր էմվալընըն ֆու-
գարայա թէվլլի՝ էտիլմէսի վէ Ալլահա հէմ ինսանա
մուհապպէթ էթմէքլիյինիլէ միւսապի օլա պիլտին՝
տէտի:

Ֆուլուհնի մանասթըրը նադըրընա, «Քէնտիմէ
պազտըդըմտա քէնտիմի էօյլէ պիլ կիւհան եիւ-
քիւ իլէ եիւքլէնմիշ պուլուրըմ քի մահա Բրիս-
տոսըն մէրհամէթինտէն զայրի եօլ իլէ խէլասա
նա՛լիլ օլմադ իյիւն իւմիտիմ գալմայօր» տէյիւ
եադտը 1077 տէ ըէսմի պիլ ըիսալէսինտէ պէօյլէ
հադմըշ տըր. «Պիլիլիգ քի ըէսուլլէր քիւրսիսինէ
պուհուհն իյիւն թախսիս օլուհուպ օթուրադ քի
պու տիւհաա մէնաֆի՛լիլ գաթիյէմիլի տէյիլ, պիլ
'աքս Բրիստոսըն ումուրընը արգուլէյիպ արայալըմ
վէ չօգ էմէք չէքմէքլէ հայրապետէրին իյլէրինտէ
'ինայէթ ի իւսիյէ իլէ ինսան պուլուրըն իսթի-
րահաթը էպէտիյէյէ տօղրու եիւրիւյէլիմ՝»

Կրէկօրիօսըն ախադը մէմուհէսի վէ խայր
մագսէտի խտի քի, հէր թարաֆտան անըն 'ալէյի-
նէ գալգըշան միւմանա՛աթ վէ միւքլէլաթա դարը
տուրմադա քէնտիսինի միւզթէտիր գըլտը: Ղայր ի
մէշլու՝ մէսլէյէ սալիք օլմուշ հէր ըահիպ անա մու-
գալէմէթ էթտի. զայր ի լայիգ եօլ իլէ մանսու-
պընը էտինմիշ հէր էփիսքօփօս վէ մանասթըր նա-
զըրը անա մուգալէմէթ էթտի. քէնտի մու'ամէլէ ի
նալայիգէսինէ իղմադը 'այն էտէճէք քիլիսէ խատէ-
մէսինի իսթէյէն հէր տէրէ պէյի վէ պէյաաաէ անա
մուգալէմէթ էթտի, վէ հէր քէստէն զիյատէ Հէն-
րիկոս իմիէրաթօր անա մուգալէմէթ էթտի, վէ

38737-67



Թէվարիս ի ինսանիյէնին կէօզլէրիմիզ էօնիւնէ գօտըղը 'աճիպ մէնզարէլէրին էն 'աճիպի պու հիւքմտաբըն Կրէկօրիօս Փափանըն հուզուրընա պիր միւճրիմ կիպի թէվպէքեարանէ կէթիթիլմէսի տիր : Պիր չօգ Ալմանիպը փափապար խուլուս ը գալպլէ իզտիվաճ հալինէ կիրմիչ վէ 'իֆֆէթլէ իմրար ը 'էօմր էթմէքտէ խոլէր . պունար պիլ իթթիֆազ Փափանըն սալիֆ իւզ Ղիքր է՛լ ու 'այալլարընը թէրք էթմէք գաբարը 'ալէյիինէ քէմալ ը հիւրմէթլէ փորթէսթօ էթտիքլէրինտէ պիլէ՝ Փափա քէնտի գարարընտան ապա կէրի տէօնմէտի . հալ պու քի Կրէկօրիօսըն գուվլէթ վէ թէ 'սիրաթը հիւքիւմէթ ի տիւնիւվիյէ սահիպլէրինին գուվլէթ վէ թէ 'սիրաթընտան քիւլլիյէն ֆարգը պիր չէյ խոի : Օլ գէման ատէմէր գըրչը մուհարիպլէրին ճիւռուտընտան գօրգարլար խոի . լաքին Փափանըն հիւքիւմէթիյէ թէֆհիմ օլունան ճիւնուտ ը բուհանիյէ վէ սէմավիյէ տահա մախուֆ կէօրիւնիւր խոի : Հիւքմտարլարըն վէ տէրէ պէյլէրինին գալ'ալարը, վէ գուվլէթլի 'ասաքէրլէրի չօգ, վէ իսքէնճէ օտալարը տէհչէթլի խոի . լաքին պունարըն ճիւմլէսինին գուվլէթի եալընըդ ատէմլէրին ճէսէտլէրի 'ալէյիինէ ճարի օլուր , հալ պու քի օլ գէմանտէ հէր քէսին գանըչընճա քիլիսէ ըէ 'իսինին ատէմլէրին ճանլարընը ճէհչննէմէ իւզա էթմէյէ սէլահիյէթի վար խոի : Պու սէպէպտէն խոի քի պիր գա'իֆ վէ սահապէթսիզ ատէմ Բօմա չէրլնտէ օթուրարըն սըրատա, քէնտի տէյիչինէ կէօրէ մու'ալէնէթ ի ինսանիյէտէն պիւսպիւթիւն թէճրիտ օլունմըչ օլտըղը հալտէ , պիլիէրվա օլարազ վէ չօգ տէֆ'ա մուվաֆֆազիյէթլէ քէնտի

մալիք օլտըղը գուվլէթ վէ հիւքիւմէթինի պիւթիւն էվրօփա իւզէրինէ սապիթ գըլմաղա չալըմըչ տըր՝ Բէնտի վազթընտա վէ տահա Ղիյատէ 'ասրլարըն միւրուրինճէ էվրօփա հիւքմտարլարը մուհաֆազա ի նէֆս սէվգ ի թապի'իսիյէ վէ պա'ղը տէֆ'ա հէման մէ'յուսիյէթտէն սէվգ օլունարազ պու խոտի'ալարա մուգավէմէթ էտէրլէր խոի : Կէրչէք տիր քի Կրէկօրիօսըն մէպտէ'լէրի հօգթասըն հօգթասընա ֆի'իլէ գօնուլուպ սէմէրէսի իպգա օլունասա խոի , անըն էսէրի մէտէնիյէթին խարապլիյէթինէ պա'իս օլտըգտան պաչգա'նրիսթիյան քիլիսէսի չէֆգաթսըզ գուլմըն ալէթի օլաճազ խոի : Վէ պու կիւնքի կիւնտէ պէօյլէ մէպտէ'լէրին ֆի'իլէ գօնուլմասընըն 'ատէմ ի իմքեանը ինսանիյէթին թէրազգիսինէ պէօյիւք պիր չէհատէթ տիր . լաքին ունուտուլմամալը տըր քի Կրէկօրիօսըն միւճահտէսինին քիւնհիւ' ումուր ը բուհանիյէին վէ հայաթ ը սալիհչին ումուր ը ճիսմանիյէ վէ հայաթ ը չէհվանիյէ 'ալէյիինէ ճէհաէթտիյի միւճահտէտէն իլէրի կէլմիչ տիր : Բէնտի վազթընտա ֆուգարանըն հուգուզը՝ գուվլէ ի հայվանիյէ էօնիւնտէ եէրէ չարփըլըր խոի : Հալիմ աատէմլէր գալիմլէրին , վէ 'իֆֆէթլիլէր հարիս վէ խապիպլէրին այազարըն ալթընտա չըղնանըլըր խոի : Պիր սէօզ իլէ Ալլահ իլէ քէնտի միւնթէխապ միւթթազիլէրի տիւնեա վէ չէթման 'ալէյիինտէ միւճահտէ էթմէքտէ խոլէր : Պու միւճահտէտէ հէր նէ գատար Կրէկօրիօս պա'ղը տէֆ'ա ղայր ի միւթթահսէն եօլ իլէ խայր վէ հազգա սահապէթ էթտի իսէ տէ , եինէ քէնտի պիլտիյինէ կէօրէ պիւթիւն գուվլէ ի բուհանիյէսի վէ մէ'մու-

րիյէթ ի քիլիսէվիյէսիլէ միւճահէտէ էթտիյի ին-
քեար օլունամազ : Մէնաֆի ի զաթիյէսինի արա-
մատըղը՝ քիլիսէ ի Մէսիհիյէնին մէնաֆի ինի արդու-
լէյիլ արատըղը գատար աշիքեար տըր : Հըրսը
շանը վար իտի իսէ, քէնտի նէֆսի իչիւն տէյիլ իտի,
վէ 1085 թարիխինտէ եազ մէվսիմինտէ մէնֆի օ-
լարագ Սալէնիօ շէնրինտէ թէսլիմ ի բուհ էթմէք
իւզրէ իքէն սէօյլէտիյի սօն սէօղիւ, եա՛նի «Սալա-
հը սէվտիմ, քէօթիւլիւքտէն իքրահ էթտիմ, անըն
իչիւն մէնֆի օլարագ էօլիւջորմ», քէլամը էրպապը
ինսաֆըն շէնատէթիլէ թաստիղ օլունուր :

Պու տախի զիքրէ շայան տըր քի Կրէկօրիօս
Փափա՝ քիլիսէ ի Մէսիհիյէնին թէհարէթի վէ հիւ-
քիւմէթ ի միւթազիլէսի իչիւն միւճահէտէ էթտիյի
էանատէ Տին ի Մէսիհիյէնի ուզագ էգալիմէ ինթիշա-
րը իչիւն տախի զայրէթլի վէ իշիւլզար իտի : Քէն-
տիսինէ միւզթէտի օլան մու՛ալլիմ վէ վա՛իզլէրի
Մաճարիսթան, Պօնէմիա, Տանիսարգա, Նօրվէճ վէ
Իսվէճ տիյարլարընա կէօնտէրմիշ տիր :

Կրէկօրիօս Փափանըն ա՛նվալ վէ ա՛մալընա պու-
գատար եէր վերմէմիզին սէպէսլի պու տըր քի,
'ազիլ Պէրնարտոսն 'էօմրիւ վէ իշլէրի իւզէրինէ
պէօլիւք վէ մուհիմ թէ՛ սիրաթը վար իտի : Կրէ-
կօրիօսն պաշլատըղը խայրը իշի Պէրնարտոս պաշ-
գա եօլ իլէ իլէրի կէօթիւրմիշ տիր : Կրէկօրիօս
եաշամագսա իտի Պէրնարտոս իչիւն մէյտան օլմազ
իտի : Միւմքին օլսա իտի 'էօմրիւ վէ իշլէրի հէ-
ման օլ վազթա թէսատիւֆ էտէն պաշգա պիր գա-
թըն ա՛նվալ վէ ա՛մալընը զիքր էթմէք իսթէր իտիք .
օ տախի 1033 տէ թէվէլիւտ վէ 1109 տա, եա՛նի

Պէրնարտոս օն եաշընտա իքէն վէֆաթ էտէն Ան-
սէլմօս տըր : Անսէլմօսն էվգաթը Կրէկօրիօսն թէ՛-
սիրաթընտան նէ գատար թէ՛ սիր գապուլ էթտի
իսէ, Պէրնարտոսն էվսաֆը զաթիյէսինին հէման
օլ 'ազիլ վէ 'ալլիմ սէր էփիւքօփօս Անսէլմօսն
ֆէվգ էլ՛ատէ կիւզէլ, վէ էօրնէք օլմազա շայէսթէ
'էօմրիւ իլէ թահրիրաթընտան թէ՛ սիր գապուլ էթ-
տիյի միւհթէմիլ տիր :

Հէր նէ գատար Պէրնարտոսն թէվէլիւտինտէն
էվվէլ օլան 'ասրլարըն ա՛նվալը հազգընտա զայէթ
մուլիթասարճա իզահաթ վէրմէյէ մէճպուր օլտուգ
իսէ տէ, եինէ պու գատար պէլլի օլտու քի օնընճը
'ասրըն գօյու գարանլըղը օն պիրինճի 'ասրըն սօ-
նընտան էվվէլ հիշ տէյիլ իսէ պիր տէրէճէյէ գատար
սապահ երլտըղընըն տօղաճաղը վազթտա միւշահէտէ
օլունան ճիւզ՝ ի այտընըղա թէհալվիւլ էթմէքտէ
իտի. կիւն օլաճաղը իսպաթ օլունույօր իտի Ատէմ-
լէրին թէնէֆֆիւս էթտիքլէրի մա՛նէվի հափա էվվէլ-
քի գատար թէ՛ աֆֆիւն էթմէզ իտի, լաքին օլ վա-
զըթտա տախի պիւթիւն էվրօփա իւզէրինէ գա-
տիմտէն պէրու գալմըշ աղըր վէ մուզիրր պուլուլթ-
լար տուրույօր իտի. շէրլին գուվվէթի չօգ՝ խայ-
ըն գուվվէթի ազ կէօրիւնիւյօր իտի : Էֆքեարը
պաթըլէ, ճէհալէթ, ֆագիլիւք հէր թարաֆտա
հիւքմ սիւրիւյօր իտի : Եաշամագ իչիւն մէրդուպ
պիր 'ասր տէյիլ իտի. պունընլէ պէրապէր իւնսիյէթ ի
ինսանիյէ արթըղ թէտէննի էթմէքտէ պուլունմա-
յըպ աղըր իտի իսէ տէ, թէրագգի էթմէքտէ իտի :
Գուվվա ի բուհանիյէ գուվվա ի հայվանիյէյէ զալէպէ
շալմազա պաշլամըշ իտի : Մանսուպը բուհանիյի փարա

իլէ սաթուռն արմագ քէյֆիյէթի ինգըրագ պուլարըը կիպի ըռնպանլար իլէ քիլիսէ խատէմէսի արասըն- տա էսհապ ը ախլագ ը մէզմումէ վէ մէքրուհէ էվ- վէլքի գատար պիլա հիճապ իմրար ը 'էօմր էտէմէզլէր իտի: Պիր չօգ ատէմլէր հիչ տէյիլ իսէ սալիհի զայր ի սալիհտէն ֆարգ էթմէյէ վէ կերէյի կիպի սալիհ ոլանա ի'թիպար էթմէյէ հազըր իտիլէր: 'Իլմ վէ թա'լիմ տա'իրէսինտէ ատէմլէրին էֆքեարը հարէքէթէ կէլմէքտէ իտի: Նալընըզ սահիպ ի պէ- լազաթ օլան վա'իզին իրատ էթտիյի նուզթա միւ- թէհայիլր տուրմայրպ' վա'իզ հազիզաթէն սալիհ օ- լուպ վա'զ էյլէտիյի զապթ վէ քէսր ի նէֆսէ վէ Ալլահ իչիւն զայրէթ վէ մուհապպէթէ պիզզաթ էօրնէք պուլունտըը սըրատա պէօյլէ պիր զաթա միւզթէտի վէ անըն քէլամլարըյլէ վէ տահա զի- յատէ 'էօմրիւյլէ թէ' սիրլէնմէք հազըրըըը միւշահտէ օլունուր իտի: Պիր Պէրնարտոս իչիւն վազթ միւ- սա'ատէլի իտի: Պէրնարտոսըն նազլիյէթինէ թէվէճ- ճիւհ էտէճէյիլ:

ԻՔԻՆՃԻ ՊԱՊ

ԱԶԻԶ ՊԵՐՆԱՐՏՈՍԸՆ ԷՎՍԱՖ Ը ԶԱԹԻՅԷՍԻ

Պէրնարտոս Պուրկունտիատա Տիփօն շէհրի գուր- պինտէ (իքի միլ ուզագ) վազը' Ֆօնթէյն իսմինտէ փէտէրինին գալ'ասընտա 1091տէ տիւնեպա կէլտի: Վալիտէսինին փէտէրինին իսմիյլէ թէսմիյէ օլուն- տու: Անըն գալ'ասընըն իսմի Մար օլուպ' Ֆօն- թէյնտէն պիր գաչ միլ ուզագ իտի: Պուրկունտիա Ֆրանսանըն էն կիւզէլ էյալէթլէրինտէն պիրիսի իտի: Կիւզէլ վէ եէչիլ պայըրար, վէ լաթիֆ օլալար իլէ միւզէյլէն իտի իսէ տէ, անտէ պուլունան մէշ- հուր զէվաթ քէնտի պէլազաթլը քէլամլարը վէ ֆէսահաթլը թահրիրաթլըյլէ անը տահա զիյատէ թէզկին էտէլլէր իտի: շէօյլէ քի Ֆրանսալիլէրին էտէպիյաթլը պու զաթլարըն էտէլլէրիյլէ պէօյիւք վէ պագի թէ' սիրաթ գապուլ էթմիշ տիր: Պօսիւէ (Պէրնարտոստան սօնկրա Ֆրանսանըն էն մէշհուր վա'իզի) էրպապը 'իւլումտան օլան Պիւֆօն, չօլ զիյատէսիյլէ նէզաքէթլի մէքթուպլարըն սահիպի օլան մատամ Սէվինիէ, շա'իր Գրէպիլլոն, Փերօն, Տիտըրօ, Լամարթին, Քինէ վէ սա'իր պու կիպի մէշհուր զէվաթ Պուրկունտիալը իտիլէր:

Պէրնարտոսըն փէտէրի Թէսսէլէն թէճրիպէքեար պիր սիլահչօր օլուպ' Շաթիլլօն հիւքմարընըն

սիւսիլէսինստէն իտի : Սէպալէթինստէն պէրու ու-
մուրը հարպլիյէտէ միւթէ'ալլէմ, զէնկին, հալիմ,
ֆուգարայը սէվէր, տիյանէթքեար, 'ատալէթ իչիւն
ղայրէթլի պիր ատէմ իտի : Պէրնարտոսըն փէտէրի
օլմասա իտի պէլքի չիմտիյէ գատար իսմի ունու-
տուրուր իտի իսէ տէ, երնէ պէօլլէ պիր օղլըն
փէտէրինէ միւնասիպ էվսաֆլէ մութթասըֆ պիր
ատէմ' օլտըղը թաստիդ օլունմը տըր :

Ճագաթ Պէրնարտոս հէր հալտէ վէ 'աճա'լպ
տէրէճէյէ գատար վալիտէսինէ միննէթտար իտի :
Քէնտի ըուհընն նաղիք վէ նատիր էվսաֆընն աս-
լընը վէ քէնտիսինն տիյանէթէ տօղրու ֆէվզ էլ
'ատէ մէյլ վէ սէվտասընը վալիտէսինստէն թէվէր-
րիւս էթտիյի պի իշթիպահ տըր : Օլ էյյամըն գուլմէթի
էմնասընտա շօլ մէշհուր մայրապետլէր մանասթըրը
նաղըրէսի շիւտէկարտ, վէ Անսէլմօսըն վալիտէսի
էրմէնպէրկա, վէ Պէրնարտոսըն վալիտէսի Ալէթթա
կիպի նիսվանըն գուհուր էթմէսի մուհիպի հայրէթ
տիր : Պիլա չիւպհէ պու օն տօգուզընճը 'ասրտա
հաշայան նիսվանտան հիչ պիրիսի' թա'լիմի հէր նէ
գատար միւքէմմէլ օլսա տախի, Ալլահըն քիլիսէսի
վէ պիւթիւն տիւնեա իւզէրինէ պրագտըղլարը թէ' -
սիրաթ խուսուսընտա Անթուսա, Մօսիգա, էրմէն-
պէրկա վէ Ալէթթայը կէչէմէզ, զիրա պուհլար
հալընը քէնտի մէշհուր օղուլլարընը տօղուրուպ
վէ փէրվէրտէ էթմիշ տէյիլլէր, անճագ օղուլլարը
քէնտի խասսիյէթ ի ըուհանիյէլէրի վէ թէ' սիրաթ-
լարընըն գուլվէթի խուսուսընտա պաշգա գաթլա-
րըն ճիւմլէսինստէն զիյատէ վալիտէլէրինէ միննէթտար
իտիլէր : Ալէթթանըն խանէտանը մէշհուր օլուպ

Պուրկուհտիա հիւքմտարը խանէտանընա միւսասէրէ-
թի վար իտի : Քէնտիսի տահա չօճուգ իքէն Մանաս-
թըրա կիրմէք իսթէտի, Փագաթ վալիտէսին անը
օն պէշ հաշընտա կէլին էթտիլէր : Անսէն զէվճի
թէսսէլէնին ալթը օղլու վէ պիր գըղը օլտու : Ալէթ-
թա քէնտի զէվճինին գօնաղընտա հէր նէ գատար
պէօյիւք պիր խանէսին իտարէսի քէնտի իւ-
զէրինէ գալտը իսէ տէ, երնէ ըիյաղէթքեարանէ պիր
'էօմր կէչիրտի, վէ քէնտի չօճուգլարընըն թա'լիմ
ու թէրպիլէսինէ չօգ իշթիմամլէ նաղար էթմէքլէ
պէրապէր պիզգաթ էվտէն էվէ ֆուգարայը արայա-
րագ միւհթաճ վէ զա'իֆ օլանլարա եէմէք փիչիրիպ
խասթալարա լաղըմ' օլան տիզգաթը վէրէրէք հաթ-
թա քէնտի էլլէրիյէ անլէրին էտնա գապլարընը երյ-
գայրպ էն էտնա խըտմէթլէրի իֆա էտինճէյէ գատար
զիյարէթ էտէր իտի : Քէնտի էվլատընը Ալլահ իչիւն
տիւնեայա կէթիրտիքտէն սօնկրա քէնտի ըիւթպէ-
սինտէ պուրուհանլարըն 'ատէթինէ մուգալիր օլա-
րագ անլէրի էմղիրիր իտի : չիւնքի վալիտէսին սիւ-
տիւ վասըթթասըլլէ չօճուգ պէլքի վալիտէսինն ըու-
հըլլէ թապիլաթլաշըր տէյիւ ինանըր իտի : Պէրնար-
տոս անըն իւչիւնճիւ օղլու իտի, վէ քէնտի տէ-
րունի գանըշընա կէօրէ պու օղլու հագիգաթ իչիւն
մէշհուր պիր գահրիման օլաճագ տէյիւ վահի ալմըշ
տըր, վէ անըն իչիւն Աննա միսիլու պիւթիւն ճան
ու տիլտէն անը Քրիստոսըն խըտմէթինէ թախսիս
էյլէտի : Պու թախսիսին թէ' սիրի տախի օղլընըն
պիւթիւն 'էօմրիւնտէ զայէթ աշիքեար օլտու : Վէ-
ֆաթընտան պիր ազ էվվէճէ զէվճինին գալ'ատընըն
համիսի ի'թիպար օլունան 'Ազիդ Ամպրօսիօսըն թէզ-

քեարը կհնիւնտէ ինթիզալ էտէճէյի կէօյա իլհամ իլէ քէնտիսինէ իրապար օլունմըլ տըր : Օլ կիւն կէլ-տիքտէ վազթա մախսուս չէսլիք վէ զլյաֆէթլէրէ էսկէլ օլմայարադ հաղըր պուլունան փափաս վէ րահիպլէրի եանընա չաղըրտը վէ էօլմէք իւզրէ օլանա մախսուս տու'այը անլէր իլէ պէրապէր օգուտու : « Եւ Բապալ , սէնին խաչըն վէ էլէմինին խաթըր իչիւն գուլունը խէլաս էլլէ » սէօղլանէ կէլլինճէ ա-նըն սէսի քէսիլտի . էլլինի գալտըրտը վէ քէմալը իթիմատ վէ ասայիլ իւզրէ թէսլիմ ի բուհ էթտի : Ճէնաղէսի քեաֆֆէ ի էնալիսինին կէօղ եաչըլէ Տի-ժօնտա վաղը' Ազիզ Պէնիքնօս մանասթըրըն-տա տէֆն օլունտու , վէ եիւզ էլլի սէնէ սօնկրա Գլարվօլը րահիպլէրին էլլէրիլէ օրատան գալտըրը-լարադ մէշհուր օղլընըն եանընտա թէքրար տէֆն օլունտու :

Եկէր պիւթիւն թէվարիս ի քիլիսէվիյտէ պիր վալիտէնին արզուսը , տու'ալարը վէ թա'լիմի' օղլը-նըն էվսաֆը զաթիյէսի վէ իմրար էթտիյի 'էօմր իւզէրինէ մահվ օլունմազ պիր միւհը պատըր խէ , Պէրնարտոսըն վալիտէսինին իշթիյազը , տու'ալարը վէ թա'լիմաթը անըն էվսաֆը իլէ 'էօմրիւնէ թէ-պետտիւլ էթմէզ պիր չէթլ վէրտի : Ալէթթա վէֆաթ էթտիլինտէ Պէրնարտոս տահա պիր նէվճիվան ի-տի . լաքին վալիտէսինին սուրէթի տա'իմա քէնտի կէօղիւ էօնիւնտէ իտի : Զօգ քէրրէ քէնտիսինէ պիլզաթ հայաթտա կիպի կէօրիւնտիւլիւնիւ զիքը էտիյօր : Վէ պէօլէ պիր կէօրիւնիւշտէ ըրյաղէթ-քեարանէ պիր 'էօմր կէչլիւմէյէ գասա ու գարար էթտի : Վալիտէսի տահա սաղ իքէն Շաթիլլօնտա

վաղը' մէքթէպէ կէօնտէրիլիպ օրատա ըէֆիզլէրի-նին ճիւմլէսինտէն հէմ զէքեալէթ վէ հիւսն ի հա-րէքէթտէ , վէ հէմ տախի հէփ տէրալէրինտէ թէգատ-տիւմ էտիյօր իտի : Թէնհայէ չէքիլիպ չօգ սէօնպէթ-տէն իճթինապ էտէրէք , 'ալամմըն տիգգաթընը ասլա քէնտի իւզէրինէ տա'վէթ էթմէք իաթէմէյէրէք , սէ-պալէթլինի հալիմանէ պէօլիւքլէրինէ իթա'ալթ էթ-մէքլէ վէ էֆքեարըլլէ ճէսէտինի փաք թուլթարադ Ալլահ իչիւն եաչըյօր իտի : Օլ վաղթ վէ սօնկրա վէֆաթը կիւնիւնէ տէք Ալլահըն հէյքէլի օլան թէ-նինի զէրրէ գատար լէքէտար էթմէքտէն է՛լ ի 'իֆֆէթ վէ 'իսմէթ օլան պիր պաքիրէ գատար հըֆզ էտէր իտի :

Քէնտիսի միւսթազպլէ պազտըրընտա էօնիւնտէ տէօրթ եօլ աչըզ կէօրաիւ : Քէնտիսինին էնտամը կիւ-զէլ , հիւսն վէ ճէմալը պէր քէմալ , ճալիպ , պիփէրվա , իշկիւզար , պաշգալար իւզէրինէ թէ'սիրաթ պրադ-մաղա միւսթա'իտ օլտըզը հալտէ ումուրը սիյասիյէ վէ հարպիյէ անա սէրվէթ վէ մէսնէտ վէ մահգու-զիյէթ թազտիմ էտէր իտի : Պունլարը ըէտտ էթտիյի թազտիրտէ օլ զէման եէնի քիւշատ օլունան 'ալի մէքթէպլէր քէնտի զէքեալէթլի էֆքեարը իչիւն պիւզէլ պիր մէյտան աչտը . եախօտ պունլարը ըէտտ էտիպ տիլանէթքեարանէ իմրարը 'էօմր գաստընտա օլսա պիլէ քիլիսէնին քէնտի օգուլարընա պախշ է-տէկէլտիլի մէսնէտ վէ ինթիրամլարը անը ճէլպ էթ-մէքտէ իտի . լաքին Պէրնարտոս պունլարա տախի արգասընը չէվլէրէք ըրյաղէթքեարանէ 'էօմր կէ-չիրմէյէ գարար վէրտիքտէն պաշգա , մէշհուր մա-նասթըրլարըն ճիւմլէսինի թէրքլէ եէնի վէ ֆազիր

վէ պէտապանտա վազը՝ պիր մանասթըրա թէվէճ-
ճիւհ էթտի։ Քէնտի վալիտէսինին տա՛խմա գալ-
պինտէ սազը օլան թէգքեարը՝ անը էն 'ալա չէյլէրի ,
վէ ումուրը մուգատտէսէյէ միւնասիպ վէ պէօյ-
լէճէ սօն տէրէճէ քէսրի նէֆսի մաթլուպ էտէն
'էօմրիւ ինթիխապ էթմէյէ սէվզ էյլէտի։ Անըն
չախսընըն նէգաքէթի , չէհրէսինին ճէմալը վէ
թավր ու հարէքէթինին ճալիպ լէթաֆէթի վալի-
տէսինտէն թէվէրիւս օլունտըղը միսիլու անըն
րուհունըն պիւթիւն էվսաֆ վէ մէյլի տախի անտէն
իտի։ Օլ վազթտան պիր դաչ սէնէ սօնիլրա անըն
հէյ'էթի պէօյլէճէ թա՛րիֆ օլունուր։ Օրթա պօյլը ,
դայէթ զա՛րիֆ , սարը սաչը , գօլայճա զըզարան հա-
նազար , վէ կէօյէրճին կիպի պէրրազ կէօզլիւ ,
ֆէվզ էլ՝ատէ փարազ երւզլիւ վէ պիւթիւն կէօսթէ-
րիչի կէօյա թաղէ թէճէսսիւտ էտէն րուհըն կէօս-
թէրիչի իտի։ Ճէսէտինին զա՛աֆընը կէօրէնլէր
իճրա էթտիյի իչէրի խապէր ալտըզլարընտա պիր
գուզու սապան չէքմէյէ գօշուլմըչ կիպի խայալ
էթտիլէր . զիրա մանասթըրըն հէփ իչէրինտէ հիս-
սէտար օլմաղլէ պէրապէր չէօհրէթի հէր թարաֆա
չայը՝ օլտըգտան սօնիլրա խարիճտէն քէնտի իւզէ-
րինէ պրազըլան իչէր դայէթ չօգ իտի , վէ տէրուհի
իչթիյազընտան իրատը նութօգ էթտիյինտէ ճիւմանի
զա՛իֆլիլին հէր նիչանէսի զա՛իլ օլմուչ՝ քէնտիսի
տախի սատէ րուհա թէպէտտիւլ էթմիչ օլուր իտի։
Մալիք օլտըղը րուհանի գուվլէթ վէ 'ազլ ու ֆէ-
թանէթ վէ սարսըլմաղ սէպաթը հասէպիլլէ քէնտի
հաչատըղը վազթտա պուլունան պաչգա պէօյիւք
զաթլարա ֆա՛իլ իտի , վէ պիր նէսլ կէչէնէ գատար

էվրօփատա ումուրը րուհանիյէտէ էն պէօյիւք զաթ
իտի։ Ալլահըն իչինտէն վէ թապիի 'ալէմին կիւ-
զէլիքլէրինտէն դայէթ 'ազլմ վէ տէրին պիր մահ-
զուզլիյէթ հիսս էտէր իտի։ Քիթապը Մուգատտէս
հազգընտա վէ անըն րուհանի մա՛նասը հազգընտա
հէր նէ պիլիր իտի իսէ , պաչլըճա օրմանլարտա վէ
օտասընտա Քիթապը Մուգատտէս հազգընտա թէ-
ֆէքքիւր էթտիյի սըրատա քէնտիսինէ կէօյա Ալլահ
թարաֆընտան թէպլիղ օլունտըղընը 'էօմրիւնին
սօնլարընտա պէյան էթմիչ տիր։ «Թաչլարտան
պալ էմմէք վէ չազմազ թաչը իլէ գարընդօ օլան
գայալարտան հաղ չըզարմազ միւմքին տէյիլ՝ մի
տիր տէյիւ զանն էտէրսին։ Պա՛ղէն տաղլար թաթ-
լուրք վէ պայըրլար սիւտ վէ պալ ազըթմազլա՛ր մը
վէ վատիլէր զախիլէ իլէ տօփ տօլու պուլունմազ-
լա՛ր մը "տէյիւ պուլուրմըչ տըր։ Հէր նէ գատար
Քիթապը Մուգատտէսի տէվամ իւզրէ վէ չօգ դայ-
րէթլէ միւթալա՛ա էթտի իսէ տէ , քէնտի վազթընտա
պուլունան ատէմլէրին քեաֆֆէսինտէն զիյատէ իչ-
կիւզար իտի , վէ ումուրը քիլիսէվիյէ ի մուհիւմէ
տա՛խմա քէնտի տիգգաթընը ճէլպ վէ վազթընը իչ-
զալ էթմէքտէ իտի իսէ , եինէ չայըրլար , ըրմազ-
լար , տաղլար վէ օրմանլարա օլան մուհապպէթի
հէր գէման տիլի վէ ճօշղուն իտի։ Շէհրէր անա
սըգլէթի մուճիպ օլուպ՝ թապիի մէնդարէլէր՝ սիւ-
քիւնէթ վէ սէլամէթ խասսիյէթլէրիլլէ րուհընը իհեա
էտէրլէր իտի։ Պու մէնդարէլէր իւզէրինէ տախի
վալիտէսինին քէնտի գալպինտէ սազը օլան թէգ-
քեարը կէօյա պիր նուրը սէմալիլլէ լէմ՝ան էյլէր
իտի։

Անտէ միւշահէտէ օլունան նէղաքէթ վէ ճօղուն մուհապպէթ քէնտի խըսըմը Բօպէրթէ եաղարը մէքթուպտա պէյան օլունուր : Պու զաթ մանասթըրա չէքիտի իսէ տէ , ըիյազէթ քեարանէ եաշամաղա սապր վէ թէհամմիւլիւ եօգ իտի , վէ Պէրնարտոս ծնա եաղար իքէն , անըն թէհամմիւլիւգլիյի իւղէրինէ նասըլ թէհահաճէ աղլատըղընը չօգ միւլէսիրանէ պէյան էյլէտի : Պու խասսիյէթ՝ քէնտի պիրատէրի երարտօսըն վէֆաթընտան սօնկրա վէրտիյի պիր վա՛ղտա տահա աշիքեար տըր : Պու վա՛ղըն պիր գաչ ՚իպարէսինի իսթիխրաճ էտէրիզ : Պու պիւթիւն վա՛ղ սէմալի պիր իւմիտին գալսը գուզահըլէ միւղէյլէն օլան տէրեա ի մուհապպէթ վէ մահգունիյէթէ պէնկզէր : «Ա՛հ , նիչիւն սէն եանըմտան գօփարըլտըն , նի՞չիւն գուճաղըմտան գալիւլտըն , է՛յ գալլիմէ կէօրէ օլան պիրատէրիմ . մուճիպ ի էսէֆ օլան նասիպ սէնին տէյիլ՝ պէնիմ տիր . զիրա սէն , էյ սէվլիւլիւ պիրատէր , պուրատա մուհիպպ օլանլարը թէրք էթտին իսէ օրատա տահա մուհիպպ օլանլարըն եանընա գապուլ օլունտըն : Աէնին ետընէ էօլմէյէ իշթիյազ էթմէքլէ նա՛՛իլ օլտըղըն ճէլպտէն սէնի մահրոււմ էթմէք իսթէմէմ . հէր նէ գատար սէօղլէրիմ հիւզնտէն նէլէթ էտէր իսէ անլէրտէ թէչէքքի եօգ տըր : Քէրիմ վէ՛ առիլ Ալլահ հէր շէյի կիւղէլ եափտը : Եա՛՛րապպ , ՚իսայէթ վէ հիւքմլէրինտէն տօլայը սանա համա օգուրըմ : Գուլըն եարարտոսս կէօսթէրտիյին ՚իսայէթտէն տօլայը համա էտէրիմ , վէ պիղիմ չէքմէքտէ օլտըղըմըզ հիւքմլէրտէն տօլայը տախի համա էտէրիմ : Պիր Թարաֆտան ՚իսայէթքեար վէ տիկէր թա-

րաֆտան ՚ատալէթլի օլտըղըն հալտէ հէր խուսուտա համտա շայանըն : »

Պէրնարտօսըն թէ՛ սիրաթըլէ պիրատէրլէրինին ճիւմլէսի պիրէր պիրէր անըն եանընա մանասթըրա կէլիպ ՚էօմլէրինի ըիյազէթքեարանէ իմրար էթտիլէր : Անըն գուվլէ ի թէլիայլիւլէսի նէ գատար ճիւտի վէ զայրէթի նէ գատար աթէչլի իտի իսէ , մէ՛՛ մուրիյէթինէ վէ քէնտիսինէ ինալէ օլունան խըտմէթլէրին իֆասընա տէվամը օլ գատար քեամիլ վէ տա՛՛իմի իտի : Մուհապպէթի նէ գատար նէղաքէթլի իտի իսէ , սապր վէ թէհամմիւլիւ վէ սէպաթ վէ ճէսարէթի օլ գատար գուսուրարը իտի : Ատէմլէրին մէնֆա՛աթը իչիւն վէ Ալլահըն իղզէթի իչիւն քէնտիսինտէն մաթլուպ օլան խըտմէթ եա թէրք ի նէֆա հէր նէ իսէ գապուլ վէ իճրատընա պիլա թէրէտիւտ հաղըր պուլունուր իտի . վէ հէր նէ գէման պիր իչին իճրատընա միւպաշէրէթ էթտի իսէ նիհայէթինէ գատար վէ քէմալը մուվաֆֆաղլէթէ նա՛՛իլ օլունճայա գատար սաղա եա սօլա սափմաղսըղըն վէ կէվլէմէքսիլին տէվամ էթմէսի էմր ի մուգարէր իտի : Բէսուլլէրին էյյամընտան պէրու Պէրնարտօստան զիյատէ մէնաֆի՛ի զաթիյէսինի թէրք , վէ սա՛՛իլլէր իչիւն վէ Ալլահ իչիւն հէր շէյի վազֆ էտէն պիր ատէմ եաշամամըլ տըր : Իստանըն եիւղիւնտէն եա քէնտի ՚ալէյինէ իսթի՛մալ էտիլէն հիլլէ վէ տուզաղլարտան աալա գօրգուպ չէքլնմէզ իտի : Պէօյիւքլէրին հուզուրընտա պի փէրվա տուրուպ խըտմէթ ի բուհանիյէսինի իֆա էթմէսի խուսուսընտա պիր չօգ ըիվայէթլէր պուլունուր իսէ տէ , պուրատա անճազ

պունկարըն պիւրիսինի տէրճ էտէպիլիւրիզ: Պու տախի 1135 տէ վուգու՝ պուլտու: Ագուիթանիա հիւքմ- տարլըղը փեթու վէ Լիմուսէն վէ Կասգօնիայը, եա՝ նի Ֆրանսանըն ճէնուպի դարպի ճանիպլնտէ վա- գը՝ կիւզէլ արաղիլէրի հալի օլուպ՝ օլ զէմանտա հիւքմտարը պուլտուսն Կիյօմ պա՝զը էփիսքօփօսլա- րը 'աղլ վէ քէնտի արգուսընա ույղուն ատէմէրի անլէրին եէրինէ թա՛յին էթմիշ իտի. վէ պունկար խըտմէթ ի լուհանիյէլէրինէ միւնասիպ զէվաթ տէ- յիլ իտիլէր իսէ տէ, անլէրի իպգա էթմէյէ իսրար էթտի: Քէնտիսի պէտէնճէ զայէթ պէօյիւք վէ գուվլէթլի, էնտամը կիւզէլ, լուհը մաղլուր, թավր ու հարէքէթինտէ հիտտէթլի վէ հէվա ու հէվասընա թապլ՝ մէրհամէթսիզ պիր ատէմ իտի: Գանուսն վէ մահքէմէ, շէֆգաթ վէ ինսանիյէթ թանըմաղ իտի, վէ Ֆըսգ ու Ֆիւճուրլէ իմրարը 'էօմը էթմէյէ գարար գըլմըշ օլտըղընտան տիյանէթ մաթլուպաթընըն քեաֆֆէսինի խօր կէօրիւր իտի: Թարիի ի մէզպուրտան տէօրթ սէնէ մուզատտէմ Պէրնարտոս Շարթլիյէ մանասթըրընտա Կիյօմ իլէ միւքեալէմէ էթտի իսէ տէ անըն իւզէրինէ պագի պիր թէ՛՝սիր պրազմաղա միւզթէտիր օլմատը: Պէրնարտոսըն սէօղլէրի անըն զամիրինի պիր տէ- րէճէ ույանտըրտը իսէ տէ, նէտամէթ հիսս էտիպ թէվպէ սէմէրէսինի կէօսթէրմէմէյէ 'լնատ, վէ էվ- վէլքի զայր ի մէշրու՝ մէսլէյինէ տէվամ էթտի: Փուաթիէր էփիսքօփօսընա Կիյօմ տիվանէճէ հիտ- տէթ կէօսթէրիյօր իտի: Պու արատա պու սահիպ ի գուվլէթ ու իզթիտար վէ ինսանտան վէ Ալլահտան գօրգմաղ օլան մախուֆ գաթըն հուզուրընա զա՛իֆ

րահիպ Պէրնարտոս Շարթրէ էփիսքօփօսը Եօֆրէ րէֆագաթըլլէ կէլմիշ տիր: Հիւքմտար փափա- նըն հիւքիւմէթ ի լուհանիյէսինի թանըմաղա գա՛լլ օլտու իսէ տէ, 'աղլ օլունմըշ օլան էփիս- քօփօսլարը մէմնէտլէրինէ ի՛ատէ էթմէք պապընտա օլան թէքլիֆի քիւլլիյէն րէտտ էթտի: 'Ավֆ օլու- նամայաճագ տէրէճէտէ խաթա էթմիշլէր տէյէրէք էպէտէն անլէր իլէ միւսալէհէ օլմայաճաղընա տա- "իր մախուֆ պիր եէմին իլէ գարարընը թէ՛՝քիտ էթտի: Պէօլլէ ատէմ իլէ միւքեալէմէ էթմէք 'ապէս օլտըղընը կէօրաթիւլիւնտէ Պէրնարտոս քէ- լամընը գաթ՛լլէ ա՛շաի Բապպանի ալինինի իճրա էթ- մէք իւզրէ քիլիսէյէ թէվէճճիւհ էլլէտի: Կիյօմ քի- լիսէնին թահիթը թա՛ղիլինտէ կիպի քիլիսէնին ի- չէրիսինէ կիրմէյէ պրաղըմայըպ գաիուըն եանըն- տա տուրմաղա մէճպուր օլտու:

Էքմէք թագտիս օլունտըգտան սօնկրա, եահի ի՛թիգատլարընճա Բապպըն ճէսէտինէ թէհալվիւլ էթտիքտէն սօնկրա, Պէրնարտոս քէնտի գա՛իֆ վէ նաղիք վէ խաֆիֆ ճէսէտինի տօղլուլտարագ էքմէք թապաղընը իքի էլի իւզէրինէ գալտըրտը, վէ կէօղլէրի շիմշէք կիպի փարլայարագ Կիյօմա տօղլու կիտիպ անա խիթապէն, հաքիմանէ սու- րէթտէ Պիզ սիզէ րէճա էթտիք, պիզի րէտտ էթտինիզ. Ալլահըն գուլլարընըն քեաֆֆէսի սիզէ րէճա էթտիլէր, անլէրի րէտտ էթտինիզ: Իշթէ պուրատա թէ՛՝ատտի էթտիլին քիլիսէնին րէ՛՛իս վէ Բապպը կէլիյօր: Իսմինէ հէր տիզ չէօքէճէք օլան Հաքիմին պուրատա տըր: Հաքիմին պուրատա տըր. Անըն էլլէրինէ սէնին ճանըն

կէշէճէք տիր։ Անը տախի ըտտ էտէճէ՞ք միսին։ Անըն խատէմէսինի խօր կէօրտիւյիւն կիպի Անը տախի խօր կէօրէճէ՞ք միսին», տէտի։

Պիւթիւն ճէմա'աթ իւզէրինէ պէօյիւք պիր հայրէթ վէ տէնշէթ աիւշտիւ։ Անլէր կէօյա պիր միւճիդէ իդհար օլունաճադ տիւրիւ հայրէթլէ վէ կէօզ հաչլարըյէ, վէ հէր քէս տու'ա էթմէքլէ հիւքմի իլահինին հարիդ իւլ'ատէ պիր սուրէթտէ քէշֆ օլունամասընա մունթաղըր իտիլէր։ Կիյօմ իսէ նութգը թութուլարադ վէ դայէթլէ տիթրէյէրէք եիւզ իւսթիւ տիւշտիւ։ Հագիւզաթէն պիր բուհանի եըլտըրըմ անըն իւզէրինէ էնմիշ տիր։ Պէրնարտոս քէնտի էլիյէ Կիյօմը այաղա գալտըրտը, վէ այագտա տուրարադ Ալլահըն հիւքմիւնիւ տինկէսին տէյիւ էմը էթտի։ Փօյթիէր էփիսքօփօսընը եանընա չաղըրարադ՝ Կիյօմա հէման օբատա պիւա թէ'խի սէլամէթ էօփիւշիւյէ անը էօփսիւն վէ էփիսքօփօս քիւրսիսինտէ օթուրթսուն տէյիւ էմը էթտի։ Կիյօմ ճէվապ վէրէմէտի իսէ տէ, Պէրնարտոսըն էմրինի 'աշիլիւ էիճրա էյլէտի։

Պէօյլէճէ գուվլէ ի ճիսմանիյէ սահիպի գուվլէ ի բուհանիյէ սահիպի էօնիւնտէ մաղլուպ տիւշտիւ։ Լաքին պոււնտան էյիսի վար իտի։ Օլ զէմանտան ի'թիպարէն Կիյօմ թա վէֆաթընատէք թէվպէքեար վէ տիյանէթքեար օլարադ իմրարը 'էօմը էթտի։ Անըն 'ինատը օլ բուհանի ճէնք մէյտանընտա քիւլլիյէն գըրըլտը։ Ճէսէսի գա'իֆ լաքին բուհը չէլիք կիպի գալի օլան Ալլահըն գուլը Պէրնարտոսըն փարլադ կէօզլէրի՝ Հաքիմ Մութլադ օլանըն 'ալէվլիդ կէօզլէրինին մունաֆըղար 'ալէյինէ էմ'ան

էտէճէյինի կէօյա փէյղամպէրանէ թէֆհիմ էթտի։

Պէրնարտոս լազըմ կէտիլինտէ 'աշի փէրվա սըզլըզլէ քիլիսէ խատէմէսինին պէօյիւքլէրինէ տախի եա նասիհաթ եա թա'դիրամիդ քէլամլար իրատ էտէ պիլիւր իտի։ Պիր զէման իքինճի Խոքէնթիյօս Փափա Պէրնարտոս վասըթասըլլա պուլուրմը օլտըղը պիր վա'տը իճրա էթմէմիշ, վէ պու մատտէ հագգընտա Պէրնարտոսըն քէնտիսինէ կէօնտէրմիշ օլտըղը իիթարար նաֆիլէ չըգտը։ Պոււնուն իւզէրինէ փափայա աթի իւզ զիքը վէճիլէ հագտը, «Պէնիմ իշիւն սէնին 'ալէյինտէ հիւքմիւ քի'մ իճրա էտէճէք, դայէթ էսէֆ իլէ տէյօրըմ քի, սիդի հուգուրընա ճէլպ էտէպիլէճէյիմ մա'քէմէ օլտա իտի, թարաֆըմտան նէյէ լայըզ օլտըղընը անիտէ կէօսթէրի իտիմ։ Հագիւզաթէն Քրիստոսըն մա'քէմէսի տուրույօր, օլմայա քի սէնի անըն հուգուրընա չաղըրայըմ։ Ելան քիլիսէնին ըէ'խի օլարադ տուրան գաթա միւրաճա'աթ էտէրիմ։ Սէն քիլիսէ ըէ'իսինէ ճէվապ վէր։ Սէն քէնտին տա'վամըղը ինգադ էյլէ։»

Պաշա վազթտա հէման պու փափայա պէօյլէ հաղըյօր։ «Սըտգ իլէ սէօյլէյօրըմ չիւնքի հագիւզաթէն սէվլէրիմ։ Ճէմա'աթլարըն ումուրը բուհանիյէսինէ մուգայէտ օլան էմին բահիպլէրին ճիւմլէսինին ըէ'յինէ կէօրէ քիլիսէնին խտարէսինտէն 'ատալէթ գա'իլ օլտու։ Սէլահիյէթ ի բուհանիյէնին գուվլէթի մէվսուխ տըր, վէ էփիսքօփօսլարըն թէ'սիլաթը իսթիհզա օլունտու, չիւնքի հիշ պիր էփիսքօփօս քէնտի տա'իլէսինտէ գայր ի մէշրու հարէքէթլէրտէն տօլայը վաճիպ օլան միւճտաթըր գարարլաշտըրըպ,

հիւքմը զգարարը իճրա էտէմէյօր : Պոռնուսն սէպէ-
պինի զաթընըդ իլէ միւսթէշարլարընըզա համլ էտէր-
լէր : Հէր նէ քի քէնտի թարաֆլարընտան իճրա օ-
լուսուր իսէ թարաֆընըզտան պօղուլուր : հագգը իպ-
թալ էտէրսինիդ վէ հագգսըզ օլանլարը հագգլը չը-
գարըսընըզ : 'Ավամմը նաա եախօտ քիլիսէ խատէ-
մէսի արասընտա ճինայէթլէրի վէ նիզալարը սէ-
պէպինտէն մահքիւմ գըլընանլար վէ մանասթըր-
լարընտան թարտ օլուսան րահիպլէր զաթընըզա
գօշարլար վէ 'ալտէթլէրինտէ քէնտիլէրինէ համի
օլմագ իւզրէ 'Բիլիսէ րէ' իսինի գազանտըզ' , տէ-
յէրէք իֆթիլսար էտէրլէր :

« Էյ վահ , պու խուսուս քիլիսէնին տիւշմէնլէրի
արասընտա պա'իս ի իսթիհզա օլմուշ տըր վէ զաթը-
նըզը եանկընըզա տիւշիւրէնլէր պիլէ իւզէրինիդէ
կիւլէրլէր : Տօսթլարընըզ միւզթարիպ օլտըլար , սալիհ
օլանլար կիւճէնտիլէր վէ սալիհ էփիսքօփօսլարըն
պէօյլէճէ մուհագգար տիւշտիւքլէրի հէր շէյտէն զի-
յատէ սիզլին սէլահիլէթինիդ իլէ հիւրմէթինիդէ տօ-
գանըր : »

Պէրնարտոսըն թալէպէլէրինտէն պիլիսի իւշիւն-
ճիւ էվզէնիօս 'իւնսլանըլէ փափա թա'եին օլուստը-
ղընտա Պէրնարտոս անա պէօյլէճէ նասիհաթ վէրտի :

« Հէփ իչլէրինտէ եալընըզ ինսան օլտըղընը
տէրիսաթըր էյլէ , վէ պէօյիւքլէրին 'էօմրէնիւն թէ-
լինի քէսմէյէ միւզթէտիր օլան Զաթըն գօրգուսը
հէր զէման կէօղլէրին էօնիւնտէ օլտուս :

« Պիր գըսա միւստէթ զարֆընտա նէ գատար
փափալարըն 'էօմրլէրինին խիթամ պուլտըղընը սէն
քէնտի կէօղլիւն իլէ կէօրտիւն : Սէնին սէլէֆլէրինին

'աղըպէթի սէնին 'ալ էլ 'աճէլէ կէլմէքտէ օլան ին-
թիգալընը ֆիքրինէ կէթիրսին : Հէման թէզ զէվալ
պուլմագտա օլան չիմտիքի հաշմէթ վէ սալթանա-
թըն սըրասընտա' հէման պուլտան ազ վազթ էվլէլ
պուլուստըղըն էտնա հալը զիքըր էյլէ : Զէվալ
պուլմագտա օլան թա'զիմ վէ ինթիրամըն տէսիսէ-
սինէ մէյտան վէրմէ : Ալթուս եալտըղը քիւր-
սիւնէ էնէմմիլէթ վէրմէ : քէնտինի վալիտէնին
րահմիստէն չըգտըղըն վազթտա պուլուստըղըն
կիպի չըպլագ կէօր : Էլպիսէ ի զարիֆէ իլէ
միւթէլէպպիս , միւճէվնէրաթ իլէ միւզէյյէն ,
ալթուս վէ կիւմիւշ սըրմալար իլէ տօնանմը
օլտըղըն հալտէ' անլէրէ ապա նագար գըլմա : Փուս
վէ տիւման կիպի կէչիճի շէյլէր տիրլէր : Քէնտինի
պուլուստըն քեսաֆֆէսինտէն սօյուլմը կէօրտիւլիւնտէ
չըպլագ , ֆագիր , միւճթամ , մահղուս , քէնտի
հալինտէն մէ'յուս , վէլատէթինտէն թէշէքքի էտէր ,
հիւրմէթ իչիւն տէյիլ , անճագ էմէք իչիւն տօղմուշ ,
գարըտան թէվէլլիւտ էթմիշ օլտըղընտան տօլայը
մահքիւմ , ազ կիւնտէն սօնկրա էճէլի կէլէճէք , վէ
իլթիրապընտան տօլայը աղլար զէվալը պիր առէմ
օլտըղընը կէօրէճէքսին :

« Բէ'իսի պուլուստըղըն քիլիսէյի հարիս
ի շան առէմլէր իլէ տօլու պուլաճագսըն : Հէր
պիրի սէնտէն պիր շէյ թալէպ էտէճէք . ֆագաթ
սէնին կէօրէճէյին տա'վալար տուլ գարընըն , եէ-
թիմին , ֆագիրին , վէ էլինէ պիր րէշվէթ թագտիմ
էտէմէյէն զէվալընըն տա'վտսը օլտուս : Հէր շէյտէն
էվլէլ թէրֆի' օլուստըղըն մանսուպըն էվտաֆընը
էօյրէն : Բէ'իսի օլմագ իւզրէ թա'իին օլուստըղըն

քիլիսէի մուգատտէսէի Ռոմալիյէ քիլիսէիներին ա-
միրի տէյիլ անճագ վալիտէսի տիր . վէ սէն քէն-
տին էփիսքօփօսլարն էֆէնտիսի տէյիլ , անճագ ան-
լէրին պիր ըէֆիգի սին : Ալլահա մուհապպէթ է-
տէնլէրին պիրատէրի սին . Անտէն գօրգանլար իլէ
հիսսէտարսն : Պինա"էն 'ալէյհ սէնին մէս"ուլիյէ-
թին պուշլարտան 'իպարէթ օլաճագ . 'ատալէթին
սուրէթի , գուտսիյէթին այինէսի , տիյանէթին էօր-
նէյի , հազիգաթըն համիսի , իմանըն հաֆըզը , միլ-
լէթլէրին մու'ալլիմի , խրիսթիյանլարըն գըլաղուզը ,
կիւվէյինին տօսթը , կէլինին մուհաֆրզը , քիլիսէ
խատէմէսինին վազը'ի գանուշը , 'ավամմը նասըն
չօպանը , ճահիլլէրին խօճասը , մազլուվարըն փէնա-
կեսը , ֆուգարանըն ալօգաթը , միւքէտտէր օլան-
լարըն իւմիտի , եթթիմլէրին վասիսի , սուլ
գարըլարըն հաքիմի , քէօրլէրէ կէօզ , տիլսիլլէրէ
տիլ , իխթիյարլարա 'ասա , ֆա'իլ ի ֆըսդ օլանլարա
գօրգու , ճանիլէրին ինթիգամ ալըճըսը , սալիհ-
լէրին շէրէֆի , եթրին թուզը , տիւնեանըն նուրը ,
Ալլահըն քեսինին , Գրիստոսըն վէքիլի , Ռապպըն
մէսիհի օլմալը սըն : Տէտիյիմի տէրխաթը էյլէ վէ
Ռապպ սանա 'ազլ ինսան էյլէսին :

Պէրնարտոս ճէսարէթինի եալընը խրիսթիյան
հիւքմտարլար իլէ փափալարա տօղրու կէօսթէրմէտի
Գուտուլլանմը խալզըն մաթլուպընը տախի ըէտտ
էթմէյէ ճէսարէթի վար իտիլ Բէնտի վազթընտա եէ-
հուտիլէրտէն իքրա՜ն էտիպ' անլէրէ հազգալըզը էթ-
մէք վէ հիչ սահապէթ էթմէմէք 'ատէթ իտի , վէ
պա'ղը տէֆ'ա անլէր իլէ սօն տէրէճէ ինսանիլէթսիգ-
լիք իլէ մու'ամէլէ օլունուր իտի : Պիր թարիխտէ

միւթէնէվլի' շէրլէրտէն Մէյէնս շէհրի գուր-
պինտէ թէճէմմիւ' էթմիչ օլան պինլէրճէ ատէմ-
լէր պիր տէֆ'ա եէհուտիլէր 'ալէյհինէ գալզըզպ
անլէրտէն փէք չօգ ատէմլէրի պիլա սէպէպ գաթլ
էթտիլէր , վէ պու ինսանիլէթսիլլիլէ Ռուտօլֆ իս-
մինտէ Ալմանեալը պիր բահիպ ըիզա վէ թազվիյէթ
վէրիյօր իտի : Մէյէնս սէր էփիսքօփօսը պու ինսա-
նիլէթսիլլիլէ մէն' էթմէք իսթէտի իսէ տէ , պիր
չէյ հափամատը , վէ պաշգա չօգ տէֆ'ալար վուգու'
պուլտըզը միսիլլի Պէրնարտոս միւրաճա'աթ էյ-
լէտի . օ տախի պու ինսանիլէթսիլլիլէ 'ալէյհինէ զայէթ
հիտտէթլէ հազմասընըն պիր թէ"սիրի օլմատըզընը
կէօրտիւլլէնտէ' Մէյէնսէ կիտիպ Ռուտօլֆ իլէ աղզըն
ըէֆիլլէրինի հէման պալատէ թա'րիֆ օլունտըզը
իւզըլէ Ագուլթանիալը Կիյօմա զալիպ կէտիլի սու-
րէթտէ , եա'նի սէլահիլլէթ ի ըուհանիլէսիլլէ օրատա
պուլտըզը խալզը պիւսպիւթիւն տաղըտըպ քէօթիւ
իչլէրինտէն ֆէրաղաթ էթտիրտի : Եանընտա պին
մըզրադը վէ զըր'լը սիլահչօր պուլունսա իտի պէօյ-
լէ մուվաֆֆաղլէթէ նա'իլ օլամազ իտի : Պիլա
չիւպհէ եէհուտիլէրի 'ումուլի գըթալտան գուր-
թարտը անլէր տախի քէնտիլլէրինի Պէրնարտոս
միննէթտար սայտըլար : Բէնտի էօրնէյի վէ սէօզ-
լէրինին թէ"սիրաթը հէման օլ վազթտան ի'թիպա-
րէն եէհուտիլլէրէ սիլիլէր օլուպ' սալիֆ իւզղիքը
վուգու'աթըն պէ թէքրար վուգու' պուլմասընը
միւմքինսիլ գըլտը :

Հերետիկոսլար հազգընտա տախի քէնտի վազ-
թընտա թութուլան վէ սօնկրատան իթթի-
խազ օլունան ուսուլա մուղայիր օլարադ' « Հե-

րետիկոսարա սիւահլէ տէյիլ, անճագ գանսորըճը սէօզէր իլէ դալիպ կէլմէլի: Թա'լիւմ վէ իսքեաթ էթմէքլէ անլէրի հտգիգաթա իրչատ էթմէլի իզ, » տէտի:

Թէհնատէ օլան թէֆէքքիւրաթընտա Պէրնարտոս Քրիստոսըն հիւքիւմէթ ի ըուհանիյէսի վէ ճէլալը իւզէրինէ տէյիլ, պիթ թէրճիհ անըն չէքտիյի էլէմլէր իւզէրինէ վէ ատէմլէրի քէնտիսինէ կէլմէյէ լաթիֆանէ տա'վէթ էթմէսի իւզէրինէ չօգ միւլա-հազա էտէր իտի:

Մէսէլա Աղնիյէթ իւլ աղանի 1. 13 եա'նի «Մահպուպըմ պանա պիր չըզըն միւրը ի սաֆի տիր, » քէլամընը թէֆսիր էտէր իքէն տէտի քի, « Պիրատէրլէր, պէն Քրիստոսա ըապթ ը գալպ էտէլիտէն պէրու քէնտիմի հէր նէվ' լիյազաթտան իսալի պիլտիյիմ հալտէ պու չըզընը թօփլայըպ գօյ-նըմա գօմաղա տիգգաթ էյլէտիմ: Պուհու ըապպը-մըն չէքտիյի իզթիրապտան վէ անա իսապէթ էտէն աճը թէճրիպէլէրտէն թօփլատըմ: Էվվէլա Անըն մա'սոււմիյէթ սէնէլէրինտէ վազը' իհթիյաճաթը իւ-զէրինէ միւլահազա էտէրիմ. անտէն սօնկրա իսալա վա'զ էթմէսի, եօլճըլըզարընտա տիւչար օլտը-ղը եօրդուլըզլէ ույգուսըզ գալմասը, կէճէլէրի թէհնահճէ տու'ալէր իլէ կէչիւրմէսի, օրուճ թութ-տըղը էսնատէ Անա իսապէթ էտէն թէճրիպէլէր, տէրտաալըղընտան նէչ'էթ էտէն կէօզ եալարը, քէնտիսի իչիւն քէօթիւլէր թարաֆընտան թէհիյէ էտիլէն տուզազար, սախթէ պիրատէրլէր արասըն-տա չէքտիյի մուխաթարալար, դալիմլէր թարա-ֆընտան Անա վազը' օլան հագարէթլէր, տարպէ-

լէր, թիւքիւրմէլէր, վէ իսթիհազալար, անըն միւ-պարէք էլլէրինին վէ այազլարընըն մըիսլար իլէ տէլինմէսի, վէ Խնճիլլէրտէ մուհարրէր օլտըղը իւզրէ ինսան ճինսինին խէլասը իչիւն չէքտիյի հէփ աճը սիյասէթլէր իւզէրինէ միւլահազա էտէրիմ:

«Պու միւլահազալար իզթիրապ վէ մահդուհիյէթ էյյամընտա ըուհըմը ֆէրահլանտըրըր վէ մուվաֆիա-զըյէթ էսնասընտա գալպիմի թէքէպպիւրտէն հի-մայէ էտէր. վէ պու հազըր 'էօմրիւն մէսէրրէթիլլէ Անըն մահդուհիյէթի տէրէսի օրթասընտա ախրէթէ տօղրու իզսիզ եօլտա եիւրիւտիլիւմտէ, պանա ըահ-հիււմա օլուր: Անըն իչիւն սիզէ մա'լիւմ օլտըղը իւզրէ' պու չէլլէր չօգ տէֆ'ա աղզըմտա վէ տի-լիւմտէ տիր. Ալահա մա'լիւմ օլտըղը իւզրէ տա'ի-մա գալպիւմտէ տիրլէր: Ծիւմլէյէ մա'լիւմ օլտըղը իւզրէ գալէմիմ անլէրտէն չօգ պահա էտէր. գա-պուլ էթտիյիմ հիքմէթին խիւլասասը Յիսուս Քրիս-տոս, պէլի սալպ օլուհան Յիսուս Քրիստոսը պիլ-մէք տիր: »

Ենիէ Քրիստոսըն էլէմլէրի իւզէրինէ օլան պիր միւլահազասընտա տէր քի, «Եա' ըապպ, սէնին մէրհամէթլէրին նէ գատար 'ազիմ տիր. սէնին էֆքեարըն պիզիմ էֆքեարըմըզտան նէ' գատար ուզազ տըր. չէֆգաթըն կիւհահքեարլարա տօղ-րու նէ' գատար տէվամի տիր. նէ' գատար 'աճիպ պիր քէյֆիյէթ տիր քի եէհուտիլէր 'Անը սալպ էյլէ, սալպ էյլէ' տէտիքլէրինտէ, Քրիստոս իսալ իւզէրին-տէ իքէն, 'էյ Փէտէր անլէրի աֆվ էյլէ', տէլիւ-քէնտիսինի սալպ էտէնլէրէ թէրահիււմ էթտի Տիւլ-մէնլէրինին սէօզլէրի մըզրազ տըրլար: Անըն սէօզ-

լէրի եաղտան եռամուշաղ տըր . տարալ օլունուպ եարալանտըղընտա եարալարընտան մուհապպէթ եաղը ագար : եա' րապպ , սէնի խաչա կէրէնլէր իւզէրինէ մէրհամէթինին եաղընտան տէօքէրսին : »

Պէրնարտոս հէր կիւն պու միսիլլու միւլահազալար իլէ ուղուն վազթլար կէչիլի իտի . պէօյլէ վազթլարտա կէօղիւ կէօրիւլէն մէնղարէլէրէ վէ գուլաղը իշիտիլէն սէպէրէ գափալը իտի :

Պիր կիւն ձինէվրա կէօլիւ եանընտա եահի էվ-րօփատա պուլունան էն կիւղէլ մէնղարէլէր արա-սընտա սապահտան ագչամա տէք աթա պինմիշ օ-լարապ կէզլիօրիտի , վէ հէր նէ գատար պէօյլէ մէն-ղարէլէրտէն չօգ միւթէլէզզիլ օլուր իտի իսէ տէ , պու տէֆա' րունանի միւլահազալարը սէպէպինտէն նէ սուլը նէ տաղլարը կէօրիւր իտի :

Ալլահա մուհապպէթ էթմէք հագգընտա պէօյ-լէճէ միւլահազա էյլէտի : «Մուհապպէթտէ տէօրթ տէրէճէ վար . էն էվվէլ ինսանըն մուհապպէթի պիւսպիւթիւն քէնտիսինէ միւնհասըր տըր . սօնկրա քէնտիսի քէնտիսինէ քեաֆի օլմայըպ իհ-թիեաճաթ ը րուհանիյէսինին մուղապէլէսի քէնտի-սինտէն խարիճ օլանա իաճի' օլուր տէյիւ կէօր-տիւլիւնտէ իման իլէ Ալլահը արամաղա , վէ իլէրի-լէյիպ Ալլահը սըֆաթ ը քեամիլէսինտէն տօլայը սէվմէյէ պաչար : Տու'ա իլէ , իթա'աթ րուհըյլէ , քէլամ Ուլլահը տիգգաթլըճա օգուժաղլէ պիթ-թէտրիճ Ալլահ քէնտիսինէ մա'լիւմ օլուր , վէ պի-նա'էն 'ալէյ' քէնտիսինէ սէվկիւլիւ պիր գաթ օ-լուր :

«Պա'տէհու պու իքինճի տէրէճէտէն իւշիւնճիւյէ

կէչէր , շէօյլէ քի քէնտի մէնաֆի'ի գաթիյէսինէ վէ րուհանի մէնֆա'աթընա պիլէ հիշ պագմագսըղըն Ալլահը մահա սըֆաթ ը քեամիլէ սահիպի օլտըղըն-տան տօլայը սէվէր :

«Պիր ատէմ պու 'էօմրտէ տէօրտիւնճիւ տէրէճէ մուհապպէթէ կէչիպ կէչէմէտիյինի պիլմէմ . եահի քէնտիսինէ նէ գատար մուհապպէթ էտէր իսէ , ապա քէնտի խաթըր վէ եախօտ մէնֆա'աթը իշիւն տէյիլ , անճագ մահա Ալլահ իշիւն սէվէր . լաքին պու միւսպարէք թէճրիպէ ի շախսիյէ պիւա շիւպիճ սէմավաթտա պիլզիմ' օլաճագ տըր , շէօյլէ քի ճանը-մըզ սայքի պիլզտէն գուրթուլուպ Ալլահ րիւճու էտէրէք Անըն իլէ միւթթի'իտ օլուր : »

Պէրնարտոս պէօյլէ տէրին միւլահազալարա տալ-տըղընտա ա'մալ ը եէվմիյէյէ զայր ի միւնասիպ հալէ կիրիֆթար օ'լմատըմը տէյիւ սիւ'ալ օլունուր իսէ . ճէվապըմըզ պու օլմալը տըր քի պիր սան'աթքեա-րըն քէնտի սան'աթընտա կէօսթէրտիյի զայրէթ վէ տէվամ , պիր թա'լիմի 'ասքէրին քէնտի ամիրի-նէ օլան իթա'աթը , էհլ ի ումուր ը տէվլէթին միւ-շավէրէ մէճլիպէրինտէ իպրաղ էթտիյի սըտգ' սալիֆ իւզ զիքը միւլահազալարլէ մէշղուլ օլան Պէրնար-տոսըն մանասթըր իտարէսինտէ , վա'ղ էթմէքիլքտէ վէ եէվմի խըտմէթինտէ մու'այլէն վազթլարընը ապա շաչըրմագսըղըն պիւա իսթիսնա կէօսթէրտիյի էմիլիյէթի վէ իգտտմը կէչէմէզ իտի : Սա' իրլէրին մէնֆա'աթ վէ պէրէքէթ ի րուհանիյէլէրինէ մուճիպ օլմագ արգուսը հէր շէյէ զալիպ կէլիլ իտի . Նաղըր-լըզ խըտմէթինի քէմալ ը սէպաթ վի հիքմէթլէ պի-լա գուսուր իֆա էթմէքլէ պէրապէր մանասթըրըն

էն 'ատի իշխերնէ հիսսէտար օլարագ ֆէվզ էլ 'ատէ զայրէթ վէ թէ''սիրաթլէ սայքի հէր կիւն տախի վա'ղ վէրիւր իտի :

Ենչատըղը էյյամտա ատէմլէրին նազարընտա Պէրնարտոս մուհարիպ սիլահչօրլարտան վէ զալիմ տէրէպէլլէրինտէն վէ մազտուր էսհապը սէրվէթ-տէն քիւլլիյէն ֆարգլը կէօրիւնտիւքտէն պաչգա օլ 'ասրտա մէվճուտ օլան ճիւմլէ էփիսքօփօսլար իլէ բահիպլէրտէն տախի զայէթ ֆարգլը պիր ատէմ կէօրիւնիւր իտի :

Պէրնարտոս քէնտի նէֆսինի օլ գատար քէսր էթմիշ , թէնինի օլ գարար զա'իֆլէթմիշ իտի քի 'էօմրիւնիւն պէօյիւք գըսմընտա եէմէքլէրին թատը-նը տուլմագ իտի . իշտիյի շէյ' սու մը շէրապ մը' հաղ մը օլտըղընը պիւմէզ իտի . թա'ամը 'ատէթա ըլճագ սու իլէ ըսլանմը պիր փարչանճգ էքմէք-տէն 'իպարէթ իտի : Եէտիյի շէյ հայաթընը պէսլէ-տի տէյէմէյիզ' անճագ էօլիւմիւնիւ պիր մըգտար թէ''խիր էթտի տէյէ պիլիւրիզ : Պէր գէման պիւթիւն սէնէ մանասթըրլարտան խարիճ պիր գուլիպէտէ սաքին օլմաղա մէճպուր օլտու , վէ պիր բահիպ պիր պէպէյէ պագար կիպի անը գայըրըր իտի : Արզու-լատըղը շէյ հալընըզ հէրարէթինի սէրինլէտէն սու իտի :

Ենչը արթտըգճա անըն հէ''յէթ վէ լէհչէսի թէճէտիւտ էթմիշ պիր բուհա պէնկզէր իտի . ին-սանըն թէնինէ վէ պու ֆանի 'էօմրէ միւթէ'ալլըզ հէր նէվ' արզու վէ հէվէսինէ օլ գատար զալիպ կէլմիշ իտի քի , ատէմլէրէ ինսան տէյիլ , իլլա սա-ֆի բուհ հա մէլէք կէօրիւնիւր իտի : Միւ'ճիզէ իճ-

րա էթմէյէ միւգթէտիր օլմասընա էքսէրիյա ինա-նըրլար իտի , վէ քէնտիսի պիզգաթ միւ'ճիզէ կիպի կէօրիւնտիւ : Պուռնլէ պէրապէր հէր նէ գէման քէնտիսի հագգընտա սէօյլէմէք լաղըմ կէլիւր իտի իսէ , քէնտիսինի միւթէվաղը' , հալիմ , ֆագլիլէթսիզ վէ լիյագաթսըզ սայար իտի : Վէ պու թէվաղու' վէ հիւմ 'էօմրիւնիւն սօնընա տէք կիթտիքճէ զիյատէ փարլար իտի :

Վէֆաթ էթմէք իւզրէ իքէն ույգու պիւսպիւ-թիւն անը թէրք էթմիշ վէ հիշ պիր շէյ եէյիպ իշ-մէյէ միւգթէտիր օլմատըղը հալտէ , ալագլարը շիշ-մէյէ պաշլատըգտան սօնկրա 'աղլը պաշընտա օլտըղը սըրատա տօսթը օլան Պաննէվալ մանասթըրը նաղըրընա պու վէճհլէ հաղտըրտը . « Կիւնահքեար-լարըն հէլաքընը իսթէմէյէն իճլապիւրըմըղա տու'ա էլլէ քի ինթիգալըմը թէ''խիր էթմէյիպ գուլընը հիմայէ էլլէսին : Էճէլի կէլմիշ վէ հէր լիյագաթտան իսալի օլան տօսթընը տու'ալարըն իլէ մուհաֆագա էլլէ քի տիւշմէնիմիզ շէյթան պիզէ գարչը փուսու-տա օթուրմը իսէ տէ , պիզի մէճրուհ գըլաճագ պիր եէր պուլամատըն : »

Սօն սա'աթընտա եաթաղը հանընտա տուրան-լարտան պիրի պու 'աղիզ զաթ բուհընը թէպիմ էթտիքտէն սօնկրա տէտի քի , « Ինթիգալը միւսպա-րէք . էմէքտէն իսթիւրահաթա , իւմիտտէն միւքեա-ֆաթա , մէվլթտէն հայաթա , ի'թիգատ էթմէքտէն հագինէն պիլմէքլիյէ , տիւնհատան սէմալի ֆէտէ-րիմիզէ ինթիգալ տըր : » Թ . Մ . 1153 իւնտէ Օգոս-տոս 20 տէ շաֆագ վաղթընտա 63 հաշընտա օլա-րագ իրթիհալը տարը պագա էլլէտի :

ԻՒԶԻՒՆՃԻԻ ՊԱՊ

ՊԵՐՆԱՐՏՈՍԸՆ ՄԱՆԱՍԹԵՐ ՆԱԶԸՐԼԸՂԸ ՎԷ ՎԱՒԶԼԻՔ

ՄԷ՛՝ՄՈՒՐԻՑԷԹԻ

Պէրնարտոսըն մանասթըր նազըրըղընտան վէ
րահիպլիք 'էօմրիւնտէն պահա էթտիլիմիզ հալտէ օլ
ճինս իմարը Ը 'էօմր, եա՛նի իւնտիյէթի ինսանիյէտէն
չէքիլէրէք ըրյազէթքեարանէ եաշամազ 'ատէթինի
մէրամըմըղտան զիյատէ մէտո՛ն էթմէքսիզին սէօյլէ-
մէք միւշքիլ տիր. զիրա էօյլէ տիւնեատան ուզազ,
Ալլահա վազֆ օլունան 'էօմրիւն ըէսմի ապիսի
եա՛նի իտէալը Պէրնարտոստա պուլունտու: Մա-
նասթըրլար քիլիսէ ի շարգիյէտէ էվլէլքի 'ասրլարտա
ինշա վէ քիւշատ օլունտու: Շարգ մու'ալլիմէրի,
մէսէլա, Գրիգորիոս, Վասիլիոս, Յովհան Ոսկերե-
րան, ըրյազէթքեարըղա եիւզ վէրտիլէր իսէ տէ,
ատէմլէրի անըն իֆրաթ տէրէճէսինտէն իճթինապ
էթտիրտիլէր: Դիլիսէ ի զարպիյէտէ ըրյազէթքեար-
ըղըն զուհուր էտիպ քէսպ ի գոււվլէթ էթմէսի չօգ
միւտաէթ սօնկրա վուգու' պուլտու: հալ պու քի
օն իքինճի 'ասրտա, եա՛նի Պէրնարտոսըն 'ասրընտա,
վէ օն իւշիւնճիւ 'ասրըն էվա՛իլինտէ (Փրանչիսկոս
վէ Տօմիլիկոս թարիզինճէ թէչքիլ օլունան մանաս-

թըրլար 1215 տէ իհտաս օլունտու) ըրյազէթքեար-
ըղ պիւթիւն գոււվլէթինի իպրազ էթմիշ տիր:

Հէր նէ գատար շարգտա վէ զարպտա էվլէլքի
վէ սօնկրաքի 'ասրլարտա ըրյազէթքեարըղ մէսլէ-
յինէ սալիք օլան րահիպլէրին չօղը հագիգաթէն
րուհանի ատէմլէր օլմայըպ, իմար էթտիլէրի 'էօմր
չօգ տէֆ'ա ճիսմանի վէ նէֆսանի վէ հաթթա չէհ-
վանի վէ եախօտ պիւսպիւթիւն թէնպէլ պիր
'էօմր իտի իսէ տէ, եինէ հէր վազթ պա՛զը
սալիհ, տիյանէթքեար, վէ հագիգաթէն Ալլահ ի-
շիւն եաշայան րահիպլէր պուլունուր իտի, վէ մա-
նասթըրլարտա ինսանլարա միւֆիտ պիր չօգ իշլէր
կէօրիւլմէքտէ իտի: Իշպու քիթապճըղըն նէշրի գէ-
մանը ըրյազէթքեարըղա եիւզ վէրիլմէյէն պիր գէ-
ման տըր. վէ իրիսթիյանլարըն ֆէրտ ֆէրտ քէն-
տիլէրինէ րաճի՛ օլան պօրճլարը տէյիլ, պիլաքս հէմ
ճինպլէրինէ րաճի՛ օլան պօրճլարըն իֆսսը չօգ թէ՛-
քիտ օլունտըղը պիր գէման տըր: Պունուն իշիւն օլ
նէվ՛ 'էօմր կէշիւմէք վէ օլ թարիզ իլէ Ալլահ իշիւն
եաշամազ իտտի'ասընըն վէ սէվտասընըն նէթիճէսի-
նին նէ օլտըղըն արամազ ֆա՛խտէլի օլուպ՛ խու-
սուսի վէճիլէ Պէրնարտոսըն քէնտի գէմանընտա մա-
լիք օլտըղը թէ՛ սիրաթը կէրէյի կիպի անկլամաղա
պիզէ մու'ավէնէթ էտէճէք տիր:

Պու պահստա վազթ վազթ զուհուր էտէն միւն-
գէվլիլէրին սուրէթ ի իմարը Ը 'էօմրիւնիւ թա՛րիֆ էթ-
մէյէ հաճէթ հօգ տըր, չիւնքի անլէր հէր 'ասրտա թէք
թիւք պուլունուպ՛ ումուճա չօգ թէ՛ սիրաթլարը օլ-
մատը: Ըրյազէթքեարըղըն թա՛րիսինի գալէմէ ալմազ
տալի տէրտէսթ պուլունան իշին իզթիլգասընտան

տէյիլ, անճագ Պէրնարտոսըն զէմանընտա վազը՝ րի-
յաղէթքեարլըղըն պա՛ղը խասսիյէթլէրինի վէ մա-
նասթըրլարտա կէօրիւէն իշլէրի գիւքը էթմէմիզ Պէր-
նարտոսըն թէրճէմէ ի անվալը իշլւն հէր հալտէ
մուզթազի տիր :

Էվլէնմէմէք նէզրի՝ րահիպլէրի ֆամիլեանա
'էօմր կէչիրմէքտէն պիւսպիւթիւն ալըրտը : Հալը
Փագըր նէզրի մանասթըրըն էմվալ վէ էմվաքա մա-
լիք օլմասընը մէմնու՝ գըլմատը իսէ տէ, Ֆէրալէ-
րին պու շէյլէրէ մալիք օլմասընը մէմնու՝ գըլտը :
Պէօյիւթլէրինէ իթա՛աթ էթմէք նէզրի քէնտի միւ-
րատլարընը թէրքլէ նիզամաթա վէ նազըրլարա միւ-
թի՝ օլմագըղա րահիպլէրի ալըշտըրտը :

Հէրքիմքի 'էօմր ի բուհանի իմրար էթմէք իսթէտի
իսէ, պիթ թապի՝ պիր մանասթըրա իլթիճա էթտի :
Բահաթնա քիթապլարը միւթալա՛ա էտիպ 'ուլուճմ վէ
էտէպիյաթտա իլէրիլէմէք արզուսընտա օլանլարըն
պ՛աղըլարը մանասթըրլարա կիտէրլէր իտի : Օլ վա-
գըթլարտա էվրօփա իւզէրինէ աղըրճա պասմըշ օ-
լան նիզամսըզլըզ վէ գարըշըզլըզտան գուրթուլուպ
ասայիշ ի հալ իւզրէ եաշամագ իսթէյէնլէր, զա՛իֆ,
ֆագիր, գօրգագ վէ մաղլուճ օլանլար՝ չօգ տէֆ՛ա
մանասթըրլարա կիտէրլէր իտի : վէ պա՛ղը տէֆ՛ա
քէօթիւ ատէմլէրտէն քէնտիլէրինի պաշգա թարիզլէ
վիպայէ էտէմէյէն է՛լ ի 'իֆֆէթ պաքիւրլէր իսէ
նիսվան իշիւն աշըլան մանասթըրլարա իլթիճա է-
տէրլէր իտի :

Ետիննի Կրէկօրիօս փափանըն զէմանընտա վէ
անըն թէ՛սիրաթլըլէ մանասթըրլարտա գատիմ
սէրթ թէրպիյէ ուսուլը ի՛ատէ օլունմըշ իտի :

Ետնի մանասթըր թարիզլէրի իհտա օլունուպ րա-
հիպլէր իլէ մայրապետլէրին 'ատէտի չօգ թէքէսսիւր
էթտի : Բահիպլէրին իշլէրի չօգ վէ միւթէնէվլի,
վէ մու՛այէն վազթլարտա 'իպատէթ խըրմէթլէրին-
տէն պաշգա՝ թօփրաղը թիմար էտիպ պաղ վէ պաղ-
չէ վէ թարլալարը իշլէթմէք, պա՛ղը սան՛աթլարտա
տախի չալըշմագ վէ էլ եաղը իլէ թիրշլէրին սու-
րէթլէրինի չէքմէքտէն 'իպարէթ իտի :

Ֆրանչիսկոս թարիզլէրին իհտաընտան սօնկրա
պիր չօգ մանասթըրլարըն իթթիսալինտէ մէքթէպ-
լէր քիւշատ օլունուպ պինլէրճէ րահիպլէր՝ չօճուզ-
լարը թա՛լիմ եախօտ խարիճտէ ճէմ՝ օլան ճէմա՛աթ-
լարա հիտիպ վա՛զ էթմէք մէշղուլիյէթլէրիլլէ վազթ-
լարընը կէչիրիլէր իտի : Պէօյլէճէ րահիպլէր վէ մա-
նասթըրլար օլ գուլմէթ էյյամընտա հէր թարաֆա
պասմըշ օլան ճէհալէթէ գարըն պիր սէտտ չէքմիշլէր
տիր իվրօփանըն մէտէնիյէթինէ մուճիպ ի մէնֆա՛աթ
օլտըլար : անլէր պուլունմասա իտիլէր օրմանլար
քէսիլիպ ետրլէրինտէ միւնպիթ թօփրագ պուլունմազ
իտի : Չօգ գըր թօփրաղը միւնպիթ արաղիյէ թահ-
վիլ էթտիլէր : պաթազլարտան խէնտէք աշտըլար :
վահշի հայվանլարը թէլէֆ էթտիլէր, վէ պա՛ղը միւ-
ֆիտ սան՛աթլար իճատ էթտիլէր : Մէվճուտ օլան
քիթապլարըն քեաֆֆէսի էլ եազըսընտա պուլու-
նուպ Քիթապը՝ Մուգատտէսին նուսիւլէրի հէր
հանլը լիսանտա օլսա դայէթ նատիր վէ պէհալը
վէ էտէպիյաթ ը Եունանիյէ վէ Լաթինիյէնին քեաֆ-
ֆէսի պիւսպիւթիւն զա՛լ օլմագ թէ՛շիքէսինէ
տիւշտիլիւ վազթտա՝ րահիպլէր էտէպիյաթ ը միւ-
ֆիտէյի պիւսպիւթիւն նապէտիտ օլմագտան գուր-
թարտըլար :

Պէշնարտոսըն վազթընտա խոստուսի վէճհլէ Պուրկուռնտիատա մանասթըրլար չօղալմագտա վէ խալգըն հիւսն ի թէվէճճիւհիւսիւ գազանմագտա իտիլէր: Էն մէշհուր մանասթըրլար Տիթօնտա վազը՝ Պէշնիքնօս մանասթըրը վէ Մագօն չհհրի գուրպինտէ վազը՝ օլան Բիւռնեի իտի:

Շալօն չհհրի գուրպինտէ վազը՝ Սիթօ Մանասթըրը օ զէման ֆազիր վէ չէօհրէթսիզ իտի. ֆագաթ վազթըն միւրուրիլէ անա իմթիսալ էտէրէք էօթէտէ պէրիտէ իւշ պինտէն զիյատէ մանասթըրլար աչըմը իտի:

Պէշնարտոս վալիտէսինին վէֆաթընտան սօնկրա ումուրը սիյասիլէ վէ ումուրը 'ասքէրիլէ վէ 'ուլում վէ ֆինուռն, վէ տախի մէսնէտի քիլիսէվիլէ թարիզէրինտէ հաշամամաղա, վէ սատէ տիյանէթը քեարանէ իմրարը 'էօմր էթմէյէ գարար վէրտիյինտէ մանասթըրլար իլէ անլէրին թէ'տիպ վէ թէրպիլէ ի չէտիտէլէրինէ պիթ թապի՝ թէվէճճիւհիւսիւ էթտի. վէ իքինճի պապտա պէյան օլուռնտը իւզրէ թէրպիլէնին էն չիտտէթլիսինի իթթիլիսազ էթմէյէ գարար վէրտի: Քէնտի հանընա պիրատէրլէրինի վէ սա'իր խըսմ վէ տօսթլարընը ճէլպ էտէրէք քէնտիսի իլէ պէրապէր քէսր ի հէֆս էթմէսինի վէ ըիյազէթքեարանէ հաշամամաղընը մուճիպ օլան թարիզի ինթիլիսալ էթտիրտի: Պուրէֆիզէրի իլէ պէրապէր էվէլա Շաթիլլօնա չէքիլտի, վէ ալթը այ սօնկրա քէնտիսի եիրմի իքի հաշընտա օթուզ քիշի օլարագ Սիթօ մանասթըրընա իլէթիճա էթտիլէր:

Պէշնարտոս զէնկին վէ մէշհուր Բիւռնեի Մանաս-

թըրընա մախսուս կիթմէյիպ, անճագ օն պէշ սէնէտէն պէրու միւ'էսսէս օլուպ՝ թէրպիլէսի դայէթ չիտտէթլի օլան քիւշիւք Սիթօ մանասթըրընա իլէթիճա էթտի: Քէնտիսի իլէ ըէֆիզէրի օրայա կիթտիքէրինտէ ըահիպլէրինին 'ատէտինի չօգ էքսիլմիշ պուլուռ. պա'զըլարը խասթալանըպ վէֆաթ վէ պաշգալար մանասթըրը թէրք էթմիլլէր իտի. վէ պիր դօյու գարանլըզ կէօյա անըն իւզէրինէ գօնմուշ իտի: Անըն արագիսի խալի վէ մանասթըրը գալմը իտի. ֆագաթ Պէշնարտոսըն արատըրը թէնհալըզ վէ սըզը թէ'տիպ ու թէրպիլէ ուսուլը օրատա պուլուռնուր իտի:

Ըահիպլէրի կիւնտէ պիր քէրրէ հա'նի էօյլէ ըատտէլէրինտէ թա'ամ էտէրլէր, վէ թա'ամլարը էթսիզ, պալըգսըզ վէ հոււմուրթասըզ վէ էքսիլիյա սիւտսիւզ օլուպ՝ պիրագ սէպզէվաթ իլէ հէմիշ հէրլէր, էլպիսէլէրի տախի 'ատէթա ըէնչպէր էլպիսէսի իտի: 'Իպատէթլէրի գրա'աթ վէ միւլահագտի մուգատտէսէ իլէ շաֆագտան պաշլայըպ թա կէճէ հարըսընա հագըն վազթա գատար թէմտիտ էտիլէրէք՝ վազթ վազթ ըէնչպէրլիլին աղըր էմէյիլլէ թէպէտտիլ էտէր իտի:

Պէշնարտոս պու գատար իլէ պիլէ գանա'աթ էթմէյիպ ույգուտա կէչիլիլէն վազթը պօշա սարֆ օլուռմը սայտը, վէ հեր հէ գատար պիւսպիլթիւն ույգուռըզ կէչինէմէտի իսէ տէ, ինսան իչիւն միւմուլըզ գատար հիչ ույլումամաղա հազալաշմը տըր: Թա իլթիհասը հիչ գալմայընճայա գատար հէմէքտէն իճթիսալ էտէր իտի, վէ գա'աֆը պէտէնի սէպէպլինտէն մանասթըրըն 'ատի իչինի հաֆամատըրը հալտէ, անըն էն էտնա խըտմէթինի քէնտի իւզէ-

րինէ ալտը վէ սօնրատան ճէսէտի գուվվէթլի, օլանլար էլլէրիյլէ չալըչտըղարը սըրատա հէր կիւն մանասթըր իչինտէ վէրտիյի վա'ղլարը մանասթըրըն արաղիսինտէ պուլուռնան պիր աղաճըն կէօլկէսի ալթընտա հազըրլար իտի :

Սիթօ մանասթըրընա կիթտիքտէն իքի սէնէ սօնկրա, եանի եիրմի տէօրթ եաչընտա օլտըղը հալտէ, օն իքի քիչի բէֆաղաթընտա եէնի պիր մանասթըր թէ' սիա էթմէք իւզըն շիմալէ տօղըու չըզըպ, եիւզ միլ մէսաֆէ գատար եիւրիւտիւքտէն սօնկրա, տէրին պիր տէրէյէ թէսատիւֆ էթտիլէր: Պու տէրէ սէքիզ միլ ուզուռըղընտա վէ իւչ միլ էնինտէ օլուպ Օպէ ըրմաղը անտէն խըղ իլէ ագար, վէ տէրէ իլէ իքի թարաֆտա օլանտաղլարըն էթէքլէրի օրմանըղլարիլէ գափըլիտի:

Պուրասը եապանի վէ իչլէնմէմիշ պիր մահալ օլուպ՝ փէլին օթը օրատա չօզ պուլուռնտըղընտան, Փէլին տէրէսի տէնիլի իտի, վէ զայէթ թէնհա պիր եէր օլտըղընտան հայտուտլարըն մէլճա'ը օլմուշ ըտր: Եէնի իսմի Գլարվօ(կիւղէթ տէրէ) պու վաղթտան էվվէլ մի անա իթլադ օլուռնմըշ, եօգսա Պէրնարտոսըն շէօրէթինտէն պու իսմի գաղանմըշ մը պէլլի տէյիլ տիր :

Կիւնէշ տօղտըղընտա պիւթիւն տէրէ իւզէրինէ լէմ'ան էտէր իտի . վէ բահիպլէր թարաֆընտան տէրէ իլէ տաղլար իւզէրինէ սէնէլէրճէ էմէք սարֆ օլուռնարագ վէ պաղլար վէ պաղչէլէր վէ թարլալարը սուվարմագ իչիւն ըրմագ պիր չօզ ճէտվէլէրէ թագսիմ օլուռնտըղտան սօնկրա, տէրէ հաղիդաթէն զայէթ կիւղէլ օլտու :

Էն էվվէլ Պէրնարտոս իլէ բէֆիղլէրի չօզ զիյատէ

սըզլէթ վէ սըզընթը չէքտիլէր : Յուռիս այընտա Սիթօտան չըզըպ թախմինէն օն պէշ կիւն գատար եօլճըլըզ էթտիլէր : Սէշտիքլէրի մէվզը՝ պիւսպիւթիւն օրմանըզ օլուպ հէման օլ սէնէ մահսուլ կէթիւրէճէք թօփրաղը հազըրլայըպ էքին էքէմէտիլէր : Էվվէլ էմրտէ քէնտիլէրինէ գապա պիր էվ չաթտըլար : 'Իպատէթկեահ, իգամէթկեահ, մաթպալս վէ թա'ամ օտասը վէ իշ տա'իրէսի հէփսի պիր տամ ալթընտա իտի : Տապանը թօփրագ օլարագ գարեօլա եէրինէ սանտըղլար իւզէրինէ եաթարլար, վէ եատտըզ եէրինէ պաչլարընըն ալթընա պիրէր քիւթիւք ալըրլար իտի : Կիւզ մէվսիմինտէ օրմանը քէսմէյէ պաչլայըպ էրթէսի սէնէ էքին էքմէք իչիւն հազըրլըզ կէօրտիւլէր :

Պէօյիւք Կրէկօրիօս « Թէնպէլ պիր 'էօմր կէչիւրէն ատէմ պաշընը թաշ իւզէրինէ տէյիլ, անճագ եուճազ թօփրագ իւզէրինէ գօտըղընտան ըիւյասընտա մէլէք կէօրէմէզ, վէ թէնպէլլիք նափաք էֆքեար թէվլիտ էտէր . ֆագաթ իչիւղար վէ միւլահազալը 'էօմր՝ ատէմին սալ եէրլէրինտէ օլան իքի կէօղիւնէ պէնկղէր » տէմիշ տիր :

Իւք սէնէտէ Գլարվօ բահիպլէրինին չէքտիլէրի սըզընթըլար զայէթ չօզ իտի : Եագ մէվսիմինտէ եէմէքլէրի գապա արփա էքմէյի իլէ եափրագլար վէ պուրչագտան, վէ գըշ մէվսիմինտէ կիւկէն ֆընտըղըլա պա'ղը սէպղէնին քէօքլէրինտէն 'իպարէթ իտի :

Թուզլարը թիւքէնմիշ օլուպ՝ չօզ տէֆ'ա բահիպլէրին եիւրէքլէրինի թաղէլէտէն՝ եալընըզ Պէրնարտոսըն իմանը իտի, վէ պու իմանա մուգապլի

պիր գաչ տէֆ'ա պիր եօճը եախօտ պաշգա թանը-
մատըզլարը առէմ թարաֆընտան մոռնթազըր օլա-
մատըզլարը պիր հէտիյէ կէլմիշ օլարագ կիւճ հալ
իլէ պահարա գատար կէշինտիլէր :

Օլ վազթտան ի'թիպարէն սըզընթըլարը էքսիլմէյէ
պաշատը : Պէրնարտոսըն Գլարվօ մանասթըրը նա-
զըրլըզը գըրգ սէնէ գատար սիւրտիւ , վէ օլ միւտ-
տէթտէ ըիյաղէթքեարլըղըն էն շիտտէթի ռւսուլ ը
թէրպիյէսի իճրա օլունուր խտի : Պու ուսուլէ կէօրէ
նազըր հէր նէ գատար ըահիպլէր թարաֆընտան ին-
թիխապ օլունտու իսէ , քիլիսէ ըէ''իսի օլան Գրիս-
տոսըն վէքիլի օլտըղընտան հէր ըահիպ անա քէմալ ը
հիւրմէթլէ իթա'աթ էթմէլի տիր : Պօշ սէօհպէթ եա
թէշէքքի վէ եա դայր ի մէշրու' միւքեալէմէ մէմնու'
իտի : Գանա'աթ , թէվազու' , սապը վէ թէհամմիւլ ,
մու'այյէն 'իպատէթ խըտմէթլէրինէ տէվամ' , մաթ-
լուպ օլան իշ հէր նէ իսէ պիւա թէրէտտիւտ իճրա
օլունմասը հէր ըահիպէ ֆարգ ը էվլէլ իտի :

Հիւքմ' օլունան միւճաղաթ իւշ տէրէճէտէն'
եա'նի նասիհաթ իլէ թա'զիր , անտէն սօնկրա թէք-
տիր վէ տայագ , վէ իւշիւնճիւսիւ մանասթըրտան
թարտ օլունմագտան 'իպարէթ իտի :

Հիշ պիրիսի սահիպ ի էմլալ եա էմլաք օլամագ
իտի : Հէր պիրի քէնտի նէվպէթիւտէ մաթպախ վէ
սօֆրա խըտմէթիւնի կէօրիւր իտի : Թա'ամ էմնասընտա
ֆիթապ ը Մուգատտէսի գրա'աթ էթմէքտէն պաշգա
միւքեալէմէ վէ սէօհպէթ օլմայըպ քէմալ ը սիւքիւ-
նէթ հիւքմ' էտէր իտի : Եալընըզ խասթալարա էթ
եէմէյի վէրիլէր իտի :

Կիրակի կիւնլէրի 'իպատէթ ի 'ալէնիյէ իլէ մէշ-

ղուլ օլմատըզլարընտա միւթալա'ա իլէ մէշղուլ
օլմաղա մէճպուր իտիլէր : Պէրնարտոս թէնպէլ
տուրուպ տա նէֆիս թա'ամ վէ էլպիսէյի' խըտ-
մէթ ի մուգատտէսէյէ թէրճիհ էտէն ըահիպլէր 'ա-
լէյինէ չօզ շիտտէթլէ հիւքմ' վէրի իտի , վէ պէօղէ
ըահիպլէրի քէնտի մանասթըրընա գօմազ իտի :
Պէրնարտոս կիպի ըահիպլէրէ աթի իւզ զիքը էֆ-
քեար հէր վազթ թէ''սիլլի պուլունտու : « Պու 'էօմր
կէշտիքտէն սօնկրա պիր սէրայտա մը , պիր գուլի-
պէտէ մի եաշատըմ' , նէֆիս թա'ամլար եէյիպ , գուշ
պէտէ մի եաշատըմ' , հիւքմ' իւզէրինէ մի եաթտըմ'
մէք իլէ սէպգէ եէյիպ օթ իւզէրինէ մի եաթտըմ'
տէրխաթըր էթտիլիմտէ նէ'' ֆարգ էտէր : Լա-
քին պու 'էօմր կէշտիքտէն սօնկրա թէն իլէ տիւն-
եայա դալիպ օլտու , Գրիտոսա սըղընտըմ' , պիւ-
թիւն ճան ու տիւտէն Ալլահը արատըմ' , քիպը ու
ղուրուր վէ հըրա ը շանը վէ հէր նէվ' խօտպիւնիյի
խաշա կէրէրէք իշլէսագ Եյլէտիլիմի խուլուս
վէ հազիգաթլէ տիյէ պիլիւր իսէմ' , պանա պէօյիւք
ֆարգ էտէճէք տիր : »

Պիլիլիք քի Մուսէս քէնտի պէօյիւք իշի իշիւն
Միտեան պէրրիյէսիւտէ գըրգ սէնէ գատար եալը-
նըզ եաշամասըլէ հազըրլանտը , իրիսթիյան եօճը-
նըզ քիթապը , Պէտֆօրտ մահպէսիւտէ գալէմէ ա-
լէնտը , Միլթօնըն կէօզլէրի պու տիւնեա իշիւն
գալիանտըգտան սօնկրա ճէննէթ իշիւն աշըլ-
տը , (եա'նի ա'մա օլտըգտան սօնկրա ճէննէթէ
տա''իր մէշհուր քիթապընը գալէմէ ալտը) : Պէ-
քսթըրըն « Ազիզլէրին ըահաթը » նամ քիթապը վէ

Փաստալըն «Թասաւիւրաթ» նամ քիթապը է-
լէմ վէ աղըը եաթաղարընտան մէյտանէ կէլտիւէր:
Պու կիպի քիթապլար Ալլահն միւթթագիւէրինին
ասլա էօլմէզ մուհարըրէրաթը տըրլար: Չօզ տէֆ'ա
իմանտար պիր զաթ եալընըզ, վէ մէսէրրէթ ի տիւն-
եէվիյէտէն մահրում օլտըղը հալտէ՝ Ալլահ իլէ մահ-
րէմանէ միւլագաթ էթմէյէ մագհար օլուր:

Պալատէ զիբր օլունտըղը իւզրէ մանասթըրլար-
տա թէրպիյէ ի չէտիտէ իպգա օլունտըղը սըրատա
իմրար էտիլէն 'էօմր միւմքին մէրթէպէ թէնպէլ-
լիքտէն ուզագ պիր 'էօմր իտի:

Զիբր օլունան իւրտէմաթ ը բուհանիյէ վէ գրա՝-
աթը կէվիյէ վէ պազ վէ պաղչէ վէ թարլատա
կէօրիւլէն իչլէր վէ եազըր եազմագ մէշղուլիյէթին-
տէն պաշգա՝ թահսիլի 'իւմտէ իլէրտէ օլան բա-
հիպլէր չօզ տէֆ'ա միւֆիտ քիթապլար թէ՝ լիֆ
էտէրլէր իտի. վէ հէր եէրտէ զարիպ վէ պիքէս
վէ պիշարէ քիմսէլէրին իլթիճա էթտիքլէրի մա-
հալլէր օլ վագթլարտա, եանի խասթախանէլէր
վէ էօքսիւզ խանէլէր իտաա օլունմագտան էվ-
վէլ մանասթըրլար իտի: Բահիպլէր տախի գըթ-
լըզ վէ վէպա վագթընտա էքմէք թէվլըլ՝ էտիպ,
մէհարէթ ի թըպպիյէ չօզ տէֆ'ա պաշգա եէրտէն
գիյատէ մանասթըրլարտա պուլունուր իտի:

Պիլա չիւպհէ Պէնէտիքտոսըն վագթընտան ալթը
հիւզ սէնէ էվիլէ օլան միւտտէթտէն իթիպարէն թա
Փրանչիսկոսըն վագթընա տէք բահիպլէրին էն մէշ-
հուրը վէ բիյագէթ քեարլըղըն էն 'ալա խասսիյէթ-
լէրինի քէնտի զաթընտա իրա՝ է էտէն բահիպ Գլար-
վօլը Պէրնարտոս իտի:

Պիր տէֆա Պէրնարտոս գաթլ օլունմագ իւզրէ
կէօթիւրիւլէն մահքիւմ պիր հարամիյէ բասթ կէլ-
տի. պու ատէմի հիւքմտարըն հուզուրընա կէօթիւ-
րէրէք քէնտիսինէ թէպլիմ օլունմասընըր բէճա էթտի,
վէ մաթլուպը իհսան օլունտըգտա հարամիյի մա-
հասթըրընա ալարագ անա Գօնսթանթիոս (սէպաթլը)
թէսմիյէ էյլէտի, վէ օլ ատէմ Գլարվօտա օթուզ
սէնէ գատար սալիհանէ եաշատը:

Պէրնարտոս վէֆաթ էթտիյինտէ քէնտի թահթ ը
իտարէսինտէ 700 բահիպ պուլունտու: Պիւթիւն նա-
զըրըղըր միւտտէթինտէ անըն հէր իիւթպէտէ օլան
ատէմլէր իլէ մէքթուպլաշմասը զայէթ պէօյիւք վէ
մուհիւմ իչլէրինտէն իտի. վէ պու մէքթուպլարտան
պէշ եիւզ գատար էլան մէվճուտ տըր:

Գլարվօ մանասթըրընա եէնի գապուլ օլուն-
մըշ պիր նէվճիվան օլ մանասթըր հագգընտա պէօլէ
եազըյօր. «Պու մանասթըր հէր նէ գատար պիր
տէրէ իչինտէ թէ՝ սիս օլունտու իսէ տէ, եինէ թէ-
մէլլէրի մուգատտէս տաղլար իւզէրինտէ տիր. պու
տաղլարը Բապպ՝ Յակոբըն մէսքէնլէրինին ճիւմէ-
սինտէն գիյատէ սէվէր. անըն հագգընտա կիւզէլ
չէլլէր սէօլլէնմիշ տիր. զիրա Բապպ ը միւթա՝ալ վէ
զուլ ճէլալ անտէ 'աճա՝ իպաթ իճրա էտէր: Պու-
րատա տիվանէ օլմուշ օլանլարըն 'աղլարը պաշա-
րընա կէլիր, վէ զահիրի ատէմ զէվալ պուլուր իտէ
տէ, պաթընի ատէմ իհեա օլունուր: Պուրատա մագ-
րուր միւթէվաղը՝, վէ զէնկին ֆագիր օլուր. պու-
րատա ֆուգարա պէշարէթի տիսիլէր վէ կիւնահ-
քեարըն զուլմէթի նուրա թէհավիլիւ էտէր: Եէրին
ուճլարընտան միւթէնէվլի՝ էգալիմ վէ միլէտէն

պիր չօգ մուծելու ֆազիլէր կէլիւրէր վէ անլէրտէ պիր լուհ վէ պիր ֆիքր պուլուհուր : Գլարվօտա Յակոբըն նէրտիպանընը պուլմուշար , անըն իւզէ-րինտէ պա'ղէն մէլէքլէր անլէրի փէրվէրտէ իշիւն էնմէքտէ վէ պա'ղը մէլէքլէր անլէրին ճանլարընը սա'ատէթ վէ ճէլալը էպէտիյէ գըլաղուզայըպ չըգ-մագտա տըրլար : Կիւն պէ կիւն պու ֆազիլը րա-հիպլէրին իմարըըը 'էօմրիւնէ տիգգաթթըմա պագտը-ղըմտա , անլէրի Գրիստոսա հէր խուսուստա միւզ-թէտի վէ Ալլահըն հագիգի գուլարըը օլտըզլարընը կէօրիւյօրըմ : Եէվմի խըտմէթլէրինտէ վէ կէճէ եա-րըաընտան չաֆաղա գատար սիւրէն 'իպատէթլէ-րինտէ վէ թէրէննիւմլէրինտէ պանա ինսանտան պէօլիւք վէ մէլէքլէրէ եագըն կէօրիւնիւրլէր : Պուշլարտան պա'ղըլարըը էվվէլա էփիւքօփօս , պէյ-զատէ , հիւքմտար վէ էրպապըը 'իւմ վէ հիք-մէթ իտիլէր : Լաքին չիմտի Ալլահըն 'ինայէթիլէ անլէր արաաընտա ըրլթպէ ֆարգը գալմատըը . ան-ճագ հէր քիմ քի պուհտան էվվէլ եիւքսէք ըրլթ-պէլի իտի իտէ չիմտի օլ գատար զիյատէ միւթէ-վազըը' տըր : Անլէրին պաղչլէրտէ , պաղլարտա , թարլալարտա եա օրմանլըգտա օրագ , պըչագ , պալթա վէ սա''իւր ալէթ իլէ չալըշտըզլարընը կէօր-տիյիւմտէ , պուհտան էվվէլ նէ իլէ մէշուլ օլտըգ-լարընը վէ նիշիւն պուրայա կէլտիքլէրինի տիւշիւ-նիւրիւմ , վէ պու էտնա էլպիսէ իլէ միւթէլէպպիս ատէմլէրին 'էօմրի ասլիսի սէմալաթտա Գրիստոսա եանընտա սագըը օլտըղընա գանմըըմ : » Գեաչքի պու կէնճին չէհատէթի մանաթթըրըլար հագղընտա հէր վագթ կէրչէք օլա իտի :

ԿԱ՛ՒԶ ՊԷՐՆԱՐՏՈՍ

Պիր բահիպ մագամընտա Պէշնարտոսըն 'էօմրիւ-
նէս պզը 'ալագասը օլան խուսուս անըն վա'իլլիք
մէ''մուրիլէթի խոխ: Պէշնարտոս էքսէրիյա կիւնտէ
պիր տէֆ'ա մանասթըրտա վա'զ վէրիր խոխ, վէ սօն
սէնէլէրինտէ անըն ճէմա'աթը եիւզլէրճէ ատէմէլը-
տէն 'իպարէթ խոխ: Պէշնարտոսըն վէ հէման ան-
տէն սօնկրա կէլէն գաթլարըն վազթը էօյլէ պիր
վազթ խոխ քի, վա'զ էթմէք իշի կէրէք մանասթըր-
տա կէրէք մանասթըրըն խարիճինտէ զիյատէսիլլէ
մէշհուր բահիպլէր թարաֆընտան իճրա օլունուր
խոխ: Պէշնարտոս քէնտի վազթընտա էն մէշհուր
վէ էն ճալիպ վա'իզ օլտըղընտան քէնտի մանաս-
թըրը խարիճինտէ վէ հաթթա Ֆրանսանըն խարի-
ճինտէ պիլէ վա'զ էթմէյէ չօգ տէֆ'ա տա'վէթ օ-
լունուր խոխ: Խուսուսա քէնտիսի էլլի իլէ ալթմըշ
սիննի արասընտա պուլունտըղը վազթ, եա'նի էվրօ-
փանըն պիւթիւն տիյարլարընտա Սալիպիյուն զայ-
րէթի չայը' օլտըղընտա՝ անըն զայլէթ պէօյիւք
ճէմա'աթլարա վա'զ վէրմէսի տիւնետա փէք նա-
տիրէն կէօրիւլմիւշ թէսիրաթը պա'իս օլուր խոխ,
Անըն վա'զլարընըն պու գատար պա'իս ի գուվ-
վէթ վէ թէ''սիր օլմասընըն սէպէպինի արար
իսէք, պու սէպէպլէր սատէ վա'զլարընտա վէ
վա'զ վէրմէսինտէ արամայըպ՝ տահա զիյատէ վա'ի-
զին մա'լիւմ օլան էվսաֆը զաթիլէսինտէ, գուվ-
վէ ի բուհանիյէսինտէ, 'ազիլլիք խուսուսընտա օ-

լան չէօհրէթինտէ, վերտիյի վա՛ղլարըն տէրուն ի տիւտէն հասըլ օլուպ տա՛րիմ մէրամը մահզա հա- գիգաթը ը բուհանիյէյի ատէմլէրին մէնֆա՛ւթը բու- հանիյէյէրինէ մութապըգ գըլմագ իշթիյազընտա, վէ Գիթապը Մուգատտէս հագգընտա միւսթէսնա տէ- րէճէտէ մահիր պիր մու՛ալլիմ օլմասը ճիւմլէ ա- տէմլէրէ մա՛լիւմ օլտըղընտա արանըլմալը տըր։ Ոսկերերանըն վագթընտան պէրու Պէրնարտոս կի- պի միւ՛էսսիր վա՛ղլար վէրէն պիր զաթ զուհուր էթմէմիշ տիր։ Անըն վա՛ղլարընը տինկլէմէք իշթի- յագը զայէթ չօգ իտի։ Նէր նէրէյէ կիտէր իտի իսէ, անա հիւրմէթէն պէօյիւք պէօյիւք ճէմա՛ւթլար ալայ իլէ արգասընա տիւշէր իտի։ Մէսէլա վա՛ղ էթմէք իւզրէ Միլան շէհրինէ կիթտիյինտէ, պնլէր- ճէ ատէմլէր անը գարշըլամագ իշիւն սա՛ւթլարճա ուզագ եհրլէրէ կիթտիլէր։ Պու ճէմա՛ւթլար խալ- վաս վէ յալվամտան, գէնկին վէ ֆուգարա- տան իսպարէթ օլուպ՝ աթլը վէ եայան օլարագ կիտէրլէր իտի։ Պիր ատէմ անը սալթ կէօրսէ քէն- տիսինի մութու սայար իտի։ Նէրէտէ գալտը քի պիր վա՛ղընը տինկլէսէ։ Պու յաղիզ զաթ կիւմիւշ իլէ ալթուռնտան հագգ էթմէզ տէյիւ՝ Միլանտա քի- լիսէնին կիւմիւշ վէ ալթուռն էտէվաթընը մախֆի եհրլէրէ սագլատըլար։ Էլպիսէ ի գարիֆէտէն իօշ- լանմագ տէյիւ գէնկին էրքէքլէր վէ գատընլար էտ- նա բուպալար կիյէրլէր իտի։ Սյաղարընը էօփմէք իշիւն իզտիհամը նաս էթրաֆընը ալըրլար իտի։ Անըն էլպիսէսինտէն ուֆագ փարշալարը մուգատտէս եատիկեար օլմագ իւզրէ թալէպ էտէրլէր իտի։

Միլան խրիսթիյանլարը անը զօր իլէ քէնտիլէրինէ սէր

էփիսքօփօս էտէճէքլէր իտի։ Լաքին քէնտիսի պուռն- տան խապէրտար օլուր օլմագ յալ էլ յաճէլէ քէն- տի եիւրիւք աթընա պնիպ մանասթըրընա գալտը։

Զիյատէ տիգգաթա շայան խուսուս պու տըր քի վա՛ղլիք մէ՛ մուրիյէթինէ քէնտիսինի միւսթա՛իտ սայմատը, վէ քէնտի մուվաֆֆագըլէթի վէ շէօհրէ- թի պէր քէմալ օլտըղընտա պիլէ քէնտիսինի հիշ մագամընա գօր իտի, վէ ճէմա՛ւթլար թարաֆընտան եախօտ եիւքսէք ըիւթպէլի ատէմլէր թարաֆըն- տան քէնտիսինէ ֆէվզ էլ յատէ հիւրմէթ վէ ըրիա- յէթ կէօսթէրիտիլի թագտիրտէ պու հիւրմէթ կէօ- յա քէնտիսի իլէ միւռնասէպէթի օլմայան պաշգա պիր ատէմէ կէօսթէրիմիշ կիպի մու՛ամէլէ էտէր իտի։ Քէնտի իզրարը իւզրէ Նէր հանկը ճէմա՛ւթա վա՛ղ վէրէճէք իտի իսէ գօրգու վէ տիթընէմ օլմագ- սըղըն սայա սէօյլէմէզ իտի, վէ զամիրի իլէ, Սլա- սըղըն սայա սէօյլէմէզ վէ պիրատէրլէրինէ օլան մուհապ- պէթիլլէ թէշվիզ օլուռնմասա իտի, Նէր վագթ սիւքիւթ էտէր իտի։

Քէնտի վա՛ղլարընը խուսուսի սուրէթտէ թահ- սին էթմիշ օլան պիր մէշհուր էփիսքօփօսա պէօյլէ եաղմըշ տըր։ «Էկէր էյի թօխում միւռն- պիթ թօփրաղա սաշըլըպ կիւզէլ մահսուլաթ հասըլ էտէր իսէ, իղզէթ էքինճիյէ թօխմը վէրէն, թօփրաղը միւռնպիթ գըլան վէ մահսուլաթը եէ- թիշտիրէն Զաթա մախսուս տըր։ պու խուսուս- լարտա պանա յա՛խտ օլան Նէ՞ վար։ ինսանըն ճան- լարընը թարիզ ի միւսթագիմէ տէօնտէրէն պէն տէ- յիլ, անճաղ Բապպըն շէրի՛աթը տըր։ Ճահիլի յա- լիմ գըլան պէն տէյիլ, Բապպըն շէհատէթի տիր։

ել հազըտա կիւղէլ խաթթ իչիւն մէտն օլունան շէյ
գալէմ տէյիլ, անճաղ գալէմի գուլլանան էլ տիր :
Լաքին շու գատարընը իգրար էտէրիմ քի, տիրիմ,
մանիր քեաթիպին գալէմինէ պէնկզէր : » Ալլանըն
հազիրգաթընա ճան ու տիրտէն ինանըր վէ օլ հազի-
գաթա միւնթաճ օլանլարա գուվիլէթ իլէ սէօյլէր իտի :

Հէր նէ գատար Պէրնարտոս Քիթապ Ը Մուգատ-
տէսի տիգգաթընճա միւթալա'ա էթմէքլէ վա'ղլարընը
հազըրլատը իսէ տէ, գալէմ իլէ անլէրի եազմազ իտի,
վէ վա'ղլարընըն գայտը եալընըզ անլէրի տինկլէյէն
րահիպլէրին ֆիքըրինտէ վէ պա'ղը տէֆ'ա մուլթա-
սարճա գալէմէ ալմըլ օլտըղլարը խիւլասալա-
ընտա պուլունուր : վէ մանասթըրըն խարիճինտէ
պուլունան պէօյիւք ճէմա'աթլարա վէրտիյի վա'ղ-
լարըն պագի գալան էսէրլէրի եալընըզ օլ վա'ղլարըն
ֆէվգէլ'ատէ թէ' սիրաթընտա պուլունուր :

Մանասթըր իչինտէ Լաթին լիսանըլա վէ խարիճ-
տէ 'ալամմ Ը նասըն 'ատի լիսանըլա վա'ղ էտէր իտի :
Խարիճտէ պէօյիւք ճէմա'աթլարա վէրտիյի վա'ղ-
լարտա Ոսկեքերանըն վա'ղլարընտա Խրիսթիյան 'ա-
լէմին տիգգաթընը ճէլպ էթմիշ պէլաղաթ վէ հիտ-
տէթ ի բուհանիյէ վէ մուգնի' գուվիլէթ միւշահէտէ
օլունուր իտի, վէ մանասթըր իչէրիսինտէ վէրտիյի
վա'ղլար Օգոստինոսըն վա'ղլարընա պէնկզէյիպ հա-
զիգաթը բուհանիյէյի սաֆի թարգիլէ վէ թէմսիլլէր
իլէ աշմազ վէ թէ' քիտ էթմէքտէն 'իպարէթ իտի :
Եանի քէնտի րահիպլէրինէ մու'ալլիմ ի բուհանի, վէ
խարիճտէ օլան պէօյիւք ճէմա'աթլարա կէօյա մալ-
սուս կէօնտէրիլմիշ փէյղամպէր ֆիլպի քէմալ Ը զայ-
րէթ վէ իլթիյազլէ Ալլանըն հազիրգաթընը թէպլիլ
էտէր իտի :

Պալատէ պէյան օլունան խուսուսաթտան աչի-
քեար օլուր քի Պէրնարտոսըն վա'ղլարընտան պա'ղը
խաթիլարաճաթ տէրճ էթմէք անլէրին խասսիյէթ ի
մախսուսէլէրինի անկլատամազ : Պրանքֆորթ չէհ-
ըրնտէ իմիէրաթօր Գօնրատըն հուզուրընտա վէր-
տիյի վա'ղը զիքը էթմէմիզ միւնասէպէթ ալըր : Իճ-
րա էթտիյի խըտմէթ ա'շաի Բապպանի օլուպ' վա'ղ
վէրէճէյի մէ' մուլ օլունամազ իտի : Լաքին խըտմէթ ի
մախսուսէ խիթամ պուլտըգտա կէօյա Բուհ իւլ
Գուտս թարաֆընտան թէշվիգ օլունմըլ օլարազ
վա'ղ վէրմէյէ պաշար, վէ վա'ղընըն խիթամընա
տողրու կէլտիյինտէ քիլիսէտէ պուլունան պէօյիւք
ճէմա'աթ հուզուրընտա իմիէրաթօրա թէվիճի Ը քէ-
լամ իլէ հիւքմտարա տէյիլ, անճաղ քէնտի ազրանընա
խիթապ էտէր կիպի իմիէրաթօրը Քրիստոսըն մահքէ-
մէսինէ ինզար օլունմըլ կիպի խայալ էտէրէք, Քրիստո-
սըն անա խիթապէն, « էյ ատէմ, սանա նէ' եափմալը
իտիմ քի, տահա եափմալտըմ » տէտիյինի Փարզ
վէ իմիէրաթօրըն 'ազամէթ վէ հաշմէթ վէ սէր-
վէթինի, զէքի միւսթէշարլարընը վէ գուվիլէ ի միւս-
թազիլէսինի պէրթաֆիլ զիքը իլէ' պունլարըն
ճիւմլէսինտէն տօլայը սահիպի օլան Քրիստոսա մէս'-
ուլ օլաճազընը թէֆիմ վէ թէ' քիտ էլլէր իտի : Վա'ի-
զին Զիլեօլլէրի էօնիւնտէ բուզը ճէղա վէ անըն
պիւթիւն մէնզարէ ի մախսեֆէսի 'այնիլլէ ըէսմ օ-
լունմըլ օլտըղը քէնտի նասինաթամիլ, փէյղամպէ-
րանէ քէլամլարընտան անկլաշըլըր իտի : Զանն է-
տէրալն քի քիլիսէտէ պուլունան ճէմա'աթըն վէ
իմիէրաթօրըն կէօլլէրի էօնիւնտէ սօն կիւն եազ-
լաշմըլ կէօրիւնիւր : Նիհայէթ իմիէրաթօր կէօլ

հաշըյէ վա'իղին քէլամընը քէսէրէք տէտի քի , « Խնայէթ ի Իլահիյէ իլէ քէնտիմէ իհսան պուլու-մըշ օլան մէվիպէլէրին գըյմէթինի հիսս էտիպ իգըար էտէրիմ . վէ քէնտիմի նանքէօր կէօսթէրմէ-յէրէք պէօյլէճէ Անըն թարաֆընտան միւթէնէպպիհն օլտըղմ իւզրէ պի 'ալլինի թէ'ալա Անա խըտմէթ էտէճէյիմ : »

Պէրնարտոս պիր տէֆ'ա Փարիսին 'ալի մէտրէ-սէսինտէ մէտրէսէլիլէրին միւպահէսէլէրիյէ մէշղու-լ պուլուռըղլարը մահալտէ անլէրէ վա'ղ վէրտի վէ քէլամը պիւսպիւթիւն սէմէրէսիզ կէօրիւնտիւ : Քէնտի օտաարնա ահ վէ ֆիրզան իլէ վէ կէօղ հաշը-յէ տու'ա էթմէք իւզրէ չէքիլտի . Ալլահ քէնտի-սինի թէրք էյլէմիշ տիր տէյիւ զպէթ իղլիւրապը տէրուռիյէ տիւշար օլտու : էրթէսի կիւն հէման Ալլահ իլէ պու մահրէմանէ միւլազաթընտա քէսպ էթմիշ օլտըղը գուվլէթ վէ զայրէթլէ թէքըար վա'ղ վէրտի վէ ճէմա'աթտա պուլուռնանլարտան չօղը թէվպէ վէ իման իլէ Ալլահա բիւճու' էտիպ քէնտի-լէրինի Անըն խըտմէթինէ վազֆ էթտիլէր :

Ալմանետա առէմլէրի թէվպէյէ տա'վէթ էտէրէք վա'ղ էթտի, վէ անտէն էվլէլ տիւրլիւ տիւրլիւ քէօ-թիւլիւքլէր տէրեաքընա զարգ օլմուշ օլան պիր չօղ քիմսէլէրին գալպլէրի կէօյա միւ'ճիզէ գուվլէթիլէ թէճէտտիւտ էթտիլէր :

Թուլուզ շէհրինտէ քիլիսէ խատէմէսինին զայր ի մէշրու' վէ վազիֆէսիզ մու'ամէլէլէրի 'ալէյինէ հիտտէթլէնմիշ օլուպ քիլիսէտէն ալըըմըշ պիր ճէմա'աթտա վա'ղ էթտի, վէ « Թէվպէ վէ իթա'աթլէ քիլիսէյէ բիւճու' էթմէյէ բաղի օլանլար էլլէրինի

գալտըրսըն » տէյիւ թէքլիֆ էթտիլինտէ' պիւթիւն ճէմա'աթ պիրտէն էլլէրինի գալտըրտըլար : Օլ սէնէ-լէրտէ, հա'նի սիննի էլլիյէ պալիզ օլտըգտան սօնկ-րա , պիւթիւն էվրօֆա անըն շէօհրէթիլէ մէմու-իտի , վէ անըն թէվաղու'ի գալպի վէ պաշգալարըն զիյատէսիլլէ արզուլատըղը միւքեաֆաթտան , հա'նի հիւրմէթ վէ մանսուպարտան գաթ'իյէն նէֆրէթի , շէօհրէթինէ միւսազի իտի . Հիւքմտարլարըն վէ փա-փալարըն միւսթէշարը օլտու իսէ տէ , 'ատի բահպ-լէրին բէֆիզի օլուպ' եէկեանէ արզուսը հէֆի իշլէրին-տէ Բապպա խըտմէթ էթմէք իտի : Վա'իղլիք մէ'մու-րիյէթինտէ նա'իլ օլտըղը էմսալսըզ մուվաֆֆազը-յէթին սըրըր պու իտի քի պաշգալարա վէրտիյի նասիհաթլարը քէնտիսի թէմամըյէ իճրա էտէր իտի : Վա'ղ էթտիլի քէլամ քէնտիսին տէյիլ , վէ հիքմէթ ի տիւնեէվիյէտէն հասըլ օլան քէլամ տէյիլ , ան-ճազ Ալլահն քէլամը իտի : Արատըղը շէյ շէօհրէթ տէյիլ , մանսուպ տէյիլ , քէնտիսի իշիւն հիշ պիր շէյ տէյիլ , անճազ տա'իմա առէմլէրին մէնֆա'աթը վէ Քրիստոսըն ճէլալը իտի : Հըրա շանտան պիւս-պիւթիւն խալի օլուպ' նէֆսինի թէմամըյէ զապլթ վէ քէսը էթմիշ , վէ Ալլահ իլէ մահրէմանէ կէօրիւշմէյի 'ատէթ էթմէքլէ ինսան ի բուհանիսինի օլ գատար փէրվէրտէ էթմիշ իտի քի 'ալէնի խիթապլարընտա եէհօվանըն փէյլամպլէրի կիպի կէօրիւնիւր իտի : Պու գուվլէթ օլ գատար միւսթէսնա իտի քի պա'ղը տէֆ'ա պիր սէօղ սէօյլէմէտիլինտէ պիլէ սատէ հուզուրը 'այնի վէճիլէ միւ'էսսիր օլուր իտի . մէ-ռէլա 'էօմրիւնիւն սօն սէնէսինտէ Մէց շէհրինտէ վազը' շէհրիլէրին հազընտա պուլուռնա տէրէպէյ-

լէրի իլէ միւնազա՛ւար քէսպ ի շիտտէթ էթմիլ օլ-
տըղընտան տօլայը 'ազտը միւսալէհէ իշիւն խասթա
օլարազ եաթաղընտան օրայա կէօթիւրիւլտիւ . միւ-
նազա՛ւա զայէթ շիտտէթլի օլմուշ վէ Մէց սէր է-
փիսքօփօսը անը ասլա թէսքին էտէմէզ խտի : Պէր-
նարտոս օրայա վասըլ օլտըղընտա տէրէպէլլէրի ա-
նը կէօրմէք եա անը տինկլէմէքտէն իմթինա՛ էթ-
տիլէր . լաքին քէնտիսի հիշ մէյ՝ ուս օլմատը վէ
կէճէ եարըսընտա հէման օլ ատէմլէր թարաֆընտան
թէվպէ վէ միւսալէհէ միւժտէսի կէթիւրիլտի :

Պաշգա իշլէրինին քեաֆֆէսինտէն մա՛տա Պէր-
նարտոս պիր գաշ կիւզէլ իլահիլէր թէ՛ լիֆ էթմիլ
տիր . պունլար տախի միւթէնէվլի՛ լիսանլարա թէր-
ճէմէ էտիլմիլ վէ եէտի եիւզ սէնէ զարֆընտա միլ-
եօնլարճա խրիսթիյանլարըն 'իպատէթլէրինտէ իս-
թի՛մալ օլունմըշ տըր :

ՏԷՕՐՏԻԻՆՃԻԻ ՊԱՊ

ՊԵՐՆԱՐՏՈՐՆ՝ ԻԼՄ Ի ԻԼԱՀԻ ՏԱ՝ ԻՐԷՍԻՆՏԵ ԻՐԱՏ ԷԹՏԻՅԻ

ԹԱ՛ԼԻՄԱԹ ՊԷՑԱՆԸՆՏԱ ՏԸՐ :

Պէրնարտոսըն 'իլմ ի իլահի տա՛ իրէսինտէ օլան
թա՛լիմաթընը կէրէլի կիպի անկլամազ իշիւն խրիս-
թիյան մու՛ալլիմլէրին իթթիխազ էտէ կէլտիքլէրի
ուսուլը թա՛լիմի վէ խուսուսա հիքմէթ վէ ֆէլսէ-
ֆէնին 'իլմ ի իլահի իւզէրինէ պրագմըլ օլտըղը թէ՛-
սիրաթը՝ մուխթաարճա զիքը էթմէմիլ իճապ է-
տէր : Պէրնարտոսըն վագթը մէտրէսէվլիլէրին էվզա-
թընըն էվա՛ իլինէ տիւշէր , վէ հէրնէ գատար քէն-
տիսի ըհամի թարղլէ մէտրէսէվի տիր տէնիլէմէզ
իսէ տէ , եինէ հիքմէթ վէ իլմ ի իլահիյէ նազարէն
մէտրէսէվլիլէրին պիր գըսմընտան սայըլապիլիր : Մին
էլ գատիմ 'իլմ ի իլահի տա՛ իրէսինտէ իքի թա-
րիզ իթթիխազ օլունմըշ տըր . եա՛նի (1) Սաֆի ման-
թըզի թարիզի (կէրէք մանթըզը թա՛լիլի , կէրէք
մանթըզը թէրքիպի) վէ (2) Պասարը բուհանի եա-
խօտ հիսս ի պաթընի թարիզի : Պիրինճի թարիզէ
զահիպ օլանլար ումուրը մատտիյէյէ միւնատիպ օ-
լան ուսուլը թէֆահիլսին , վէ միւֆիտ սէմէրէլէրի
պա՛խ օլան թէհարրիյաթըն պէլքի ումուրը բու-
հանիյէտէ օլ գատար քեաֆի վէ միւքէմմէլ պու-
լունմայաճաղընը ունութմագ թէհիլքէսինէ տիւ-

չար օլուրլար . վէ իքինճի թարիգէ դահիւ օլանլար հատտէն զիյատէ գուվլէ ի թէխայիւլէյէ մէյտան վերմէք թէհլիքէսինէ տիւչար օլուրլար : Քիլիսէ ի մէսհիյէնին թարիսինտէ հէր տիյարտա թա'լիմաթ ը մէսհիյէնին 'իւմ եօլլլէ պահա վէ թա'լիմինտէ պու զիքր էթտիլի'իլ թէհլիքէլէր կէօզէ չարփմըլ տըր : Պիրինճի թէհլիքէ իլք 'ասրլարտա պուլուռնան Ղոսո- թիգի մէզհէպլէրինտէ , Պէրնարտոսըն վազթընտա մէտրէսէվիլէրին իֆրաթ տէրէճէսինէ վարմըլ միւ- պահէսէ վէ թէխայիւլաթընտա , վէ պու օն տօ- գուզընճը 'ասրտա էվրօփատա քէսպի գուվլէթ էթմիշ օլան թարիգտէ , եա'նի պիլինմէսի միւմքին օլան հէր շէյի իտրաք ը ինսանի իլէ հալլ' վէ իլհամա խոսուսի էհէմմիյէթ վէրմէքսիլին գա- պուլ եա րէտտ էթմէք ուսուլընտա վէ անըն նէ- թիճէլէրինտէ միւչահէտէ օլուռուր : վէ իքինճի թէհլիքէ վազթ վազթ զուհուր էթմիշ օլան Բա- թէգի մէզհէպլէրինտէ եա'նի խոսուսի վէճհլէ իլ- համ ը չախսիյէ մազհար օլմազ իտտի'ասընտա պու- լուռուր : Պէօլլէճէ 'իւմ ի իլահի տա'իրէսինտէ իքի թարաֆտան իֆրաթ տէրէճէսինէ վարմազ թէհ- լիքէսինտէն իճթինապ էթմէք լազըմ տըր :

Մուռնթաղամ 'իւմ ի իլահի թա'լիմաթընա զիյատէ թէ'իլ էթմիշ օլան հիքմէթ վէ ֆէլսէֆէ թարիգ- լէրի' էֆլաթօնըն վէ Արիստոտէլին թարիգլէրի տիր : էֆլաթօնըն թարիգի հէմ թէրքիպի հէմ պասար ը բուհանի , վէ հիսս ի թապի թարիգի ի'թիպար օ- լուռնապիլիլ , վէ Արիստոտէլին թարիգի թահլիլի վէ սատէ մանթըզի պիլ թարիգ տիր : Պիրինճի թարիգ ումուր ը բուհանիյէյի ումուր ը ճիւմանիյէյէ մու-

զատտէմ թութար վէ իմանա եալընըզ էհէմմիյէթ վէրմէզ , իլլա անր ուսուլ ը 'իլմիյէ մուճիպինճէ տա- "իրէ ի բուհանիյէտէ սէլահիյէթ սահիպի տէյիւ գա- պուլ էտէր : իքինճի թարիգ թահլիլի օրարազ 'իլմի իմանա միւրէճճաճ թութուպ կէրէք տա'իրէ ի մատ- տիյէտէ կէրէք տա'իրէ ի բուհանիյէտէ վէ ուլուհի- յէթէ տա'իր քէսպ էտէպիլտիլմիլ մա'լիւմաթ խոսուսընտա անճազ 'ուզուլ ը ինսանիյէնին մանթըզ եօլլլէ թաստիգ էտէ պիլտիլինի գապուլ էտէր : Հալ պու քի ումուր ը բուհանիյէնին թէհարրիյաթընտա զիյատէ մուճիպ ի նէթայիճ ի միւֆիտէ թարիգ ի- քի թարաֆտան կէօրիւլէն մուխաթարա վէ զէլա- լէթտէն իճթինապ էթմէքլէ , եա'նի թահլիլի վէ թէր- քիպի ուսուլընր եէրլի եէրինտէ իսթի'մալ էթմէքլէ պէրապէր Ալլահ թարաֆընտան ինսանա ինսան պու- յուրըլան հիտայէթ ի մախսուսէյէ կէրէյի կիպի է- հէմմիյէթ վէրմէքտէն 'իպարէթ տիր :

Նօֆէէլլ' վէ Րիէլլ' տէնիլէն ֆէլսէֆէ թարիգ- լէրինտէն պուրատա պահա էթմէմիլ զայր ի միւ- նասիպ վէ հաթթա զայր ի միւմքին օլուր իսէ տէ , շու գատար տէմէմիլ քիֆայէթ էտէրքի պիրինճի մէզ- հէպէ զահիպ օլանլար մէվճուտաթըն ճիւլէրէն ըլտմի զաթիսի եալընըզ խայալի օլուպ' հագիգա- թէն մէվճուտ տէյիլ տիր , վէ մէվճուտ օլան շէյէր եալընըզ չախս վէ ֆէրտլէր տիր . վէ իքինճի մէզ- հէպէ զահիպ օլանլար չախս վէ ֆէրտլէրին վիւճու- տընը գապուլ էթտիքտէն պաչգա ճինսին եալընըզ խայալի օլարազ տէյիլ , հագիգաթէն մէվճուտ օլ- տըղընը գապուլ էտէրլէր . մէսէլա պու սոնկրաքի- լէրին ի'թիգատընճա մէվճուտ օլան ատէմլէրտէն

պաշտօնական ճինս ի ինսանըն խալգ օլունմասը վէ հա-
գիգաթէն հէր գէման մէվճուտ պուլունմասը գա-
պուլէ շայան տըր : Պիրինճի մէզհէպէ զահիպ օլան-
լար էլպէթթէ Օգոստինոսըն « կիւնահը և ապի » եա-
խօտ « ինսանիյէթ կիւնահը » հագգընտա օլան թա-
լիմինի գապուլ էտէմէզլէր : Մէտրէսէվիլէր արա-
սընտա Անսէլմօս իլէ Պէրնարտոս սալիֆ իւզ զիքը
իքինճի մէզհէպէ զահիպ օլտըլար վէ Ապէլարտ պի-
րինճի մէզհէպին պէօյիւք մու'ալլիմի ի'թիպար օ-
լունուր իտի :

Պու վէ պու միսիլու ֆէլսէֆէ վէ հիքմէթէ բա-
ճի' օլան մէս' էլէլէր հագգընտա պիր ատէմ հանկը
մէպտէ'յի գապուլ էտէրսէ էթմին . ապ տիգգաթ է-
տիլէճէք նօգթա պու տըր , եա'նի Ալլահ հագգընտա
օլան մա'լիւմաթ ը հագիգիյէյի թահսիլ էթմէք պի-
զիմ իչիւն միւմքին մի վէ նէ' եօլ իլէ միւմքին
տիր . Ուլում ը թապի'իյէտէ գուլլանտըլմըզ իսքէն-
տիլի պուպահը ը 'ազիմտէ գուլլանա պիլի' մի իզ .
եօգսա էյուպ քիթապընըն 42 նճի պապ 5 ինճի այէ-
թի եա'նի « Պէն սէնին հագգընտա գուլազ իլէ խապէր
ալմըշ իտիմ , լաքին չիմտի սէնի կէօզիւմ կէօրտիւ »
քէլամը մէֆհուլմընճա , վէ Փալլօս բէսուլըն 1 Գօր ,
2. 14, 15 տէ եա'նի « Թապի'ի ինսան Ալլահըն Բուհը-
նըն շէյլէրինի գապուլ էթմէզ , զիրա պուլարըն թէմ-
եիլի բուհանի օլտըլընտան քէնտինէ սէֆահէթ
տիրլէր վէ իտրաքընա իզթիտարը եօգ տըր , ամմա
բուհանի քիմսէ հէր շէյի թէմեիլ էտէր » , քէլամը
մէֆհուլմընճա Ալլահ հագգընտա վէ ումուր ը բու-
հանիյէ հագգընտա մա'լիւմաթ ը սահիհէյի քէսպ
էթմէք իչիւն ինսանըն բուհը Ալլահ թարաֆընտան

տօղրուտան տօղրուլա միւնէվլէր գըլընմալմը :

Պէրնարտոսըն 'իլմի իլահի տա' իրէսինտէ իթթի-
խազ էթտիլի ուսուլ ը թէֆահիլու աթի իւզ զիքը
խթիլարաճտան անկալըլըր . « 'իլմ իտրաք իւզէրինէ
վէ իման շէհատէթ իւզէրինէ միւ' էսսէս տիր . ի-
քիսինտէտէ սահիհ հագիգաթ վար , անճագ իման
իւզէրինէ մէպնի օլան հագիգաթ գափալը վէ խիւ-
լասա նէվ'ինտէն տիր : 'իլմ իւզէրինէ մէպնի օլան
հագիգաթ իսէ աչըզ վէ թէֆսիլաթ նէվ'ինտէն տիր
իման իւզէրինէ մէպնի օլան հագիգաթ չիւպհէլի տէ-
միլ , անճագ մուֆասսալ օլմայըպ միւքէմմէլ իսէ տէ ,
'ազլա տահա պէյան օլունմամըշ հագիգաթ տըր :
'իլմ իմանա մուխալիֆ օլմայըպ , անճագ իմանըն
չիւպհէտէն 'արի պիր սուրէթտէ մալիք օլտըլը
հագիգաթը մուֆասսալ վէ աչըզ պիր սուրէթտէ
պիլմէյէ շալըչըր : Ումուր ը բուհանիյէ միւճատէլէ
իլէ տէյիլ , անճագ թագվա վէ տիյանէթ ի խալիսէ
իլէ ֆէհմ օլունուր . ումուր ը 'ալիյէ , մէսէլա Ալլա-
հըն մէվճուտիյէթի վէ սըֆաթ ը ճէլիլէսի հագգըն-
տա սահիհ մա'լիւմաթ քէսպ էթմէք միւմքին տէ-
յիլ տիր , տէյէրէք ի'թիրազ օլունուր իսէ , տօղրու-
ճէվապ պու տըր քի ինսան Ալլահ հագգընտա էլ-
պէթթէ մա'լիւմաթ ը միւքէմմէլ տէյիլ , անճագ
պիլա չիւպհէ մա'լիւմաթ ը սահիհէ քէսպ էտէ պիլիլը »
Պէրնարտոսըն էրպապ ը 'իլմի իլահի սընըֆընա վաղ'
էթմէմիլզէ ի'թիրազ օլունապիլիլ : Պիր միւ'թէրիզ
« Պէրնարտոս պէօյիւք մանասթըր նազըրը , պէօյիւք
վա'իլ վէ թէ' սիրաթ ը 'ազիմէ սահիպի պիր ատէմ
իտի . լաքին էրպապ ը 'իլմի իլահիտէն տէյիլ իտի »
տէյիլ իտտի'ա էտէ պիլիլ . պուհա ճէվապըմըզ աթի

իւզ զիբր պէնտէրտէ պուլունսաճագ տըր :

Տէր խաթըր էտիլէճէք խուսուսաթ պուշլար տըր : Պէրնարտոս քէնտի վազթընտա քէսպի չէօհ-
րէթ էթմիշ, ֆէլսէֆէ վէ հիքմէթ միւպահէսէլէրի-
նին քեաֆֆէսինէ աշինա օլմասըլա պէրապէր ան-
լէրի պիւրի պիւրի իլէ մուգայէսէ էտիպ՝ պիթթէմամ
անկլայաճագ տէրէճէտէ տիրայէթ վէ զէքեալէթ
սահիպի խտի : Պուշուն իլէ պէրապէր 'իլմի իլա-
հինին մէնպա'ը օլան Բիթապ ը Մուգատտէսի
կէճէ կիւնտիւզ վէ պիւթիւն 'էօմրիւնտէ միւ-
թալա'ա էտէր խտի : Պու քիթապճըղըն իքինճի
պապընտա պէյան օլունտըղը իւզըն զիյատէսիլէ
տուճաքեար պիւր ատէմ՝ օլմալլէ պէրապէր Բրիս-
տոսըն 'էօմրիւ վէ ա'մալը վէ թա'լիմաթը վէ
էլէմլէր իլէ էօլիւմիւ իւզէրինէ միւլահաղա էթմէք
'ատէթի եէվմիյէսինտէն խտի : Ճէսէտինի զապթ
վէ անըն քեաֆֆէ ի իհիթյաճաթ վէ մաթիւլպա-
թընը քէսը էտիպ՝ եալընըզ պուլունտըղընտա
Բիթապ ը Մուգատտէս հէր զէման էլինտէ օլարագ
Ալլահ իլէ Բրիստոս հագգընտա տէրինճէ տիւշիւն-
մէք տա'իմի մէշղուլիյէթի օլուպ՝ 'ազը ֆէվզ էլ
'ատէ սալիմ վէ զէքի վէ թա'լիմի օլտըղընը հի-
սապա ալըրսագ անը էրպապ ը 'իլմի իլահի կիւ-
րուհինտէն իխրաճ էթմէյէ միւթէճասիւր օլամայըզ :

Էօյլէ իսէ Պէրնարտոսըն 'իլմի իլահի տա'իլէ-
սինտէ օլան թա'լիմաթը նէ՝ խտի : Պուշա ճէվապէն
պիլ 'ուսուս վէ թէֆսիլաթընա կիրիլմէզտէն՝ էվվէլ
էմրոտէ տէյէպիլիլիլի քի, Օգոստինոսս վէ Անսէլմոսս
իմթիսալ էտիպ տէ Ապէլարոս իլէ անըն պիւթիւն
թա'րիզինէ պիւթիւն գուվլէթիլլէ մուգավէմէթ

էթտի : Ապէլարոս իլէ օլան միւճատէլէսինէ վէ Ա-
պէլարտըն զէլալէթի 'ալէյհինէ թէ'լիֆ էթտիլի
րիսալէլէրինին պէյանընա, եախօտ անըն թէ'սիրա-
թը վասըթասըլլէ Ապէլարտըն թա'լիմաթը 'ալէյհինէ
պէօյիւք քիլիսէ մէճլիսէլիլի թարաֆընտան հիւքմ
վէրտիրմէսի մատտէսինէ կիրիլէմէյիլ :

Աթի իւզ զիբր մուհիմմ վէ էսասի պէշ թա'լիմէր
խուսուսընտա իրատ էլլէտիլի թա'լիմաթը մուլթա-
սարճա պէյան էթմէքլէ իքթիֆա էտէճէյիլ : (1) Բի-
թապ ը Մուգատտէս հագգընտա, (2) Կիւնահա
տա'իւր, (3) Ուէլասքեարըմըզա տա'իւր, (4) Իման վէ
թէպրիլլէ վէ թագտիս թա'լիմաթը, (5) Բիլիսէ հագ-
գընտա օլան թա'լիմի :

(1) Պէրնարտոսըն Բիթապ ը Մուգատտէս հագ-
գընտա օլան թա'լիմի :

Բիթապ ը Մուգատտէս Լուլէր իլէ անըն րէֆիզ-
լէրինին նազար ը իթիպարընտա օլտըղը միսիլլու՝
Պէրնարտոսըն նազար ը իթիպարընտա տախի հէր
չէյէ ֆա'իլ օլտու : Բիթապ ը Մուգատտէսի Լաթին
լիսանընտա օգուր խտի : Քէնտի վազթընտան իթի-
պարէն տէօրթ եիւզ մէնէ միւտտէթ գատար թա'-
լիմի էվրօփալըլար պիլէ էքսէրիյա Բիթապ ը Մու-
գատտէսի անճագ Լաթինճէտէ օգուրլար խտի : Պէր-
նարտոսըն թա'լիմաթ ը բուհանիյէսինին էսասը պու
խտի քի, Բիթապ ը Մուգատտէսի թահրիբ էտէնլէր
քէմալ ը սէլահիլէթլէ քէլամ Ուլլահը ատէմլէրէ
թէպրիլլէ էթմէք իւզըն Ալլահ թարաֆընտան խու-
սուսի վէճնլէ թա'լիմ, թէնվիլի վէ տէլալէթ օլուն-
տըլար : Անըն ֆիքրինտէ Բիթապ ը Մուգատտէսին
ֆէվզ իւլ թապիլի էվսաֆը տա'իմա հագըր վէ

միւս"էսսիր իտի: Փէյզամպէրէր իլէ բէսուլլէրին
թահրիրաթընտա զէրրէ գատար պիլէ եանկլըշ եա
գուսուր ասլա գապուլ էթմէզ իտի: Ինսանըն 'ազ-
լընա իթիպար էթտի իսէ տէ, Բուհ իւլ Գուստըն
իմանտար ճան իչինտէ տուրուպ անը թէնվիր էթ-
մէսինէ քէմալի էնէմիյէթ վէրիպ ծնա 'ազլի ին-
սանիյի միւթի' գըլար իտի, վէ իքինճի, իւչիւն-
ճիւ, տէօրտիւնճիւ վէ պէշինճի 'ասըրլարտա եա-
շայան քիլիսէ հայրապետէրինին թահրիրաթընա
չօզ էնէմմիյէթ վէրտի իսէ տէ, եինէ նէֆս ի
Քիթապը Մուգատտէս անըն նազարը իթիպա-
րընտա պիզզաթ Ալլահըն քէլամը օլտըղընտան
սէլահիյէթ ի միւսթագիլէսի վար տըր: Քէլամը
միւլէմին ասլ մա'նասը մութլագա զահիրտէ տիր
տէյիւ ինանմայըպ' եալընըզ իտրաքը բուհանիյէ
աշիքեար օլտըղընը պէյան էտէր իտի: Քէլամ
Ուլլահըն իւշ ֆարգըր լաքին պիրի պիրինէ մութա-
պըզ մա'նասընը եա'նի 'ատի եա թապի'ի մա'նասը,
մա'նէվի մա'նասը վէ պաթընի եախօտ բուհանի
մա'նասընը հալի օլտըղընը գապուլ էտէր իտի:
Պէօյլէճէ անըն իչիւն Աղնիյէթ իւլ աղանի քիթա-
պընտա գիյատէ զանի, տէրուհի, վէ բուհանի մա'-
նալար պուլմագ սուհուլէթլի իտի: Պիլա չիւպհէ
պու նէվ' թէֆսիր չէքիշմէ վէ խայալի մա'նալարըն
գապուլինէ գաիու աշար իտի. լաքին Պէրնարտոսըն
էլինտէ Քիթապը Մուգատտէսին քէլամլարը պու
նէվ' թէֆսիր վասըթասըյլէ, նուրըն պիր մէնչուր-
տէն կէշիրիլիպ' թահիլ օլտընտըղը միսիլու, քէնտի
տէրին վէ վասի' մէֆհումընը իզհար էտէր իտի:
Անըն Քիթապը Մուգատտէս հագգընտա օլան թա-

ւիմաթը թագվա իլէ, տիյանէթ հիսսիյաթըյլէ վէ
սէմատան թէնվիր օլտընը բուհտան իլէրի կէլիր
իտի: Պու նօգթայա գիյատէ էնէմմիյէթ վէրիր իտի
քի քէլամ Ուլլահը կէրէյի կիպի անկլամագ իչիւն
ինսանտա միւսթագիւմ վէ միւնքէսիր բուհ լազըմ
վէ օլ քէլամըն հագիլի մա'նասընը պուլուպ թէն-
վիր օլտընագ իչիւն գալպի փաք ֆարըը էվվէլ
տիր: «Թա'լիմ ատէմլէրի 'ալիմ գըլար, լաքին մու-
հապէթ անլէրի սահիպ ի հիքմէթ գըլար» տէր իտի:
«Կիւնէշ թէնվիր էթտիլի հէր շէյի բսըթմագ. պէօյ-
լէճէ հիքմէթ ի հագիլիյէ ատէմլէրէ նէ էտէճէքլէ-
րինի կէօսթէրիր իսէ տէ, անը իճրա էթմէյէ թէշ-
վիզ էտէմէզ: Սէրվէթ ի քէսիրէ հագգընտա իսա-
պէրտար օլմագ պաշգա վէ օլ սէրվէթէ մալիք օլ-
մագ պաշգա տըր: Սապէրտար օլմագ տէյիլ, ան-
ճագ մալիք օլմագ ատէմի զէնկին էտէր»: Իմանը
'իլմէ մուգատտէմ թութմագ խուսուսընտա Օգոս-
տինոս վէ Անսէլմօս իլէ իթթիֆագ ի բայ էթտի: Թէ-
հիյէ ի ախլագիյէ օլմագսըղըն թէվարիս ինսանիյէ-
յի, եա 'իլմէրի, եա ֆէլսէֆէ թարիղլէրինի անկլա-
մագ միւմքին տիր, լաքին էն 'ալա վէ քեամիլ
մատտէլէրի եա'նի հագալիզ ի տինիյէյի անկլայըպ
գապուլ էթմէք իչիւն թալէպէնին պու հագիլագթ-
լարա սօզրու մէյլ էթմէսի լազըմ տըր: Սալահ ի-
չիւն աճըգմագ վէ սուսամագ նէ գատար լազըմ ի-
սէ, հիքմէթ ի բուհանիյէյէ տախի աճըզըպ սուսա-
մագ լազըմ տըր. եօգսա ճան անըն իլէ սօյմագ:
Անսէլմօս Օգոստինոսըն մէշուր քէլամընը պէօյլէ
իզահ էթմիշ իտի: «Ինսանագ իչիւն հագիլագթը
տէրք էթմէյէ չալըշմայօրըմ. լաքին անը անկլամագ

իչիւն եւ վէլա ինանըրմ. զիրա ինանմաղա բազի տէյիլ իսէմ, անկլամաղա միւգթէտիր օլամամ:» Վէ Պէրնարտոսս պու Ֆիքրի պու վէճնլէ իզան էթմիշ տիր: «Ապլ վասըթասըլէ 'ազլըն մա'ֆէվզինէ կէշմէքտէն զիյատէ 'ազլա մուղայիրնէ՞ օլա պիլիր. վէ 'ազլ իլէ տէրք օլունամայաճաղ շէյէ իման էթմէմէքտէն զիյատէ նէ՞ շէյ իմանա մուխալիֆ օլա պիլիր:» Պէրնարտոսըն թա'լիմինճէ ճիւզ'իյէն պիլէ էֆքեար վէ թասավլուրաթ ը իլանիյէյի վէ ումուրը բուհանիյէյի տէրք էթմէք իչիւն Ալլահա տօղբու իշթիյազ վէ Անըն էմրինի ճան ու տիլտէն գապուլ էթմէյէ իշթիյազ էթմէք հէր հալտէ լաղըմ տըր, վէ եալընըզ պու վէճնլէ ճանըն կէօղլէրի աչըլըր վէ իլէրիտէ քէշֆ օլունաճազ կիւզէլ շէյլէրին նիւմուհէսինի հավի օլան իման հասըլ օլուր: Միւ'էսսիրանէ թէֆէքքիւր էթմէք իչիւն 'իպատէթ ի հադիգիյէ լաղըմ, վէ Բապլըն հուզուրընա չըգմազ իչիւն ճանըմըզա գանատլար թէտարիք էտէն եալընըզ մուհապպէթ ի խալիսէ տիր:»

(2) Պէրնարտոսըն կիւնահ հագըրնտա թա'լիմի: Պիր սէօզ իլէ տէյէ պիլիրիզ քի, Պէրնարտոսս պու վէ պունահ միւթէ'ալլըզ մատտէլէր հագըրնտա Օգոստինոսըն թա'լիմինի գապուլ էթտի: Ինսանիյէթին ֆէրտլէրտէն եւ վէլ մէվճուտ օլտըղընը գտպուլ էթտի վէ «Ագամըն կիւնահը իրթիքեասպ էթմէսինտէն ի'թիպարէն ինսանիյէթ սալահ ը ասլիտէն մահրոււմ գալտը: Անտէն պէրու ինսան պիթթապի' Ալլահա թէվէճիւհ էտէճէք եէրտէ արգասընը Անա չէվիրիր, վէ Ալլահա թէվէճիւհ էթմէք ինսանըն ճէլալը օլտըղը միսիլու, Անա արգասընը չէվիրմէք տախի

կիւնահ օլուպ' քէնտիսինէ պա'իս ի հիւքմ օլմաղլէ պէրապէր պու կիւնահտան տախի ատէմլէրին շէհ-վէթլէրի վէ քէօթիւլիւքլէրի հասըլ օլուր: Պէօյիւք կիւնահըմըզ կիւնահ ը ասլի' եա'նի Աղամտան վասրիս օլտըղըմըզ կիւնահ տըր. շէօյլէ քի ճիւմլէմիզ անտէ կիւնահ իչլէյէրէք անըն իլէ էօլտիւք. պու կիւնահ ը ասլի պիլիւն ատէմ' ճինսինէ էօյլէ թէ'—սիր էտէր քի պիր քիմսէ անտէն պէրի օլմայօր: Իպթիտատէն նիհայէթէ գատար հէր պիր ֆէրտէ էօյլէ թէ' սիր էտէր քի, անըն զէհիրի հէր ատէմին պաշընտան այաղընա սիրայէթ էտէր: 'Էօմրիւմիւզ զիւն հէր պիր միւտտէթինտէ վէլատէթ կիւնիւմիւզտէն էօլիւմ կիւնիւմիւզէ գատար անըն էսէրի գահիր օլուր: Մուզայագա վէ մէշագաթլարըմըզա պա'իս տիր, վէ իիսթիյարի թէճապուզաթըմըզըն մուճիպի օլուր:»

Կիւնահ թա'լիմի հագըրնտա Պէրնարտոսս ինսանըն անվալ ը ախլագիյէսինտէ աչիքեար կէօրիւնէն մէյլ վէ սէվտասընը վէ պու մէյլ ու սէվտասընըն էսէրլէրինի գապուլ վէ թա'լիմ' էթտի, եա'նի պիլ 'ումոււմ ինսան գատիմի գուտսիյէթինտէն մահրոււմ գալմըշ, Ալլահտան այրըմըշ վէ թապի'աթընտա խօտպլինլիք վէ զայր ի մէշրու' արգուլար պուլունուպ' պու խօտպլինլիք իլէ արգուլար պիզգաթ կիւնահ օլտըգտան պաշգա' կիւնահ վէ թէճապուզաթը թէվլիտ էտէր:

Պէրնարտոսս հէր նէ գատար կիւնահա տիւշմիւշ օլան ինսանըն իրատէթինին պիր ճիւզ'ի հիւրրիյէթինի իզրար էթտի իսէ տէ, ինսան ասլա քէնտի գուվլէթիլէ քէնտիսինի խէլաս էտէմէզ տէյիւ թա'լիմ' էտէր իտի: Նէ Օգոստինոսս, նէ տէ Լութէր Պէր-

նարտոստան զիյատէ գուժվէթ վէ թէ"քիտ իլէ Ա-
գամըն կիւնանընըն աղըր վէ մախուֆ թէ"սիրա-
թընը պէյան էտէրլէր իտի . վէ հալիլլէ Պէրնարտո-
սըն ճէհէննէմին 'ազապ վէ միւճազաթը հազզընտա
գապուլ վէ թա'լիմ էյլէտիյի թա'լիմաթ անճազ կիւ-
նանըն միւսթանազ օլտըղը ի'վազը թէֆհիմ էթմէյէ
քեաֆի իտի :

(3) Պէրնարտոսըն քէֆարէթ հազզընտա օլան
թա'լիմի :

Պէրնարտոսըն թա'լիմինճէ սալիֆ իւզ զիքը
կիւնան թա'լիմինէ մուգապիլ օլարազ Ալլանըն
քէնտի 'ինայէթիլլէ իհտաս էյլէտիյի խէլաս թարի-
գի քիւչատ օլունույօր : Անըն թա'լիմինճէ պու 'ի-
նայէթ խէլասա նա"իլ օլաճազ ճանըն իրատէթինի
պէր թարաֆ էտիպ թէճտիտ իշինի իճրա էթմէզ , ան-
ճազ ինսանըն իրատէթի վասըթասըյլէ իշլէր , լաքին
պու 'ինայէթ խէլասա պուլաճազ ատէմին խէլասընա
սօղրու չալըլմասընտան էվվէլ իհսան օլունուր վէ
պու իհսան օլունան 'ինայէթտէն տիր քի պիր ա-
տէմ միւսթանհսէն էֆքեարա վէ մազպուլ արզու-
լարտ սահիպ օլուր . պու 'ինայէթ իրատէթ իլէ
պիրլէշիր : Ալլանա գարշը տէյիլ , անճազ Անըն
միւրատընա մութապըզ չալըլտըրըր : Պէօյլէճէ
խէլասըմըզըն պիտայէթի վէ նիհայէթի Ալլան թա-
րաֆընտան Րուհ իւլ Գուտս վասըթասըյլէ իհսան
պուլրուլուր իսէ 'ինսանըն իրատէթի տէրունտէն
թէպէտտիւլ էտէր : Պէրնարտոսըն ի'թիգատընճա
'ինայէթ ի իլանլէնին իշլէմէսինին էսէրի ճանըն
քիւլլիյէն թէպէտտիւլիտէ կէօրիւնէճէք տիր .
չէօյլէ քի պու 'ինայէթէ մազհար օլան գաթ ու-

մուրը Րուհանլիէյի տէրք էտիպ արայաճազ վէ ան-
լէրի սէվիպ Քրիստոս վասըթասըյլէ Ալլան իլէ եա-
լընըզ միւսալէհէյէ տէյիլ միւշարէքէթէ պիլէ նա"իլ
օլաճազ տըր :

Պէրնարտոս Րուհ իւլ Գուտսըն միւ"մինին տէ-
րունինտէ քէնտի 'աֆվըղա նա"իլ օլմասը վէ Քրիս-
տոս վասըթասըյլէ Ալլան թարաֆընտան մազպուլ
պիր գուլ տէյիլ գապուլ օլունմասընը թա'լիմ էթ-
տի : Րուհ իւլ Գուտսըն պու տէրունի շէհատէթինէ
չօզ էհէմմիյէթ վէրտի : Մէսէլա « էկէր սէն եա-
լընըզ կիւնանլարընըր բէֆ' էթմէյէ միւգթտիր օլան
զաթ 'ալէյինէ կիւնան իշլէտիյին գաթ օլտըղընա
ինսանըր իսէն էյի ինսանըլ օլուրսըն . լաքին պունա
'իլալէթէն սէնին կիւնանլարըն հազիգաթէն Քրիս-
տոս վասըթասըյլէ բէֆ' օլունտու տէյիլ իման էթ-
մէն լազըմ տըր , վէ պու խուսուստա Րուհ իւլ Գուտս
սէնին գալպինտէ սէնին կիւնանլարըն 'աֆվ օ-
լունտու տէյիլ շէհատէթ էտէր :

Կիւնանտան նէ տէրէճէ իքրան էթտիյինի կէօս-
թէրմէք իւզընէ Անսէլմօս քէնտի չալիրալէրինէ տէ-
միշ իտի քի , Կիւնան իշլէմէքտէ տէվամ էտիպ տէ ,
ճէհէննէմին 'ազապընտան պէրի օլմազ պիր թարաֆ-
տա վէ կիւնանտան պէրի օլուպ տա՝ ճէհէննէմին
'ազապընը չէքմէք' օլ պիր թարաֆտա օլարազ քէն-
տա վէ կիւնանտան պէրի օլունուրսա , մութլազա կիւնանտան
պէրի օլուպ տա ճէհէննէմին 'ազապընը կիւնանտա
տէվամ էթմէյէ թէրծի էտէճէք տիր : Վէ պիլա
չիւպին Պէրնարտոս պու խուսուստա Անսէլմօս իլէ
հէմ էֆքեար իտի . վէ քեաֆիէ ի պէնի ատէմի էնլի
սէրվէթ վէ գուժվէթ եա սահիպ ի մա'րիֆէթ վէ

չէօհրէթ գըլմաղա միւղթէտիր օլսա պիլէ պուռնա
թէրնիհէն պիր ասէմի քիւլլիյէն կիւնահտան պէրի
վէ մուգատտէս գըլմաղը արգու էտէր իտի :

Պէրնարտոս ասլա շիւպհէ էթմէյէրէք Յիսուս
Քրիստոսըն հէմ ուլուհիյէթինի հէմ ինսանիյէթինի
գապուլ էթմիշ տիր : Քէնտի իթիգատընճա , պու
թա'լիմ Տին ի Մէսէհիյին թէմէլ թաշը տըր : Պու
թա'լիմի Քիթապը Մուգատտէստէ պուլտու : Քի-
լիսէ ի 'ուսուսիյէնին թա'լիմի իտի , վէ Ինճիլլէրի
միւթալա'ա էթտիյինտէ , հէմ Իպն իւլ ինսանըն լա-
թիֆ մուհապպէթինի վէ տէրտաշլըղընը հէմ տա-
խի Իպն Ուլլահըն գուվվէթ վէ սէլահիյէթ ի միւս-
թաղիլէսինի կէօրիւպ՝ հաքիմի մութլագ իլէ կիւ-
նահէար ինսան արասընտա եալընըդ հաղիգի մի-
յանճը (Սատուածամարդ) Յիսուս Քրիստոս օլտըղը-
նը տէրք վէ թա'լիմ էյլէտի :

Զէմանը գատիմտէ Շէյթանըն հուգուգու թա-
սավվուրընա եա'նի Շէյթան ինսանը էսիր կէօթիւր-
միւշ իսէ անը Քիտիյէ իլէ խէլաս էտէն զաթ էվ-
վէլա շէյթանա Քիտիյէ վէրմէսի կէրէք իտիյի զիւ-
'իւմիւնէ Պէրնարտոս պիր տէրէճէ ըրիգա վէրմէքլէ
Օգոստինոսա իմթիսալ էթտի , վէ Անսէլմոսըն տա-
հա տօղրու թա'լիմինի գապուլ էթմէմիշ իտի . լա-
քին Քրիստոսըն քէֆարէթի խուսուսընտա Պէրնար-
տոս Անսէլմոսըն թա'լիմինի գուվվէթլիճէ թութուպ
Ապէլարտըն թա'լիմինի րէտտ էթտի : Ապէլարտըն
թա'լիմի միւսիւլինճէ Քրիստոսըն եէր իւզէրինտէ
օլան 'էօմիլի , էլէմ վէ էօլիւմիւ աստէմէրին կէօզ-
լէրի էօնիւնէ շէքիլէն գուվվէթլի վէ մուհնի' թաս-
վիր եա'նի Ալլահըն թէրք ի նէֆա էտէր մուհապ-

պէթինի թէ"սիրլի վէճհլէ անլէրէ կէօսթէրէն վէ
Ալլահը սէվտիրէն պիր թասվիր իտի : Անսէլմոս վէ
Պէրնարտոս Քրիստոսըն քէֆարէթինին պու թէ"սի-
րինի ինքեար էթմէտիլէր , լաքին քէֆարէթ հադ-
գընտա օլան հաղիգի թա'լիմին պուռնտան չօզ զիյա-
տէ մա'նալը հալի օլտըղընը իսպաթ էթտիլէր : Ան-
սէլմոս իլէ Պէրնարտոսըն թա'լիմինճէ քէֆարէթ
եա'նի Քրիստոսըն կիւնահ իչիւն գուրպան օլմագ
իւզրէ 'արգ օլուհմաար պու սէպէպտէն լազըմ օլ-
տու քի կիւնահ սէպէպիլլէ ինսան թարաֆընտան
կէօսթէրիլմէսի վաճիպ օլան 'իզգէթ Ալլահա վէրիւ-
մէմիշ , վէ Անըն 'ատալէթ սըֆէթինին մաթլու-
պաթը կիւնահքեարըն միւսաղաթընը լազըմ գը-
լար . զիրա քեա"լինաթը ախլագիլէնին նիգամ վէ
ճէմալը 'ատալէթ ի իլահիյէնին պէր քէմալ գալմա-
սը իւզէրինէ միւ'էսսէս տիր : Պուռնա կէօրէ կիւ-
նահքեարըն միւսթահադգ օլտըղը 'ազապը իճրա էթ-
մէմէք հադգ տէյիլ տիր . հալ պու քի կիւնահքեար
թէվպէ իլէ 'ատալէթ ի իլահիյէնի գանի' էտէմէզ ,
Պիր մէլէք վէ պաչգա մախլուգ տախի պուռնու եա-
փամաղ . պինա"էն 'ալէյի Ալլահ ինսան օլտու վէ
քէնտի ըրիգասըյլէ պիր տէֆ'ա օլմագ իւզրէ կիւնահ
իչիւն գուրպան օլտու . պու եօլ իլէ Ալլահ 'իզգէթ-
լէնիր , 'ատալէթ սըֆէթինէ խալէլ կէլմէզ , վէ Քրիս-
տոսա իման էտէնլէր քէնտի Քիտիյէսիլլէ խէլաս օ-
լուհմըշ քիմսէլէր տէյիւ վէտէր Ալլահա ինզար օ-
լուհարագ թէպրիյէ վէ խէլասը էպէտիյէ նա'իլ օ-
լուրլար :

(4) Պէրնարտոսըն իման վէ թէպրիյէ վէ թագ-
տիս հադգընտա օլան թա'լիմի :

Պիլա չիւպհէ Պէրնարտոսս պիղիմ չիմտի վերտիյի-
միզտէն զիյատէ քիլիսէ այնկերինէ էհէմիյէթ վէր-
միշ տիր։ Մու'այէն 'իպատէթ վէ բուհանի խըումէթ-
լէրին իֆասընտա սէվապ պուլտու իսէ՝ քէնտի վազ-
թընտա եաշայան էն էյի ատէմէր իլէ պէրապէր պու-
զէլալէթէ կիրիֆթար օլտու, վէ պու խուսուս պիզէ
պիր վէճիլէ մուհիպ ի թէ'աճճիւպ օլմամալը տըր։
Տահա զիյատէ թէ'աճճիւպ էտէրիզ քի իման հագգըն-
տա օլան թա'լիմի տէօրթ կիւզ սէնէ սօնկրա վազը՝
օլան իպահաթ ը քիլիսէ զէմանընտա Լութէր իլէ
Գալվինին թա'լիմինէ օլ գատար միւշապիս տիր։
Պէրնարտոսսըն թա'լիմ էթտիյի իման եալընըզ բէամի
վէ քիլիսէճէ իման օլմայըպ շախսի վէ բուհանի ի-
ման իտի։ Քրիստոսըն տիւնեատա օլան 'էօմրիւ վէ
թա'լիմաթը հագգընտա Ինճիլէրտէ պուլունան ըի-
վայէթլէրէ ինանմազ քէյֆիյէթիլէ ճան ու տիլտէն
վէ իրատէթ իլէ պիզզաթ Քրիստոսս իման էտիպ
բապթ ը գալպ էթմէք քէյֆիյէթի արասընտա օլան
Ֆարգ ը քիւլի Լութէրէ նէ գատար աշիքեար իտի
իսէ, Պէրնարտոսս տախի հէման օլ գատար աշիքեար
իտի։ Անըն թա'լիմինճէ ինանըն մուհիպ ի իսէլաս օ-
լան իմանը, վէ եալընըզ պու ճինս իման, եա'նի միւ-
մինին մուհապպէթ վէ իթա'աթ բուհըլլէ, թէվպէ
վէ թէվազուլ՝ իլէ Քրիստոսըն թէքիլ էթմիշ օլտըզը
քէֆարէթէ իսթինատէն քէնտի գալպինտէ հիսս էթ-
տիյի վէ 'էօմրիւնտէ իզհար էթտիյի իման մագպուլ
օլուպ՝ ինտ Ալլահ պու իման՝ սահիպի օլան միւ'մի-
նին թէպրիյէսինին էսաը օլտըզընտան փաք պիր
'էօմրիւն սէմէրէլէրինին մէնպա'ը օլան իման եալընըզ
պու տըր։ Պէրնարտոսսըն սէօզլէրի պուշլար տըր։

« Իման տէրունիմիզտէ եաշատըզը վազթտա՝ Քրիս-
տոս տէրունիմիզտէ եաշար. իման էօլիւ պուլուն-
տըզտա կէօյա ճան իչինտէ էօլիւ պիր Քրիստոս
պուլունուր. ճէսէտին հայաթընը հարէքէթինտէն
թէշիսիս էթտիյիմիզ միսիլու՝ պէօլէճէ իմանըն հա-
յաթը էյի 'ամէլլէրտէ իզհար օլունուր. ճէսէտին
հայաթը ճան տըր. իմանըն հայաթը տախի մուհապ-
պէթ տիր, վէ ճան ճէսէտի թէքը էթտիյի կիպի ճէ-
սէտ էօլիւ պուլունտըզը միսիլու՝ մուհապպէթ սօ-
ղուարգճա իման էօլիւր. ինանըն տէրունինտէ ի-
մանըն վիւճուտէ կէլմէսի Բուհ իւլ Գուտսըն իշի
տիր. Քրիստոս պիղիմ իչիւն էօլտիւ վէ օլ սէպէպ-
տէն մուհապպէթիմիզէ շայէսթէ տիր. Բուհ իւլ
Գուտսըն գալպլէրիմիզի հարէքէթէ կէթիրիպ Քրիս-
տոսս մուհապպէթ հասըլ էտէր. մուհապպէթիմի-
զին սէպէպի Քրիստոսըն էօլիւմիւնտէ պուլունուր.
նէֆս ի մուհապպէթ տէրունիմիզտէ Բուհ իւլ Գուտս
վասըթասըլլէ վիւճուտէ կէլիւր. Իպն Ուլլահըն պի-
ղիմ իչիւն էօլտիւլիւնիւ նանքէօր կէօզլէր իլէ կէօր-
մէք նէ՝ 'աճա'իպ տիր. լաքին հէման պու 'աճա'իպ
խուսուս Բուհ իւլ Գուտսըն թէ'սիրաթը օլմասս
քէնտի թէճրիպէմիզտէ կէօրիւլէճէք իաի. ամմա
մուհապպէթիմիզ Ալլահըն մուհապպէթիյէ տիրիլիպ
'էօմրիւմիւզտէ Մուգատտէս 'ամէլլէր իլէ սէմէրէ-
տար օլտըզճա, գալպի փաքլէր վէ Ալլահըն եիւզիւ-
նիւ կէօրմէյէ միւհէյյա գըլար։ »

Պէրնարտոսս պիր խուսուստա Օգոստինոսըն թա'-
լիմաթընտան իլէրլէյիպ, Անսէլմօսընքինէ միւզթէ-
տի օլտու. եա'նի թէպրիյէ վէ թագաթիս 'ամէլլէրինի
պիրիպիրինտէն թէֆրիզ էթտի։ Աթի իւզ գիքր իս-

Թիւրաճա տիգգաթ օլունա . « Է՛յ զաթ ը միւթէ-
վաղը՝ վէ միւթէ՛ալ , Է՛յ ինսան թարաֆընտան թա՛ն-
գիր օլունուպ տա մէլէքլէր թարաֆընտան իզգէթ-
լէնէն զաթ . սէնտէն զիյատէ միւրթէֆի վէ սէնտէն
զիյատէ միւթէվաղը՝ օլան հօգ տըր : Պիր սալի՛ն ի-
չիւն էօլմէք նատիրէն պուլունուր . լաքին սէն
զայր ի սալի՛ն իչիւն էլէմ չէքտին . կիւնարքեար-
լարը մէճճանէն թէպրիր էթմէք իչիւն , քէօլէլէրի
պիրատէր մադամընա գօմազ , էսիրլէրի միրաստաչ
էթմէք , մէնֆի օլանլարը մէլիք զըլմազ իչիւն կէլ-
տին . ‘նէ՛ միւպարէք տիր շօլ ատէմ քի Բապպ անա
կիւնա՛ սայմազ՝ վէ հալընըզ օ միւպարէք տիր .
զիրա կիւնա՛ իչլէմէմիչ ատէմ վա՞ր մը . խայր ,
պիր պիլէ հօգ տըր , ‘զիրա ճիւմլէսի կիւնա՛ իչլէ-
միպ Ալլանըն իզգէթինտէն մահրում գալտըլար՝ .
‘Ալլանըն միւնթէխապլարընը քի՛մ թէօնմէթլի չը-
գարաճազ տըր՝ : Սալան խուսուսընտա ‘ալէյիինէ
կիւնա՛ իչլէտիյիմիզ զաթըն պիզէ թէրանհիւմ էթ-
մէսի քեաֆի տիր : Թէվէլլիտ ի բուհանի պու
տըր քի Ալլան քէնտի միւնթէխապլարընը մին էլ
էզէլ սէվիպ թադատիր էյլէտի վէ տիւնեանըն թէ՛-
սիսինտէն էվվէլ անլէրի սէվիլլիլ . Օղլընտա գա-
պուլ էյլէտի . չէօյլէ քի անլէր օլ զաթ ը մուգատ-
տէստէ պուլունարազ Անըն սալան վէ ճէլալընը միւ-
չանէտէ էտէլէր . մատէմ քի անընլէ միրաստաչ օ-
լուպ՝ քէնտի միւչապէհէթինէ թէպէտտիւլ էթմիչ
օլուրլար . պու միւնթէխապլար կիւնա՛ իչլէմէմիչ
կիպի գապուլ օլունուրլար , զիրա հէր նէ գատար
կիւնա՛ իչլէտիլէր իսէ տէ , Ալլան արթըզ կիւնա՛-
լարընը քէնտի քիթապընա հազմազ , չիւնքի Յի-

սուս Բրիստոս վասըթասըլլէ անլէրէ կէօաթէրտիյի
մուհապպէթ անլէրին կիւնա՛լարընը սէթր էտիպ
րէֆ՝ էյլէմիչ տիր . հէր քիմ քի սալան իչիւն աճը-
գըպ սուսարսա վէ քէնտի կիւնա՛րնտան տօլայը
թէվպէ էտէրսէ , զայր ի սալի՛ն օլան թէվպէքեարլարը
թէպրիյէ էտէն Յիսուս Բրիստոսա իման էյլէսին վէ
հալընըզ իման վասըթասըլլէ թէպրիր օլունմը օ-
լարազ ‘ինտ Ալլան միւսալէհէյէ նա՛՛իլ օլուր : »

Հէր նէ գատար աթի իւզ զիքր խթիւրաճ Ան-
սէլմօսըն թահրիրաթընտան տէրճ օլունտու իսէ տէ ,
հինէ Պէրնարտոսըն պու խուսուստա օլան թա՛լիմինէ
օլ գատար թէֆէվլիւզ էտէր քի պու սըրատա անը
պուրայա տէրճ էթմէմիզ միւնասիպ տիր : Անսէլ-
մօսըն « Էօլմէք իւզրէ օլանա նասիհաթ » բիսա-
լէսինտէն տիր . « Բապպ Յիսուս Բրիստոսըն սէնին
իչիւն էօլտիւլիւնէ ինանը՞րմըսըն : » « Ինանըրմ : »
Անա՛ արզ ը թէչէքքիւր էտէ՞ր մի սին : » « Էտէրիմ : »
« Անըն էօլիւմիւնտէն զայրի վասըթա իլէ խէլաս
պուլամայաճաղընա ինանը՞րմըսըն : » « Պէօյլէ ինա-
նըրմ : » « Էօյլէ իսէ ճանըն վիւճուտինտէ գալտըզ-
ճա պէօյլէ հափ . պիւթիւն ճան ու տիւտէն հալը-
նըզ Անըն էօլիւմիւնէ իթիմատ էյլէ , վէ անտէն
պաչգա հիչ պիր չէյէ իթիմատ էթմէ . Անըն էօլիւ-
միւնէ պիւթիւն գուվլէթին իլէ տայան . Անըն իլէ
միւթէլէպպիս օլ . Անըն էօլիւմիւ գաֆթանընա
պիւրիւն , վէ էկէր Ալլան սէնին ‘ալէյիինէ հիւքմ
վէրմէյէ գարար էտէրսէ , Անա տէ քի , ‘Եա՛ Ալլան ,
պէն Բապպըմըզ Յիսուս Բրիստոսըն էօլիւմիւնիւ
Սէնին իլէ հիւքմիւմ արասընա գօրմ . սանա վէ-
րէճէյիմ պաչգա պիր ճէվապ հօգ տըր՝ : Էկէր հինէ

սանա խիթապէն, 'կիւնաճքեար օլտըղըն իչիւն 'ալէյ-հինէ հիւքմ էտէրիմ' տէրսէ, սէն տախի, 'Եւ' Բուպպ, Յիսուս Քրիստոսըն էօլիւմիւնիւ սէնին իլէ կիւնահ-լարըմ արառընա դօրըմ', տէ : էկէր եինէ, 'Հիւքմէ միւսթահագ օլտըղըն իչիւն 'ալէյհինէ հիւքմ էտէ-րիմ' . տէրսէ, Սէնին ճէվապըն եինէ պու օլտուն, 'Եւ Ալլահ, Բապպըմը Յիսուս Քրիստոսըն էօլիւ-միւնիւ քէնտիմ իլէ միւսթահագ օլտըղըմ հիւքմ ա-րասընա դօրըմ . լիյազաթտան պիւսպիւթիւն մահ-րում օլտըղըմ հալտէ Անըն լիյազաթընը սէնին հու-զուրընա վաղ' էտէրիմ' տէ : »

Պու տախի ունուտուլմամալը տըր քի Պէրնար-տոս քէնտի թալիմիտէ կիւնաճքեարըն թէպրիբ օլունմասընտան իլէրի պազըպ, 'ինայէթ ի իւհիյէ-նին պիբ մուգատտէս 'էօմրտէ հասըլ օլաճագ սէմէ-րէլէրինի թալէպ էտէր իտի : հիչ պիբ վազթ ա-տէմէրին մահքիւմիյէթտէն գուրթուլմալարընա դանա'աթ էթմէյիպ, Բուհ իւլ Գուտս վասըթասըլէ իճրա օլունան գուտսիյէթ ի տէրունիյէյի վէ պու գուտսիյէթին մուգատտէս պիբ 'էօմրտէ վէ Ալլահա իֆաի իըտմէթտէ կէօսթէրիլմէսինի արար իտի : Պալատէ պէյան օլունտըղը իւզըէ, Պէրնարտոս Ալլա-հա օլան մուհապպէթիմիլին, ետ'նի թագտիսիմիլին տէօրթ տէրէճէսինի պուլտու . հա'նի էվվէլա քէն-տիմիլ վէ հա'իլ օլտըղըմը պէրէքէթլէր էօնէ ա-թըլըր . անտէն սօնկրա իքինճի վէ իւչիւճիւ տէ-րէճէլէրտէ կիթտիքճէ քէնտիլէրիմիլի թահթ ը նա-զարտան զայպ էտէրիլ վէ Ալլահ կիթտիքճէ նա-զարըմըտա տահա պէօյիւք, տահա կէնիչ մէքնան թութար, թա քի նիհայէթտէ քէնտիլէրիմիլի քիւլ-

լիյէն թահթ ը նազարտան զայպ էտէրիլ վէ Ալլահ քիւլ Ֆիլ քիւլ օլուր :

Պէրնարտոսըն թալիմիմիտէ տին ի Մէսիհինին մէ-րամ վէ նէթիճէսի 'իպատէթ ի բէսիյէտէ եւ հա-զիգաթ ը բուհանիյէնին հիքմէթ եօլըլէ տէրք օ-լունմասընտա' եւ թալը ու հարաքէթիմիլի գալա-նին ի ախլադիյէյէ մութապըզ դըլմաղլէ' եախօտ պա'զը տէֆ'ա բուհանի իւմիտլէրին պախչ էթտիք-լէրի մէսէրրէթ վէ պագի գալմայան թէվպէ բուհը վէ մուայյէն վազթլարտա Բապպա համա ու սէնա օլունմաղլէ իթմամ օլունմայօր . վէ հաթթա տին ի Մէսիհինին սէմէրէսի պիբ խրիսթիյան ատէմէ 'ա'իւ օլան 'ալա վէ կիւզէլ էվապ վէ ախլազ ը համիտէ-նին սէրպէսթճէ հասըլ վէ թէմսիլ օլունմասընտա պիլէ իթմամ օլունմայօր : Պէրնարտոս պունտան ի-լէրի կէչիպ խրիսթիյանըն բուհընը ֆէվզ իւլ թա-պի'ի 'ալի մէվզը'է եիւքսէլթմէք, թէն իլէ անըն հէվա ու հէվէսլէրինի թահթ ը թէսարրուֆա ալ-մագ վէ հէփ մանթըզի ուսուլ ը թէֆէքքիւր տա'ի-րէսինտէն միւրթէֆի' օլարագ մէլա'իքէնին սալթ բուհանի օլան մագամընա ուչուպ' չըզմագ զայրէթին-տէ իտի : Անըն ֆիքրինճէ պու'ալի մէրթէպէյէ հա'իլ օլմագ իչիւն թէնիմիլի սայքի իֆնա էտէճէք տէրէ-ճէսինէ գատար զապթ վէ քէսը էթմէք լազըմ տըր : 'Ազըմըզը տախի ումուր ը բուհանիյէյէ պիւսպիւ-թիւն միւնհասըր թութմաղա միւլթէյիթի օլմալը իլ : Անըն ֆիքրի վէ արզուսը իւզըէ ինսանըն ճա-նընըն հա'իլ օլաճաղը քէմալիյէթ Ալլահ իլէ միւթ-թէհիւ օլմասը'տըր . հալ 'պու քի օլ հալ ը միւպա-րէքտէ տախի չախիյէթ սըֆէթինտէն թէճրիտ

օլունամարջ օլաճաղըմըդտան ֆէրտ ֆէրտ սա'ա-
տէթ վէ հայաթ ք պագիյէյէ մաղհար օլաճաղըզ .
Պէրնարտոս պունուն իչիւն տու'ա էտէր , պունա
միւշթագ օլուր վէ պունա տօղրու պէր տէվամ չա-
լըշմագտա իտի : Պէօյէճէ միւլահաղալարէ , տու'ա
իլէ , քէսր ի նէֆալէ , իֆա էթտիյի խըտէմաթ ք բու-
հանիյէ իլէ քէնտիսինի Րապպա թագաթիմ' էթմէք իս-
թէտի . շէօյէ քի Ալլահն 'ինայէթիլլէ վէ Անըն քէն-
տի տէրունինտէ միւթէմէքքին Րուհըյէ քէնտի բու-
հընտա Ալլահն 'աքս օլունտըղընը կէօրիւպ ճէլալտան
ճէլալէ Անըն միւշապէհէթինէ թէպէտտիւլ իլէ Անըն
քէմալիլլէ մէմլու գըլընսըն : Էվրօփանըն գուլմէթ վէ
ճէհալէթինտէն կէօյա գանատալար իւղէրինտէ մէս-
քէն ի սէմալիյէ չըգաճագ իտի : Քէնտի օտաճըղընըն
թէնհալըղընտան հախօտ մանասթըրընա միւթթաարլ
օլան օրմանլարըն . կէօլկէլէրինտէն՝ մէլա''իքէ ալայը
բէֆագաթըյէ չըգըպ Ալլահը եիւղ եիւղէ կէօրէրէք
սուրէթ ի բուհանիյէյէ քիւլլիյէն թէպէտտիւլ էթմէյէ
միւշթագ օլուր իտի :

(5) Պէրնարտոսըն քիլիսէ հագգընտա թա'լիմի :
Պէրնարտոսըն քիլիսէ իչիւն պէզլ ի ինթիմամ վէ
դայրէթի ասլա մէնաֆի'ի դաթիյէ արգուսը վէ հըրաը
շան վէ պիր տիւրլիւ մագսէտ ի տիւնեվի իլէ գա-
րըշմըշ տէյիլ իտի : Քիլիսէ վասըթասըյէ ատէմլէր պու-
'էօմրտէ վէ ախրէթտէ էն պէօյիւք պէրէքեաթ ք
բուհանիյէյէ նա''իլ օլաճաղընտան , հա''նի քիլիսէնին
թէշքիլինին մագսէտի պու նէթիճէլէրի հասըլ էթ-
մէքտէն 'իպարէթ օլտըղընտան , քիլիսէյէ մուհապ-
պէթ վէ հիւրմէթ վէ խըտմէթ էթմէյէ քէնտիսինի
վագֆ էյլէտի : Վալիտէսի կիպի քիլիսէյի սէվմիշ տիր :

Անըն նազարընտա քիլիսէ ի Մէսիհիյէ եանընտա հէր
նէվ' մէսնէտ ի 'ալի , 'ատի վէ ֆանի , դայր ի մէր-
դուպ վէ ինսանըն հըրս ք շան իլէ թէքէպպիւրին-
տէն տօլմուշ վէ նէթա''իճ ի ճիսմանիյէ իչիւն մէվ-
ճուտ օլան շէյլէր տիր : Նէ գատար մէնֆա'աթ ք
ինսանիյէյէ արգու էտէր իտի իսէ , քիլիսէյէ օլ գա-
տար խըտմէթ էթմէք իսթէր իտի . չիւնքի քիլիսէ
Քրիստոսըն վիւճուտը վէ Քէնտիսի տախի քիլիսէնին
պաշը տըր : Էփիսքօփօսլար , փափասլար վէ բա-
հիպլէր հալընըզ անըն խատէմէսի տիր : Քէնտի ֆիք-
րինճէ Քրիստոսըն Րուհընըն թէճէսսիւտ էթտիյի
վիւճուտ քիլիսէ տիր . վէ անըն թա'լիմաթը՝ հագի-
գաթ ք ասլիյէնին սուրէթի տիր : Քիլիսէ վասըթա-
սըյէ միւ''միւլէրէ սիրայէթ էտէն հայաթը իլահիյէ
միւշարէքէթի ինսանճա վուգու' պուլան բիւթպէ-
լէրին քեաֆֆէսինի իֆնա էտէր : Քիլիսէ վասըթա-
սըյէ վէ Րապպըն խաշը հանընտա՝ հիւքմտար իլէ
թէվապիսի , էֆէնտի իլէ գուլը միւսավի տիրլէր :
Պիլա չիւպհէ Պէրնարտոսըն քիլիսէ հագգընտա իթ-
թիլիսաղ էթտիյի պու ֆիքր եփէւ իտի վէ քէնտի վագ-
թընտա վէ հիշ պիր վագըթտա պէնի ատէմ արա-
սընտա վիւճուտ պուլմամըշ տըր :

Ֆէվգ էլ'ատէ գուլվա ի 'աղլիյէ վէ բուհանիյէյէ
մալիք իտի իսէ տէ , Պէրնարտոս քիլիսէնին թաճ-
լանմը վէ միւղէյէն գըլընմըշ ամիրլէրինտէն պիրի
օլմաղա ասլա բաղի տէյիլ իտի : Անըն իլթիյաղը-
նըն 'ալագատը քիլիսէյէ խըտմէթ էտէն խատէմէ ի
միւթէվաղը'էտէն պուլունմագ իտի . ֆագաթ Քրիս-
տոսըն քիլիսէսի հագգընտա անըն թէսավվուրը օլ
գատար ֆէվգ էլ 'ատէ եիւքսէք իտի քի , քիլիսէ

խառնեմէսինտէն գոռսուրսը խըտմէթ վէ գոռսայէթ
թալէպ էյլէտի . հալ պու քի քէնտի 'էօմրիւնտէ
պէրրազ թարզ իլէ կէօսթէրմէտիլի քէմալիյէթ տէ-
րէճէսինի ապա պիր քիմսէտէն թալէպ էթմէզ խտի
Քէնտի վազթընտա քիլիսէտէ կէրէք ըսնիպլէր կէ-
րէք քիլիսէ խառնեմէսի արասընտա պուլունան
հըրս ը շան , վէ աշըրը տէրէճէտէ սալթանաթ , վէ
շէհվաթ ը նէֆասնիյէ 'ալէյհինէ չօգ տէֆ'ա օգու-
տըղը հիւքմիւ օգուտըղըմըղտա, Մատթ . 23իւնճիւ
պապտա մուհարրէր օլտըղը իւզրէ, Բապպըմըզըն
միւրա''իլէր վէ Ֆէրէսիլէր 'ալէյհինէ իրատ էթտիյի
հիւքմիւ խաթրըմըղա կէլիւր : Հադիդի էփիսքօփօ-
սըն իճրա ի մէ''մուրիյէթինէ տա''իր օլան էֆքեարը
պու քիթապճըղըն իքինճի պապընտա էվքէնիոս
փափայա եազտըղը մէքթուպտան խաթիլսարճ էտիւ-
միշ սէօյլէրտէն անկաշըրը իսէ տէ , պու խուսուս-
տա պիր քիթապ թէ''լիֆ վէ Սան սէր էփիսքօփօ-
սընա թազտիմ էթմիշ տիր : Քէնտի վազթընտա քի-
լիսէ տէրուսինտէ պուլունան քէօթիւլիւքլէր նէ տէ-
րէճէ մուճիպ ի խէճալէթ վէ պա'իս ի մուխաթարա
օլտըղընը ալէքեարէ կէօրտիւ , վէ պուշլարը կէօր-
տիւլիւ իչիւն պիզզաթ քէնտի իֆա էյլէտիյի խըտ-
մէթտէ քէնտի 'էօմրիւնտէ վէ թահրիրաթընտա միւ-
շահէտէ օլունան փաք էօրնէք վէ խալիս խըտմէթի
Ալլահա թազտիմ էթմէյէ սօն տէրէճէ տիզզաթ է-
տէր խտի :

Քիլիսէնին ըէսմի ալինլէրինէ կէլինճէ հէր նէ
գատար Պէրնարտոս անլէրէ չօգ էհէմմիյէթ վէրիւր ի-
տի իսէ տէ , եինէ անլէրտէ խէլաս էտիճի գուվլէթ
պուլմազ խտի : Բուհտան թէճրիտ օլունմը ըէսմի

սուրէթլէր օլտըղլարը հալտէ Պէրնարտոսա տախի
պօշ վէ ֆա''տէսիզ ալինլէր իտիլէր : Անըն 'ինտինտէ
պիր ալին մահգա մուգատտէս պիր շէյին 'ալամէթի
տիր : Մէսէլա, « Պիր եիւզիւք մահգա պիր եիւզիւք
տիր տէյիւ պիրիսինէ վէրիլէ պիլիւր, եախօտ պիր
միրասըն վարիսի օլմազ 'ալամէթի օլա պիլիւր . նա-
սըլ քի պիր մանասթըր նազըրընա վէրիլէն 'ասա
եա պիր էփիսքօփօսա վէրիլէն 'ասա իլէ եիւզիւք՝
քէնտի խաթի'մալ ը թապի'խսինտէն չըզըպ՝ մուհիմ
պիր մա'նա իլէ մա'նէվի պիր խաթի'մալ մազամընա
կէչէր : Պէօյլէճէ վաֆիթիզ ալինի կիւնահլարըմըզըն
'աֆվ օլունմասընը իմա էտէր վէ 'աչա ի Բապպանի
ալինի կիւնահա զալիպ օլմամըզ իչիւն պիզէ ինսան
պուլուրըլան 'ինայէթ ի իլահիյէյի թէֆհիմ էտէր : »
Ամիրոսիոս վէ Օգոսայնոս իլէ պու խուսուստա հէմ
էֆքեար խտի քի վաֆիթիզ ալինինին իճրասը պիր
սէպէպտէն տօլայը միւմքինսիզ պուլունտըղը հալտէ ,
իման ը հազիդի քեաֆի տիր : Ա'շաի Բապպանի ալի-
նի ճան ու կէօնիւլտէն անը գապուլ էթմէյէ հազըր
պուլունանլար իչիւն մէնֆա'աթ վէ թէս''իրաթ ը
րուհանիյէյի զանի զանի պախշ էթմէյէ միւզթէտիր
պիր ալին օլտըղընը գապուլ էտէր խտի . լաքին պու-
պէրէքէթլէրէ նա''իլ օլմազ իչիւն , օլ ալինէ հիսսէ-
տար օլան զաթ քէնտիսինի Քրիտտոսա թէպիմ իլէ ,
Բապպըն սօֆրասընտա միւ''միլլէրէ 'արզ օլունան
միւշարէքէթ ի րուհանիյէյէ միւշթազօլմասը ֆարզ ը
էվլէլ տիր : Շէօյլէ քի ա'շաի Բապպանիյէ հազիգա-
թէն հիսսէտար օլան զաթ՝ անճազ Բապպըմըզըն
մուհապպէթինէ մուգապիլ մուհապպէթ ի խալիսէ
իլէ Բապպըն սօֆրասընա եազլաշան զաթ տըր :

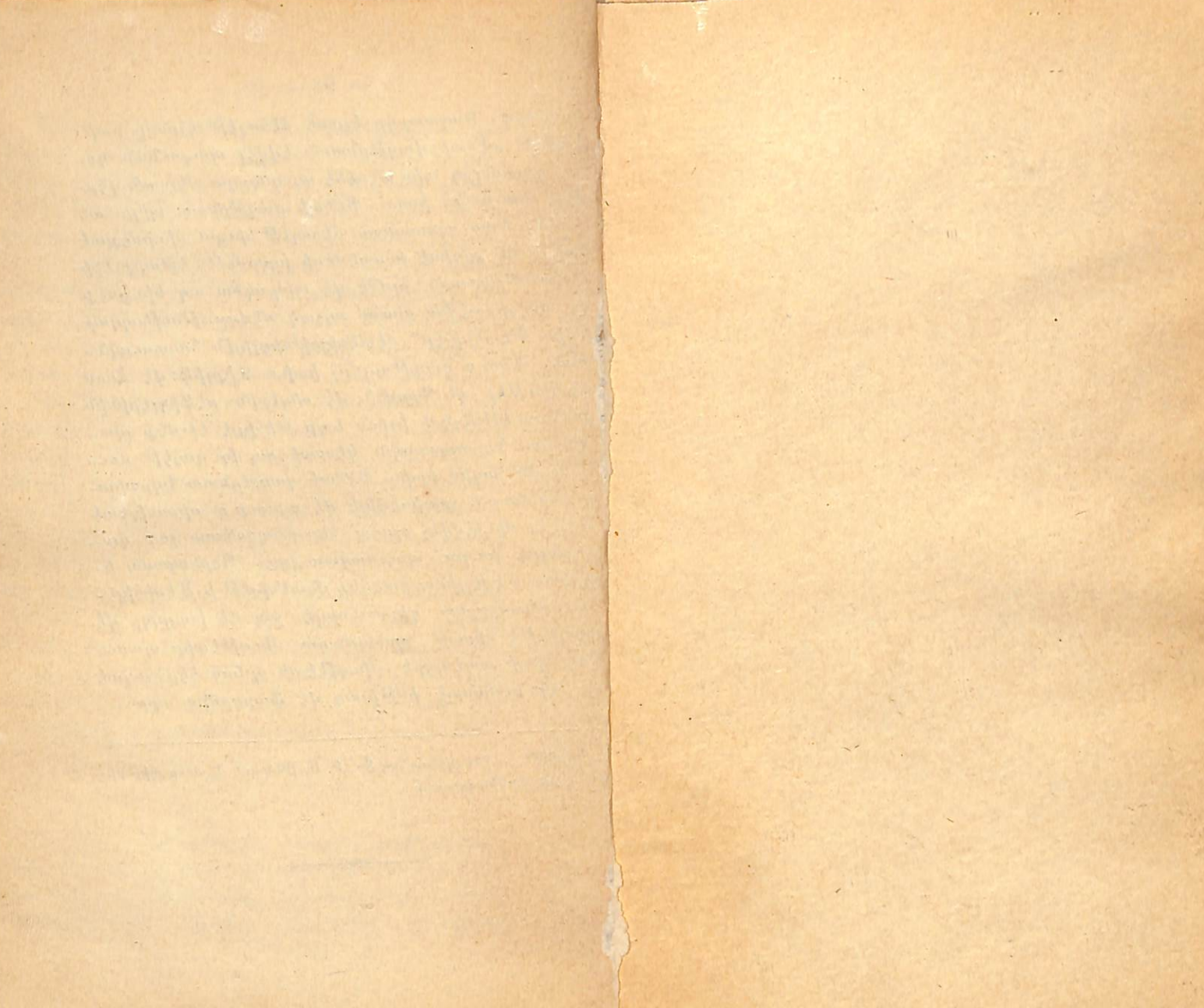
Պէրնարտոսըն քիլիսէ ի Մէսիհիյէ հագգընտա զա-
հիպ օլտըղը էֆքեար իգթիզասընճա իշպու 'էօմրիւ-
միւղիւ կէլէճէք 'էօմրիւմիւղէ րապթ էտիպ քէնտի-
սինին կէօրիւնմէյէն քիլիսէ ի սէմավիյէ իլէ միւթ-
թէհիտ օլտըղընը թէ''քիտ էտէրէք' հէման Գլարվո-
տա թա'լիմ էթմէքտէ օլտըղը թալէպէսինին քէնտի
թէնինին կէօղլէրի էօնիւնտէ պուլոււնտըղարը մի-
սիլլու' սէմայէ ինթիզալ էթմիշ օլան մուգատտէսլէ-
րի ճանընըն կէօղլու էօնիւնտէ թուլթմաղա ալըշտը :
Հէման օրատա , եա'նի սէմատա , ուգագտա տէյիլ ,
— միւթթաղիլէրին խանէսի , Փէտէրիմիղին էվի ,
մէսէրրէթ մէքեանը , նուր մահալը , մէնգարէ ի միւ-
պարէքէ , Ալլահ իլէ Գուգոււնըն ճէլալընըն թէճէլլի
էթտիյի մահալ քէնտիսինէ միւնքէշիֆ տուրուր
իտի : Օլ մէլճա'ի միւպարէքէ իլթիճա էթմիշ օ-
լանլար իլէ , Պէրնարտոս քէնտիսինի միւշարէքէթտէ
վէ հաթթա մուհապպէթ րէֆագաթընտա հիսս է-
տէր իտի : Օլ նուր իլէ մուհապպէթին մէսքէնինէ
տա'լիմ միւշթագ օլուպ' անա տօղրու քէնտի
թահթ ը իտարէսինտէ պուլոււնտըղարըն այագարընը
գըլաղուգամագտա իտի : Շիմտի 740 սէնէտէն
գիյատէ տիր քի , Յիսուսըն եանընտա քիլիսէ ի
սէմավիյէտէ պուլոււնտագտա տըր :

Գլարվոլը Պէրնարտոսըն էվսաֆ ը զաթիյէսինի ,
անըն թալիմի վէ իֆա էթտիյի խրտէմաթ ը բու-
հանիյէսինի մուլթաարճա պէյառ էլէտիք , 'Ագիզ
'իւնվանընը անա վէյիյի հէրհալտէ միւնասիպ



սայարըզ , եաշատըղը էյյամ ճէհալէթ էյյամը իտի :
Հաքին քէնտի վագթընտան էվվէլ պուլոււնտան գօ-
յու գարանլըզ պիր տէրէճէ այտընլըզա մէյտան վէր-
մէյէ պաշլամը իտի : Քէնտի վագթընտա պիլէ 'ա-
վամ'ը նաա արատընտա ճէհալէթ հիւքմ սիւրմէքտէ
իտի : վէ քիլիսէ խատէմէսի խըտմէթ էթտիքլէրի
ճէմա'աթլարտան 'իւմճէ վէ ախաղճա ազ եիւքսէք
վէ պա'զը տէֆա տահա ալչագ մէվզը' թուլթարլար
իտի : Մէտէնիյէթ' մէտէնիյէթսիղլիյին հուտուտըն-
տան հէնուզ գուլթուլմը իտի : Վիքիլի վէ Հուս
վէ Լուլթէր վէ Գալվին վէ անլէրին րէֆիղլէրինին
գուհուր էթմէլէրի իշիւն եօլը թիհիյէ էթմէք պա-
պընտա Պէրնարտոսըն կէօրտիւյիւ իշ դայէթ մու-
հիմմ վէ 'աղիմ իտի : Քէնտի վագթընտա էվրօփա-
տա ումուր ը քիլիսէվիյէ վէ ումուր ը սիյասիյէտէ
հէր շէյ միւշէվվէշ օլուպ' հէր թարաֆտա չօգ գա-
րըլըղըզ վուգու' պուլմագտա էքէն' Պէրնարտոս ի-
լէրիտէ թէվէլլիւտ էտէճէք մէտէնիյէթ ի Մէսիհիյէ-
նին 'անասըրընա գիյատէսիյէ չօգ վէ խայըրը վէ
պագի թէ''սիրաթ պրագմաղա միւզթէտիր օլտու :
Պու կիպի ատէմլէրէ միւզթէտի օլմագ հէր հալտէ
վէ հէր զէմանտէ իմթիյազ վէ ֆարըլմըզ տըր :

Իսթուր. — Պու բիթապճըզ Տր. Բ. Ս. Սթօրզըն մէշհուր պիր բի-
թապընըն իիթիսարը տըր :



ՀՀ Ազգային գրադարան



NL0653045

